Programmabegroting en Financiële begroting 2024 – 2027

Inhoudsopgave

Bestuurlijk voorwoord

Inleiding 1
Opbouw begroting 2
Samenvatting financiële begroting 3
Besluitvormingsproces begroting 5

Deel 1 Beleidsbegroting: programma's

Programma 1: Smart Governance

1.1 Smart Governance (begroting Regio Achterhoek) 7

Programma 2: Smart Economy

2.1 Smart werken en Innovatie 14
2.2 Onderwijs en Arbeidsmarkt 19
2.3 Mobiliteit en Bereikbaarheid 24

Programma 3: Smart Living

3.1 Wonen en Vastgoed 29
3.2 Circulaire economie en Energietransitie 36
3.3 Gezondste Regio 41

Programma 4: Bedrijfsvoering en rente

4. Bedrijfsvoering en rente 45

Deel 2 Beleidsbegroting: paragrafen

1. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 47
2. Paragraaf financiering 51
3. Paragraaf bedrijfsvoering 54
4. Paragraaf subsidies 56

Deel 3: Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten per programma 65
Meerjarenraming 2024-2027 66
Toelichting op baten en lasten 67

Bijlagen

Formatieplan 72
Staat van reserves en voorzieningen 74
Taakvelden 77
Verzamelstaat bijdragen gemeenten en provincie 78
Doelenmatrix 79

Bestuurlijk voorwoord

Wij bieden u de begroting aan voor het jaar 2024 van Achterhoek Ambassadeurs; het Achterhoekse samenwerkingsverband van de zeven Achterhoekse gemeenten, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de provincie Gelderland. De regionale 3O samenwerking is terug te vinden in de opbouw van deze begroting. De begroting is qua inhoud breder dan alleen de taken die Regio Achterhoek uitvoert. Zo willen we zichtbaar maken wat er buiten onze eigen (Regio Achterhoek) organisatie gedaan wordt door de partijen die samen met ons Achterhoek ambassadeurs vormen.

In 2022 hebben we onze ambitie, doelen en streefwaarden aangescherpt in de nieuwe 'Achterhoek Visie 2030 Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit'. De indeling van de begroting sluit aan op de Visie 2030: Smart Governance, Smart Economy en Smart Living.

De organisatie van de Achterhoek Ambassadeurs (Regio Achterhoek) is de basis en motor voor het programma Smart Governance. De activiteiten en begroting van Achterhoek Ambassadeurs zijn in dit onderdeel te vinden. Hieraan is ook de inwonerbijdrage voor de organisatiekosten vanuit gemeenten en provincie gekoppeld.
De programma's Smart Economy en Smart Living geven inzicht in de doelen, activiteiten en projecten per thema. Dit wordt onder regie van de Achterhoek Board, door zes Thematafels vormgegeven en in gang gezet. Deze Thematafels hebben een belangrijke rol in het uitvoeren van de Achterhoek Visie 2030 en de vertaling ervan in concrete projecten. Met deze begrotingsvorm maken we de doelstellingen van de Achterhoekse samenwerking zichtbaar en controleerbaar.

Het projectenoverzicht dat per Thematafel is bijgevoegd is niet uitputtend, want er zijn steeds projecten in ontwikkeling en ook buiten ons zichtveld lopen projecten die bijdragen aan de doelen. Voor de opgenomen projecten geldt dat er vanuit Achterhoek Ambassadeurs een bijdrage beschikbaar is gesteld. Programma 2 en 3 van de begroting zijn dan ook bedoeld ter informatie en niet ter vaststelling. De projecten van deze programma's worden voor het grootste deel uitgevoerd door initiatiefnemers en maken geen onderdeel uit van de begroting van Regio Achterhoek.

Helaas mochten we in 2023 geen nieuwe Regio Deal sluiten met het Rijk. Dit maakt dat er minder projecten kunnen worden gestart in 2024. De projecten die we wel kunnen opstarten komen uit andere financieringsbronnen, zoals ons Investeringsfonds, Interreg en samenwerkingen met de Provincie. We hebben er echter vertrouwen in dat het in 2024 wel lukt om een Regio Deal te sluiten. Dit zou betekenen dat er in de tweede helft van 2024 weer ruimte is voor nieuwe Regio Deal projecten.

Wij wensen u veel leesplezier!

NB In de begroting hanteren we de officiële naam van de samenwerkingsregeling: Regio Achterhoek. Voor de 3O-samenwerking gebruiken we de naam Achterhoek Ambassadeurs: 8RHK

Opbouw begroting

De programmabegroting van Regio Achterhoek bestaat uit 4 programma's; Smart Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfsvoering en rente. De werkzaamheden van de Thematafels zijn per Thematafel terug te vinden in de programma's Smart Economy en Smart Living. De werkzaamheden voor de grensoverschrijdende samenwerking zijn niet terug te vinden als een apart thema, het is onderdeel van de verschillende thema's. De werkzaamheden van de Achterhoek Board, de Achterhoek Raad en het algemeen/dagelijks bestuur komen terug in het programma Smart Governance. Ook zijn hier lobby, communicatie, monitoring en subsidiewerkzaamheden ondergebracht.

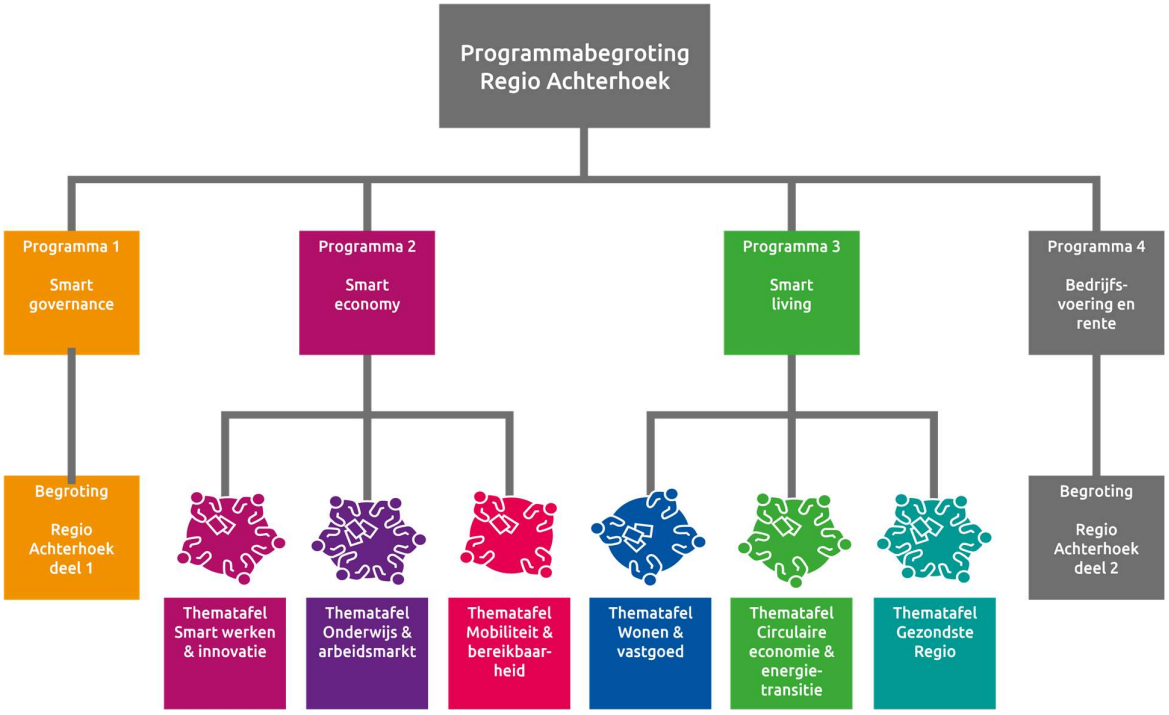

Samenvatting financiële begroting

Financiële uitgangspunten 2024

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2021 ingestemd met een berekeningsmethodiek voor de absolute stijging van de inwonerbijdrage. De loonsom wordt verhoogd met een loonindex inclusief nacalculatie. De overige exploitatiekosten worden verhoogd met een prijsindex. De indexcijfers komen uit de septembercirculaire 2022. De totale stijging bedraagt € 111.000, waarvan € 94.000 voor de gemeenten en € 17.000 voor de provincie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de algemene financiële beschouwing in deel 3 onderdeel 3.1.

Bijdrage gemeenten en provincie 2024

De Regiobegroting bevat de programma's Smart Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfsvoering en rente. Alleen voor Smart Governance wordt een bijdrage van de gemeenten in de organisatiekosten gevraagd. Daarnaast voegen gemeenten een eventueel overschot van het jaarresultaat toe aan het investeringsfonds tot maximaal € 0,50 per inwoner (in 2024 max € 132.749). De provincie draagt eveneens bij in de organisatiekosten.

Bijdrage gemeenten	Totaal	Per inw
Bijdrage van de gemeenten 2023	1.877.188	7,12
Absolute stijging van de autonome kosten	94.239	0,31
Bijdrage van gemeenten 2024 bestaand beleid	1.971.427	7,43

Bijdrage Provincie	2023		2024	
Bijdrage van Provincie in organisatiekosten	432.442	1,64	450.000	1,69
Bijdrage van Provincie in investeringsfonds(*)	144.147	0,55	-	-
Totaal bijdrage van Provincie (**)	576.589	2,19	450.000	1,69

* Zie voor uitleg de alinea onder Meerjarenraming en risico's
** De bijdrage van de Provincie wordt jaarlijks geïndexeerd

Meerjarenraming en risico's

De meerjarenraming kent dit jaar een aantal risico's en ontwikkelingen. Ook zijn er binnen het algemeen bestuur van 8RHK een aantal uitbreidingswensen, onder andere op de lobbyinzet.

Ontwikkelingen

De provincie Gelderland heeft in het kader van haar herijkingsoperatie aangekondigd de (inwoner)bijdrage aan de governance van 8RHK ambassadeurs per 2025 stop te zetten. Voor 2024 is een overgangsjaar afgesproken waarin de provincie nog wel de bijdrage aan de organisatiekosten doorzet (€ 450.000), maar de bijdrage aan het investeringsfonds al stopzet (€ 0,55 per inwoner). Voor de begroting van 2025 en verder zullen we hiervoor met het nieuwe college van GS opnieuw het gesprek aangaan.

Een tweede ontwikkeling is het voornemen van de gemeente Montferland om toe te treden tot Regio Achterhoek/ 8RHK ambassadeurs. Mocht dit het geval zijn, dan betekent dit een positief effect op de organisatiemiddelen. De toetreding van Montferland zou een verhoging van de totale inwonerbijdragen van gemeenten aan de Regio Achterhoek van rond de € 270.000 betekenen. De ondersteuning van de governance door 8RHK ambassadeurs staat goed. Wel verwachten we dat met de toetreding van Montferland extra inzet op lobby en extra uren van de programmaregisseurs nodig zullen zijn.

Een laatste risico dat we willen benoemen geldt voor alle gemeenten en openbare lichamen en behelst de cao-ontwikkelingen. Het gesloten akkoord betekent een forse stijging van de loonkosten dit heeft een incidenteel effect op de begroting, structureel is het geborgd met de loonindexering door middel van nacalculatie. Voor 2024 verwachten we dit risico te kunnen opvangen.

Uitbreidingswensen
Op het gebied van lobby zouden we de inzet van 8RHK en daarmee het formatieplaatje graag uitbreiden. Zowel de lobbyinzet in Den Haag als in Brussel kan effectiever met meer ureninzet. In mindere mate geldt dit ook op andere plekken binnen het functiehuis van 8RHK. Het formatieplaatje dat we in 2018 hebben opgesteld voldoet grotendeels maar vraagt hier en daar aanscherping en uitbreiding. Dit heeft onder andere te maken met de grote hoeveelheid projecten die begeleid moeten worden en het beroep dat de provincie op de regio doet voor het opstellen en uitwerken van het ruimtelijke regio arrangementen het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland.

Wat betekent dit voor de meerjarenraming
Van genoemde ontwikkelingen zal het komende jaar duidelijk worden hoe deze uitpakken. In de meerjarenraming van de begroting van 2024 zullen we voor de jaren 2025-2027 een taakstelling opnemen voor de € 450.000 die vanaf 2025 vanuit de provincie wegvalt voor het dekken van de organisatiekosten. In de Kaderbrief 2025 zullen we met de definitieve oplossing komen voor de jaren na 2025. Geheel of gedeeltelijk zou dit opgevangen moeten worden door een nieuwe bijdrage van de provincie, de toetreding van Montferland of een verhoging van de inwonerbijdrage. Voor de uitbreidingswensen zoeken we de ruimte in eerste instantie in een taakstelling voor het binnenhalen van uitvoeringskosten rondom subsidies (denk daarbij aan een nieuwe Regio Deal, maar bijv. ook aan de middelen die gekoppeld zijn aan het NLPG) en in tweede instantie aan een verzoek voor een verhoging van de inwonerbijdrage. Een en ander komt terug bij de kaderbrief 2025.

Voor de normale risico's is een weerstandsvermogen aanwezig. Door het algemeen bestuur is besloten dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit (AB 17 december 2021), ofwel op basis van de huidige begroting 2024 € 368.000. Een surplus wordt uitbetaald als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt. Er zijn op dit moment geen risico's en/of risicodossiers aanwezig.

Bijdrage projecten

De besluitvorming over financiële bijdragen (subsidies vanuit Regio Deal of provinciale Gebiedsopgave-middelen) aan projecten loopt via de Thematafels, Achterhoek Board en het dagelijks bestuur. Besluitvorming over de inzet van het investeringsfonds is voorbehouden aan het algemeen bestuur. Wanneer er additionele middelen vanuit de gemeenten gevraagd worden loopt de besluitvorming hierover via het algemeen bestuur naar de gemeenteraden. Projecten worden ingediend en uitgevoerd door verschillende partners binnen de samenwerking. Verantwoording vindt plaats door de uitvoerende partner op basis van de afgegeven subsidiebeschikking.

Besluitvorming programma's en paragrafen

Gemeenten worden gevraagd in te stemmen met programma 1 Smart Governance en programma 4 Bedrijfsvoering en rente en de verplichte paragrafen. De programma's Smart Economy en Smart Living worden aangeboden ter kennisneming, omdat dit breder is dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Zie onderstaand de schematische weergave van het besluitvormingsproces.

Besluitvormingsproces begroting

januari/april 2023	Ambtelijke voorbereiding
19 april 2023	Behandeling concept kaderbrief door het dagelijks bestuur
	De kaderbrief inclusief financiële gevolgen wordt behandeld in de vergadering van het dagelijks bestuur. Direct daarop wordt de kaderbrief ter informatie verzonden aan de colleges en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten.
10 mei 2023	Behandeling concept-programmabegroting door het dagelijks bestuur
	De programma's, verplichte paragrafen en bijlagen worden in de vergadering van het dagelijks bestuur behandeld. Direct daarop wordt het volledige boekwerk aan de deelnemende gemeenten verzonden voor behandeling in de raad.
tot 20 augustus 2023	Mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen
	Tot 20 augustus 2023 mogelijkheid voor gemeenten om gemeentelijke standpunten over de programmabegroting schriftelijk kenbaar te maken bij Regio Achterhoek.
6 september 2023	Besluitvorming algemeen bestuur
	Concept voorstel: 1. Bespreken van de binnengekomen zienswijzen 2. Instemmen met programma 1 en 4 en de verplichte paragrafen 3. Kennisnemen van programma's 2 en 3.

Deel 1

Beleidsbegroting

Programma’s

Programma 1

Smart Governance

Dit programma bestaat uit het onderdeel Smart Governance, inclusief de begroting van Regio Achterhoek.

1.1 Smart Governance (begroting Regio Achterhoek)

Sinds medio 2018 werken we samen in een nieuwe Governance. De samenwerking bestaat uit een Achterhoek Raad, Achterhoek Board en Achterhoek Thematafels. Ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden (drie O's) geven via de Achterhoek Raad, Achterhoek Board en Thematafels samen invulling en uitvoering aan de samenwerking. Het inhoudelijke kader hiervoor is in 2022 opnieuw vastgelegd in de herziene Achterhoek Visie 2030. In onderstaande afbeelding is de wijze van samenwerking weergegeven.

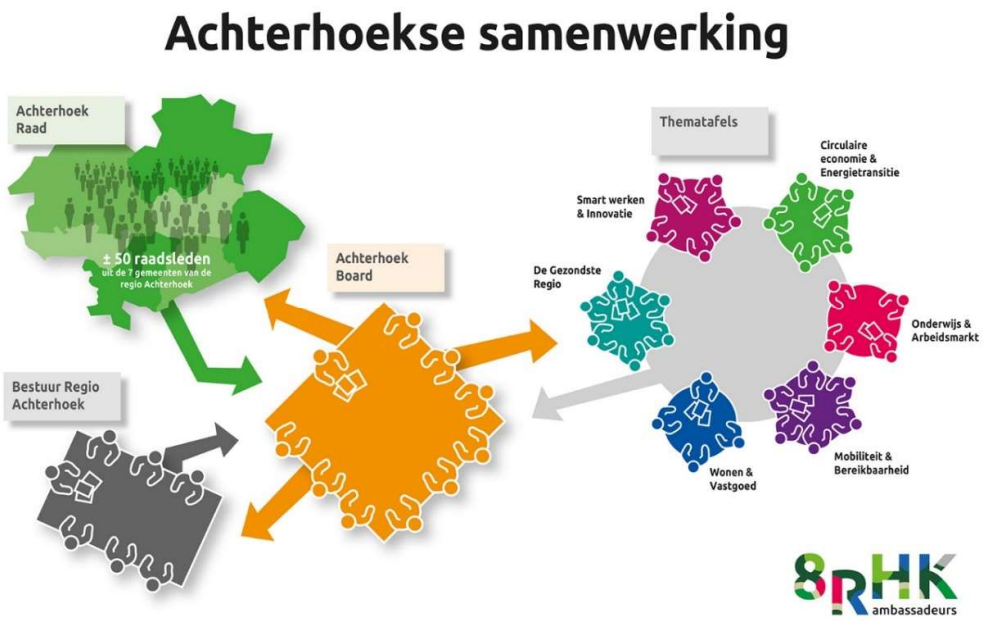

Regio Achterhoek is de motor van de samenwerking en daarom zijn de taken en de begroting van Regio Achterhoek in dit onderdeel opgenomen. Hieraan is ook de bijdrage in de organisatiekosten van gemeenten en provincie gekoppeld. Dit programma én programma 4: Bedrijfsvoering en rente liggen dan ook ter besluitvorming voor aan de gemeenten. De programma's 2 en 3 zijn opgenomen om inzicht te geven in de inhoud van de Achterhoekse samenwerking, deze programma's zijn informerend.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

De samenwerking in de Achterhoek richt zich op de ruimtelijk-economische agenda. De Visie 2030 is daarvoor het kompas. Kern van de Visie 2030 is:

In 2030 heeft de Achterhoek een sterke bloeiende en innovatieve economie, uitgaande van eigen kracht met een aantrekkelijke arbeidsmarkt. Er is een duurzaam werk-, leer-, woon- en leefklimaat. Met gezonde inwoners en met oog voor de brede welvaart van de inwoners.

Vanuit deze kern zijn zes ambities voor 2030 geformuleerd die gekoppeld zijn aan zes Thematafels:

- Breed gekwalificeerde regio**:** vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn in evenwicht.
- Slimme productieve regio: verhogen van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en agrosector.
- Goed bereikbare regio: duurzaam, betrouwbaar en toegankelijk vervoer voor iedereen.
- Duurzaam schone regio: overschakelen naar hernieuwbare energie, minder gebruik primaire grondstoffen, verminderen emissies en toename biodiversiteit.
- Aantrekkelijke woonregio: de woningmarkt is kwalitatief en kwantitatief toekomstbestendig en in evenwicht.
- Leven lang gezondste regio: samen langer gelukkig en gezond.

Gezamenlijk nemen we verantwoordelijkheid voor een integrale aanpak binnen en tussen de thema's. Daarnaast hebben we als eerste SDG-regio van Nederland de verbinding gelegd met de Sustainable Development Goals. Vanuit de regionale samenwerking leggen we de focus op en geven we invulling aan vijf overkoepelende SDG's:

Naast deze vijf overkoepelde SDG's hebben enkele Thematafels nog specifieke SDG's waar aan ze werken.

Tot slot is in de Visie 2030 de gebiedsgerichte aanpak voor ruimtelijke opgaven als overkoepelende thema opgenomen, gezien de urgentie in het landelijk gebied. Hieraan is SDG 15 gekoppeld.

Doelen en activiteiten Regio Achterhoek

Subdoelen	Activiteiten Regio Achterhoek
Raadsleden in positie brengen bij regionale samenwerking	• Adviseren en faciliteren Achterhoek Raad
Slagkracht in de bestuurlijke besluitvorming en adequate uitvoeringskracht	• Adviseren en faciliteren Achterhoek Board • Regisseren en faciliteren Thematafels • Adviseren en faciliteren algemeen en dagelijks bestuur • Subsidiewerkzaamheden • Monitoring • Lobbywerkzaamheden • Communicatiewerkzaamheden en Regiomarketing

Prestatie-/resultaatafspraken per activiteit Regio Achterhoek

Voor de activiteiten die Regio Achterhoek uitvoert gelden de volgende afspraken voor 2024:

Activiteit	Prestatie-/resultaatafspraak
Adviseren en faciliteren Achterhoek Raad	• Ondersteunen en voorbereiden van de Achterhoek Raad • Organiseren van minimaal 3 Achterhoek Raad vergaderingen • Voorbereiden van voorstellen voor de Achterhoek Raad • Organiseren van verbindingen tussen de Achterhoek Raad, Achterhoek Board en de Thematafels
Adviseren en faciliteren Achterhoek Board	• Ondersteunen en voorbereiden Board vergaderingen • Organiseren van minimaal 4 Achterhoek Dagen en 6 Board vergaderingen • Voorbereiden van adviezen aan de Achterhoek Board • Uitvoeren besluiten Achterhoek Board • Ondersteunen van de Boardleden • Opstellen uitvoeringsplan 2025
Regisseren en faciliteren Thematafels	• Ondersteunen en voorbereiden Thematafels • Organiseren van minimaal 6 bijeenkomsten • Voorbereiden van adviezen aan de Thematafels • Uitvoeren besluiten Thematafels • Genereren en stimuleren van projecten • Opstellen uitvoeringsplan 2025 • Accounthouders actief betrekken
Adviseren en faciliteren algemeen en dagelijks bestuur	• Ondersteunen en voorbereiden vergaderingen algemeen en dagelijks bestuur • Voorbereiden van adviezen aan het bestuur • Uitvoeren besluiten bestuur • Opstellen begroting, budgetrapportages en jaarrekening
Subsidiewerkzaamheden	• Genereren van subsidies, o.a. inzet op en hopelijk uitwerken van nieuwe Regio Deal

	• Adviseren over en toekennen/afwijzen van subsidie-aanvragen. • Verantwoorden van subsidies
Monitoring	• Opstellen vijfde Achterhoek Monitor • Monitoring projecten
Lobbywerkzaamheden	• Actieve lobby op vastgestelde lobbyspeerpunten • Inspelen op actuele ontwikkelingen bij Rijk, Provincie, gemeenten, GROS en Europa • Actuele lobbynetwerken in beeld houden en relaties beheren • Actief acteren bij gezamenlijke lobby Oost Nederland • Organiseren van lobbybijeenkomsten en werkbezoeken (o.a. lentefestival) • Organiseren van relatie-evenementen • Regionale inbreng voor verkiezingsprogramma's Tweede Kamer verkiezingen in 2025
Communicatiewerkzaamheden en Regiomarketing	• Periodiek uitbrengen van nieuwsbrieven • Beheer website • Proactief op sociale mediakanalen 8RHK • Investeren in perscontacten en voorbereiden persgesprekken/berichten • Informeren, betrekken en binden van het ambassadeursnetwerk en partners via eigen en andermans communicatiekanalen • Uitzetten van minimaal één Achterhoek Panel "Achterhoek Spreekt" • Uitvoeren marketingcampagne Onverwachte Hoek (mits deze verlengd wordt in 2023)

Projecten Smart Governance

Onderstaande projecten lopen (door) in 2024.

Project	Omschrijving
Achterhoek Monitor 2023-2025	Met de Achterhoek Monitor ontsluiten we één keer per jaar alle relevante data voor de Achterhoek op één portaal, duiden we deze data in een uitgebreide jaarpublicatie en organiseren we een congres. Het doel is de Achterhoekmonitor de informatiebron te laten zijn voor iedereen die in de Achterhoek werkt, onderneemt en woont en voor volgers van de ontwikkelingen in de Achterhoek.
o.v.b. Onverwachte Hoek	In 2023 wordt besloten of het project Onverwachte Hoek een vervolg krijgt. De Achterhoek op de kaart zetten als regio waar je carrière kunt maken (én fijn kunt wonen). Een imago verandering van de Achterhoek in de rest van Nederland en mogelijk ook de Duitse grensstreken.
o.v.b. De zachte Landing	In 2023 wordt besloten of het project Onverwachte Hoek/de zachte landing een vervolg krijgt. Geïnteresseerden in de Achterhoek aan de hand meenemen en ze van de juiste informatie voorzien over wonen en werken.
o.v.b. Gebiedsgerichte aanpak voor ruimtelijke opgaven	In 2023 wordt besloten of vanuit de Regio vervolg inzet komt voor de ruimtelijke opgaven, zoals het uitwerken van het ruimtelijk perspectief en de samenwerking met de provincie hierin, bij het Regioarrangement en het VLGG.

Wat mag het kosten?

Kosten en financiering Regio Achterhoek

In dit onderdeel staat een toelichting op de begroting (exploitatiekosten) van Regio Achterhoek.

Begroting op programmaniveau:

Begroting Regio Achterhoek (deel 1) Programma 1: Smart Governance	R 2022	B 2023	B 2024
Lasten (A)	3.795.000	3.349.000	3.362.000
Baten derden (B)	1.946.000	544.000	549.000
Subtotaal (B-A)	- 1.849.000	- 2.805.000	-2.813.000
Bijdragen gemeenten en Provincie (C)	2.190.000	2.310.000	2.421.000
Saldo van baten en lasten (B-A+C)	341.000	-495.000	-392.000
Onttrekkingen reserves	907.000	771.000	525.000
Toevoegingen reserves	-1.248.000	-276.000	-133.000
Resultaat	0	0	0

De volgende producten vallen onder dit programma:

- Achterhoek Visie 2030 en monitoring
- Lobby en communicatie
- Coördineren van subsidies en projecten
- Advisering algemeen- en dagelijks bestuur, Achterhoek Board, Achterhoek Raad en Thematafels
- Uitgaven en inkomsten investeringsfonds
- Onvoorzien

Een nadere onderverdeling van baten en lasten naar kosten- en opbrengstensoorten is opgenomen op de volgende pagina.

Toelichting

De stijging van de inwonerbijdrage is voor 2024 gebaseerd op de berekeningsmethodiek waarbij de loonsom wordt verhoogd met een loonindex inclusief nacalculatie en de overige exploitatiekosten worden verhoogd met een prijsindex. De absolute stijging bedraagt € 111.000 waarvan € 94.000 voor de gemeenten en € 17.000 voor de provincie. De stijging is als volgt de specificeren:

Autonome loonkosten	99.000
Opleidingskosten	1.000
Autonome prijsindex	11.000
Totaal	111.000

De mutatie in de reserve betreft het investeringsfonds. De onttrekking van € 350.000 betreft de jaarlijks vast te stellen werkbudgetten van Board en Thematafels en een onttrekking van € 175.000 voor projecten waarover reeds besluitvorming is geweest. De toevoeging van € 133.000 betreft de bijdrage van de gemeenten in het investeringsfonds. Dit wordt jaarlijks bepaald bij de bestemming van het jaarsaldo.

Specificatie van baten en lasten

De baten en de lasten uit de begroting van Regio Achterhoek zijn als volgt nader te specificeren:

Specificatie baten derden	R 2022	B 2023	B 2024
Bijdrage gemeente en provincie investeringsfonds	237.000	276.000	133.000
Decentralisatie uitkering bevolkingsdaling	1.012.000	-	-
Diverse opbrengsten	31.000	25.000	25.000
Opbrengsten projecten	649.000	243.000	391.000
Bijdrage uit voorziening wachtgelden	17.000	18.000	-
Ontvangen rente en doorbelaste kapitaallasten	91.000	15.000	15.000
Interne doorbelasting	372.000	343.000	354.000
Sub-totaal baten begroting	2.409.000	920.000	918.000
Af: programma 4 (Bedrijfsvoering en rente)	463.000	376.000	369.000
Totaal baten programma 1 Smart Governance	1.946.000	544.000	549.000

Specificatie Lasten	R 2022	B 2023	B 2024
Personeel loonsom	1.719.000	1.899.000	1.998.000
Wachtgelden	17.000	18.000	-
Overige personele kosten	63.000	70.000	71.000
Inhuur derden	78.000	28.000	28.000
Kantoorkosten (huur, ICT, telefonie, etc.)	175.000	189.000	196.000
Bestuur	18.000	15.000	19.000
Lobby en communicatie / werkbudget	117.000	124.000	122.000
Uitgaven uit investeringsfonds	520.000	350.000	350.000
Uitgaven projecten	1.036.000	664.000	565.000
Werkbudget grens	31.000	-	-
Kapitaallasten	-	-	-
Onvoorzien	26.000	8.000	8.000
Transparante btw voorheffing	49.000	48.000	50.000
Rente en afschrijving	5.000	15.000	15.000
Sub-totaal exploitatie	3.854.000	3.428.000	3.422.000
Bij: Interne doorbelasting	372.000	343.000	354.000
Sub-totaal lasten begroting	4.226.000	3.771.000	3.776.000
Af: programma 4 (Bedrijfsvoering en rente)	431.000	422.000	414.000
Totaal lasten programma 1 Smart Governance	3.795.000	3.349.000	3.362.000

Onderverdeling inwonerbijdrage gemeenten/provincie in kostensoorten

In 2024 dragen gemeenten en provincie € 2.421.000 bij in de organisatiekosten van Regio Achterhoek. Dit is als volgt onder te verdelen in kostencategorieën:

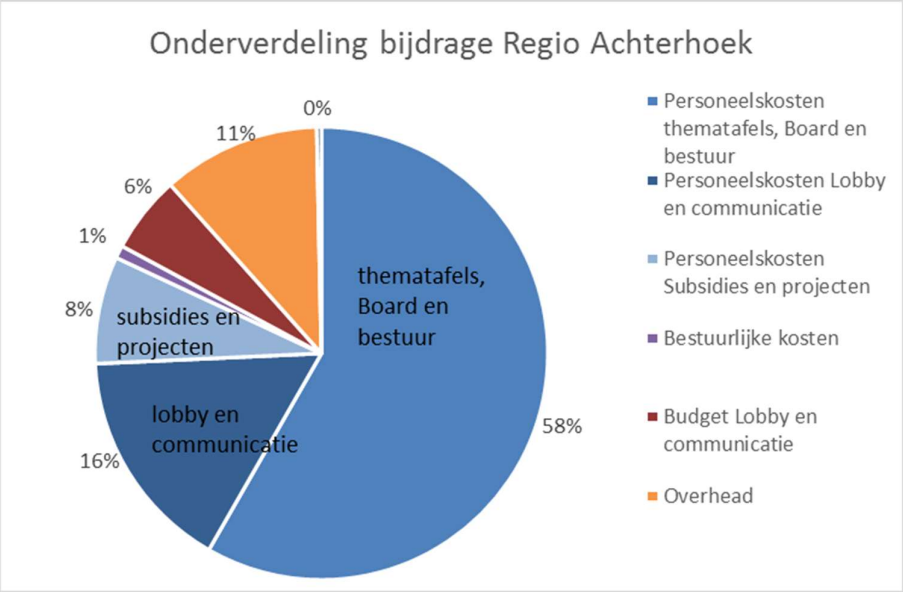

Beleidsindicatoren

Op 1 april 2018 is de Regeling Beleidsindicatoren vastgesteld. De volgende beleidsindicatoren zijn van toepassing. De indicatoren worden berekend op basis van het aantal inwoners over de gehele regio, ofwel 265.498 inwoners.

Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	0,08 fte
Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	0,10 fte
Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 1,27 per inwoner
Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	€ 28.000, ofwel 1,4%
Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	9%

Programma 2

Smart Economy

In deze paragraaf worden de doelen en projecten van de Thematafels weergegeven die vallen onder Smart Economy. Dit zijn Smart werken en Innovatie, Onderwijs en Arbeidsmarkt en Mobiliteit en Bereikbaarheid. Per Thematafel wordt weergegeven wat onze ambitie is voor 2030 en welke doelen en streefwaarden daar bij horen. Vervolgens wordt de aanpak voor het begrotingsjaar 2024 beschreven en wordt inzicht gegeven in de (lopende) projecten. Dit is niet uitputtend, gedurende 2023 zullen nieuwe projecten worden ontwikkeld en worden toegevoegd. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

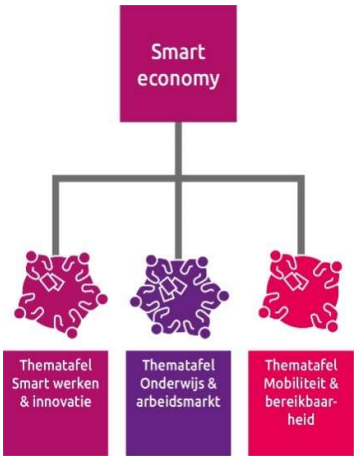

2.1Smart werken en Innovatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

We willen met innovatie waarde creëren. Technologische ontwikkelingen vragen om nieuwe organisatie- en verdienmodellen. Om de Achterhoek verder tot bloei te brengen, zijn innovatieve oplossingen en smart toepassingen nodig die in economisch, sociaal en ecologisch opzicht waarde realiseren.
Daarnaast willen we de arbeidsproductiviteit verhogen**,** zodat ondernemingen en organisaties in staat zijn om met minder personeel eenzelfde resultaat te behalen. De Achterhoekse arbeidsmarkt is daarom zeer gebaat bij (sociale) innovatie en smart werken. Een innovatieve ondernemer heeft een sterke uitstraling en daarmee een grotere aantrekkingskracht voor nieuw personeel. Ook willen we innoveren met een maatschappelijke missie. We willen dat versnellen door samen te werken in een open innovatiesysteem van overheden, ondernemers en onderzoeks- en onderwijsinstellingen. Om nieuwe medewerkers te binden, willen we bovendien dé stage- en afstudeerregio van Nederland zijn.

Hoe gaan we dat doen?

Het digitaliseren (smart maken) van de maakindustrie en de agrosector heeft de hoogste prioriteit in het verder ontwikkelen van het Achterhoekse open innovatiesysteem. Door slim te werken en slim te innoveren, worden ook dwarsverbanden gelegd met de digitalisering van de zorg, bouw, de recreatieve en de creatieve sector. Dit zal leiden tot nieuwe samenwerkingen en kan bijdragen aan oplossingen van grote maatschappelijke vraagstukken. Met 35 kennisdeel- en businessclusters stimuleren we 'slim innoveren', waarbij we verbinding zoeken met onze buurregio's in Nederland en Duitsland. Door startups te faciliteren en via innovatiecentra technologie te ontsluiten, zorgen we ervoor dat ons bedrijfsleven innovatief kan blijven. Door kennisinstellingen buiten onze regio aan ons netwerk te verbinden ontsluiten wij hun kennis in onze regio.

Te bereiken maatschappelijk effect

Het verhogen van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en de agrosector.

- Waardig werken en economische groei (SDG 8)
- Industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9)
- Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

SDG 8 is het uitgangspunt om onze doelen te bereiken. Met ons open innovatiesysteem en door in te zetten op een inclusieve en duurzame economie, stimuleren we innovatie en sluiten we aan bij SDG 9, 12 en 17.

Doelen Smart werken en Innovatie

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
De Achterhoek ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst door technologische innovatie.	Een jaarlijkse groei van de arbeidsproductiviteit in de maakindustrie en agrosector, gemeten als toegevoegde waarde per medewerker per tijd.
De Achterhoek beschikt over inventief vakmanschap en de werknemers van de toekomst door sociale innovatie.	Er zijn 35 kennisdeel- en businessclusters extra gevormd.
Gezamenlijke innovatie en crossovers tussen sectoren worden bevorderd. Het netwerk buiten onze regio wordt verder ontwikkeld. De Achterhoek is hét open innovatiesysteem van Nederland.	Er zijn 40 start ups en 20 scale ups begeleid in het ecosysteem.
De Achterhoek draagt met haar innovatief vermogen bij aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.	150 unieke bedrijven hebben slim werken en innovatie doorgevoerd. Gemeten door deelname aan projecten.
De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland.	40% van de deelnemende studenten aan SmartHub/Innovatiehubs komt van buiten de Achterhoek met 10% internationale achtergrond.

Aanpak voor 2024

Productie van de toekomst door technologische innovatie

De al lopende technologie-projecten zetten we voort. En we zorgen ervoor dat er – al naar gelang de kansen en behoeften – nieuwe projecten opstarten om bedrijven te ondersteunen en te stimuleren bij innovatieve uitdagingen. De beschikbare instrumenten zijn goed op elkaar afgestemd, zodat er een herkenbare ontwikkelroute ontstaat voor Achterhoekse ondernemers. We verkennen welke bijdrage een breed online ondernemersplatform voor de Achterhoek hieraan kan leveren.

Werknemers van de toekomst door sociale innovatie

Er worden verschillende projecten ontwikkeld die bijdrage aan het scholen van medewerkers om mee te kunnen groeien met innovatieve ontwikkelingen. Er wordt daarbij overzicht aangebracht in de leerkringen en netwerken die (o.m. vanuit SmartHub) in de Achterhoek actief zijn. Projecten worden gekoppeld aan het onderwijs, zodat naast ondernemers ook de studenten kennismaken met nieuwe ontwikkelingen. De ervaringen in de werkgroep Arbeidsmarktpositionering worden gebruikt om de samenwerking met de Thematafel Onderwijs & Arbeidsmarkt verder te ontwikkelen. Bestaande sociale innovaties krijgen meer profilering om ook dit onderwerp meer aan te jagen. De inzet van vormen van 'social design' wordt actief gestimuleerd om projecten nog meer te laten renderen.

Open innovatiesysteem en crossovers tussen sectoren

Het open innovatiesysteem staat en de verbinders in dat systeem (innovatiemakelaars, regisseurs, innovatiecentra, ondernemerskringen) ontsluiten kennis, middelen en netwerk voor Achterhoekse ondernemers. Kennis- en businessclusters worden opgezet en door ontwikkeld, in verbinding met andere regio's. In crossover met Onderwijs & Arbeidsmarkt werken we aan arbeidsmarktpositionering. Met Vastgoed & Wonen aan innovaties in de bouw (waaronder digitalisering en de inzet van data) en met Circulaire Economie & Energietransitie werken we aan Smart Energy Hubs en andere oplossingen voor congestie op het energienet. Met de Gezondste Regio zoeken we op technologisch vlak de crossovers. In het organiseren van ontmoetingen is de verwachte toegevoegde waarde op inhoud steeds leidend.

Met innovatie maatschappelijke problemen oplossen

Bij deze doelstelling komt samen wat er ook al onder de doelstellingen bij sociale innovatie en crossovers tussen sectoren vermeld staat. Concreet betekent dat de verdere verankering van de uitkomsten van 'Achterhoek Verbindt Energie' (o.m. in het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek), de bijdrage aan de arbeidsmarkt door sociale innovaties op het gebied van een leven lang ontwikkelen en de inzet van technologie op het onderwerp gezondheid. Daarnaast zijn er de projecten (zoals Start Up in Residence) die zich volledig richten op het oplossen van maatschappelijke problemen door innovatie.

Dé stage en afstudeerregio

Stichting SmartHub 2.0 draait als sterk merk voor economische ontwikkeling en innovatie in de Achterhoek. Onderdeel daarvan (naast Incubator Industry voor startups en Development voor ontwikkeling van Achterhoekse werknemers) is Young Talent dat jonge mensen (scholieren en studenten) enthousiasmeert voor techniek en kennis laat maken met de Achterhoekse bedrijven. Young Talent adviseert en coacht bedrijven actief hoe zij nog beter verbinding kunnen maken met jong talent. Daarbij trekken de SmartHub-initiatieven nauw met elkaar op en ook met onderwijsinstellingen in en buiten onze regio.

Projecten Smart werken en Innovatie

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projecten worden uitgevoerd in wisselende samenstelling door verschillende partners. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Smart Business Center+	SBC + is dé open innovatieplek voor smart werken. Smart werken wordt in alle stuwende sectoren versterkt door laagdrempelige samenwerking tussen onderwijs en ondernemers. Het resultaat hiervan is innovatie binnen bedrijven, instellingen en onderwijs die opleidingen, bedrijfsprojecten en experimenten gezamenlijk uitvoeren om innovaties te versnellen.

MKB-deal	Met de MKB-deal willen we 100 MKB bedrijven in de Achterhoek ondersteunen bij het verhogen van hun arbeidsproductiviteit. We willen een stijging van de arbeidsproductiviteit bereiken met 5 % en toegang tot (risico)kapitaal vergroten voor het MKB. We gaan accountmanagers samenbrengen om onderling lerend effect te vergroten en wensen vanuit MKB inzichtelijk maken. Daarnaast willen we sterktes en zwaktes in het economisch ecosysteem van de Achterhoek signaleren en agenderen.
Fieldlab Digital Twin	Een digital twin is een virtuele representatie van bijvoorbeeld een product, proces of onderhoud. Het geeft de mogelijkheid om (samen in de keten) met real-time data in simulatiemodellen te prognosticeren, te ontwikkelen, toe te passen of te testen zonder daadwerkelijk te interveniëren in het huidige proces. Dit levert concurrentievoordeel op.
Uitbouwen ecosysteem Achterhoek 2022-2024	Het versterken en verbreden van het ecosysteem in de Achterhoek; het Open Innovatiesysteem. Hierdoor worden ondernemers beter in staat gesteld om te innoveren en is de Achterhoek beter in staat om innovatie via een strategische weg te ontsluiten.
Leergang Toekomstgericht Retailmanagement en Leiderschap (2e tranche)	Het project draagt bij aan het behouden/creëren van innovatieve duurzame ondernemingen, vitale binnensteden en (nieuwe) werkgelegenheid door te investeren in kennisontwikkeling en sociale innovatie bij (Retail) ondernemers en/of hun medewerkers en- (Retail) ondernemers en/of hun medewerkers te stimuleren en voor te bereiden op Leven Lang Ontwikkelen.
Additive manufacturing	Aanleiding voor het project is het opzetten van een opleidingen voor operator 3D metaalprinten, alsmede het kennismaken met en uitbreiden van de kennis van 3D metaalprinten. Een productietechniek die gevraagd wordt vanuit de regio, maar die vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs niet vereist is. Het project met een looptijd van drie jaar kent een viertal doelen: 1.Experimenteren - kennis op doen 2.Kennis delen onder bedrijven - ervaringen delen 3.Leerlijn in het onderwijs - huidige studenten + zittend personeel (LLO) 4.Aansluiting zoeken bij / samenwerken met 3D metaalprintproject in Bocholt Hierbij werken de bedrijven onderling samen om kennis te vergaren en te delen m.b.t. 3D metaalprinten.
Start up in residence	Gezamenlijke inkoop vanuit de Achterhoekse overheid waarbij innovatie inkoopvragen neer worden gelegd bij startups in de regio. Hierdoor worden lokale startups geholpen de volgende stap te maken.
SHII 2.0	SHII heeft in de afgelopen drie jaar een werkend model opgezet als aanjager van startups, helemaal passend bij en gebruik makend van het Achterhoekse ecosysteem. Het project SHII 2.0 maakt een slag in de professionalisering van de begeleiding van startende ondernemers in de maakindustrie. SHII wordt daarmee als organisatie toekomstbestendig en de noodzakelijke startup cultuur in de Achterhoek wordt blijven verankerd.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Doorontwikkeling De Steck	Incubator de StecK heeft de eerste subsidieperiode van drie jaar bijna afgerond. Op basis van de *lessons learned* over die periode zal de StecK komen met een nieuwe aanvraag, waarschijnlijk voor één jaar als overbrugging naar een aanvraag binnen een (hopelijk) nieuwe Regio Deal.
iShare	Het gaat om een nieuw initiatief waarin kleine softwarebedrijven (start ups en scale ups) met elkaar werknemers zullen delen en zo expertise delen en samen leren. Dit als impuls voor de doelgroep van jonge hoogopgeleide werknemers èn als versterking van het ecosysteem. De ontwikkeling van deze kleine softwarebedrijven draagt in het ecosysteem ook bij aan de digitalisering van grote (maak)bedrijven in de regio.

Doorontwikkeling GROS	Het project GROS (waarin grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie, arbeidsmarkt en onderwijs wordt aangejaagd) loopt bijna tot een einde en ook hier worden de *lessons learned* gebruikt om te komen tot een herijking voor de toekomst. Hierin zal i.i.g. de rol van het Internationale Netwerkbureau worden meegenomen.
SmartHub 2.0	Op dit moment loopt het traject waarin nauwere samenwerking wordt georganiseerd van de drie SmartHub-initiatieven. Daarbij is het doel enerzijds dat de initiatieven vanuit de stichting ontzorgd worden en hun *core business* met nog meer kracht kunnen ontwikkelen. Anderzijds is ook het doel om het merk SmartHub nog sterker en eenduidiger neer te zetten. Dit traject wordt allereerst vanuit reeds bestaande middelen bekostigd. Maar mocht dit nodig zijn, dan zal SmartHub 2.0 met een nieuwe aanvraag komen.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinancering	3.187.374	831.478	1.202.656	5.221.508

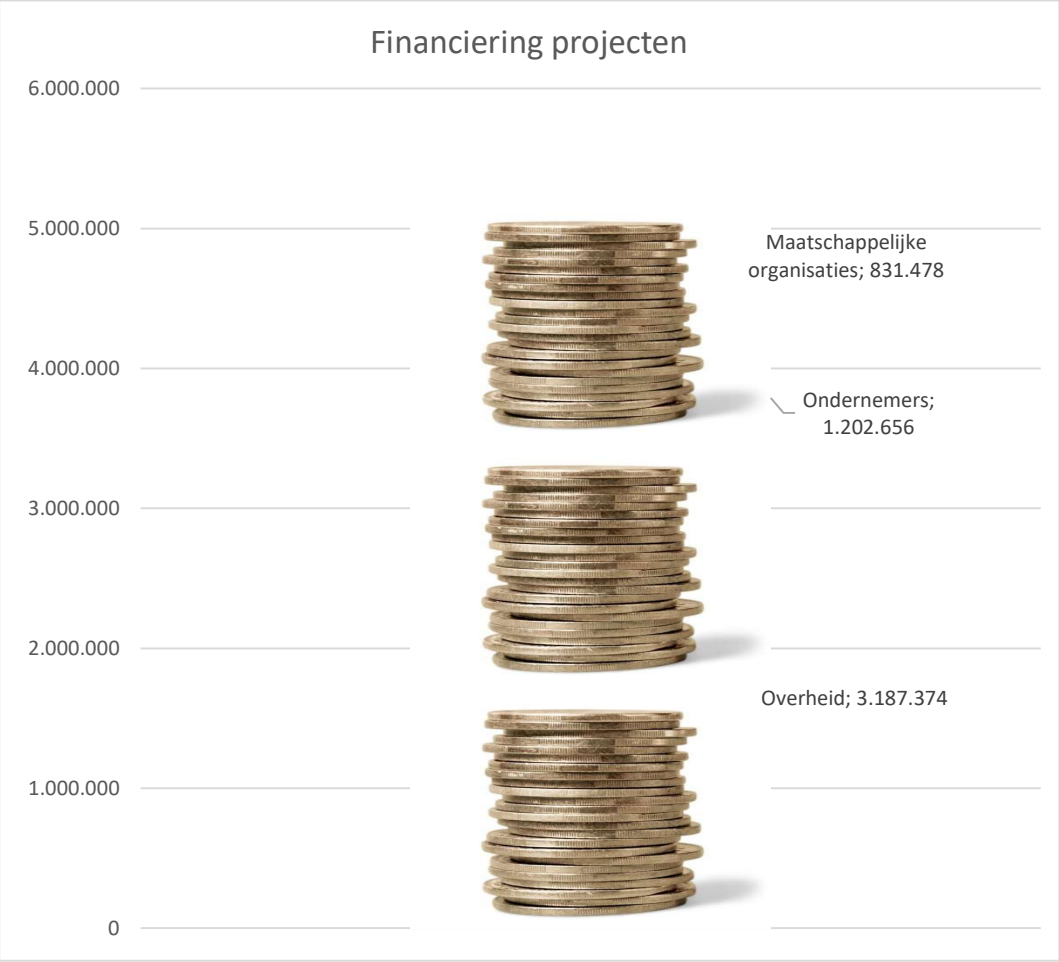

2.2 Onderwijs en Arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

We willen de tekorten op de arbeidsmarkt aanpakken. Volgens de prognoses kampt de Achterhoek met een jaarlijks tekort van 1.500 - 2.000 arbeidskrachten. De Arbeidskracht Analyse Achterhoek laat zien het hierbij vooral gaat om het hogere mbo-niveau en het hbo. Daarnaast is er behoefte aan ongeschoolde arbeidskrachten. De banengroei is omvangrijk genoeg om de werkloosheid te laten dalen. Tegelijkertijd zien we dat er nog altijd kandidaten zijn die lastig werk kunnen krijgen of behouden. We hebben in de Achterhoek te maken met ongeveer 14.000 mensen die we tot het 'ongekend talent' mogen rekenen. Dit zijn werklozen, semi-werklozen en mensen die (ongewenst) in deeltijd werken.
Het tekort kunnen we niet alleen opvangen met mensen uit de eigen regio. De aandacht gaat uit naar het aantrekken, binden en boeien van nieuwe en huidige arbeidskrachten. We positioneren onszelf als een sterke, innovatieve regio om te werken en te ontwikkelen.

We werken aan kansengelijkheid en een inclusieve arbeidsmarkt. In de Achterhoek kan iedereen die wil werken, waardig en passend werk doen. Bij het verkleinen van de mismatch kiezen we de komende jaren expliciet voor de sectoren Techniek, Zorg en Onderwijs. Het moet eenvoudiger worden om te kunnen om-, her-, en bijscholen binnen en tussen deze sectoren. We willen dat er, wat betreft de dienstverlening op het vlak van loopbaanvraagstukken gewerkt wordt vanuit een ontschotte dienstverlening. De vraag staat centraal, niet het systeem.

Hoe gaan we dat doen?

We werken langs vier speerpunten:
Positionering arbeidsmarkt Achterhoek; De Achterhoek als aantrekkelijke arbeidsmarkt positioneren binnen en buiten onze regio, nationaal en wellicht internationaal, om zo nieuwe werknemers aan te trekken, te boeien en te binden.
Leven Lang Ontwikkelen; We stimuleren, faciliteren en ondersteunen een Leven Lang Ontwikkelen en Duurzame Inzetbaarheid van medewerkers.
Regulier opleiden; We zorgen dat het regulier onderwijs nog beter aansluit bij de vervolgopleidingen en de vraag vanuit de arbeidsmarkt. We vragen aandacht voor techniek, zorg en onderwijs in activiteiten binnen het curriculum.
Inclusieve Arbeidsmarkt; We maken ons sterk voor iedereen die ondersteuning nodig heeft bij het vinden van een plek op de arbeidsmarkt. Door een gezonde leefstijl te stimuleren en met technologische hulpmiddelen kan de arbeidsparticipatie en -productiviteit groter worden, kunnen meer mensen aan het werk en verwachten we dat het ziekteverzuim afneemt.

Te bereiken maatschappelijk effect

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt meer in evenwicht brengen.

- Kwaliteit onderwijs (SDG 4)
- Eerlijk werk en economische kansen (SDG 8)
- Ongelijkheid verminderen (SDG 10)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

SDG's 4 en 10 zijn leidend. Samen met SDG's 8 en 17 helpt dit ons om in te spelen op het arbeidsmarkt-vraagstuk en het terugdringen van armoede.

Doelen Onderwijs en Arbeidsmarkt

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
De tekorten op de arbeidsmarkt zijn teruggedrongen.	In 2030 is het tekort aan vraag naar arbeidskrachten in de krapte sectoren teruggedrongen hiervoor ontwikkelen we ten minste 4 projecten. De uitgaande arbeidspendel is met 10 % afgenomen.
Talenten van de beroepsbevolking zijn benut door betere aansluiting vervolgopleidingen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt en door het verhogen van de flexibiliteit door een Leven Lang Ontwikkelen.	(Door)ontwikkeling van tenminste 4 activiteiten waarbij leerlingen t/m 14 jaar in aanraking komen met techniek/technologie en zorg. Ontwikkeling 2 projecten ter bevordering van hybride docentschap binnen de krapte. Er functioneert een netwerk van vrouwen in techniek. Om- , her- en bijscholing van 2000 mensen naar of binnen kansrijke beroepen.
Een inclusieve arbeidsmarkt waarbij oog is voor de gehele beroepsbevolking en kansengelijkheid is toegenomen.	De arbeidsparticipatie is toegenomen naar 75%.
Grensoverschrijdende en bovenregionale samenwerking is toegenomen gericht op het oplossen van het tekort aan juist gekwalificeerd arbeidskrachten.	20% van het tekort aan arbeidskrachten wordt van buiten de regio aangetrokken.

Aanpak voor 2024

Arbeidsmarktpositionering

De werkgroep arbeidsmarktpositionering bouwt voort op de analyse van de werkende principes rondom projecten. Deze zijn in kaart gebracht. Een van de punten van aandacht is de veelheid en bekendheid van mooie initiatieven die er in de regio zijn. We zetten ons in om deze beter met elkaar te verbinden en over het voetlicht te krijgen. Daarnaast verkennen we waar nog aanvullingen op het palet nodig zijn. Wij werken binnen deze werkgroep zeer nauw samen met de Thematafel SW&I, en betrekken de tafels W&V en M&B bij de ontwikkelingen.

Leven Lang Ontwikkelen

We bouwen verder aan het bestendigen van een leercultuur binnen organisaties en bedrijven in de regio. Hierbij werken we regionaal en bovenregionaal samen. Regionaal maken we slagen op het vlak van het ontschot samenwerken op het gebied van loopbaanontwikkeling. Bovenregionaal is er binnen het Gelrepact aandacht voor het bevorderen van de leercultuur in het MKB. Dit project heeft een eerdere pilot in de Achterhoek gehad, wij maken nu de vervolgslag. Daarnaast is er een start gemaakt met de lobby richting Den Haag om de regionale opleidingsfondsen als Opijver te bestendigen, hierbij trekken we samen op met Twente en Zwolle. Om de ontwikkelingen en de snelheid goed uit te lijnen werken we aan het bestendigen van het loopvermogen.

Regulier Opleiden

We bouwen verder aan het betrekken van bedrijven en organisaties binnen het onderwijs. Dit heeft betrekking op het vormgeven van praktijk realistische vraagstukken in het onderwijs, maar ook op de ontwikkelingen binnen het domein van LOB (Loopbaanoriëntatie en begeleiding). We willen dat alle leerlingen in de Achterhoek op enigerlei wijze in contact komen met de lokale arbeidsmarkt zodat zij na het verlaten van de opleiding weten welke mooie kansen onze arbeidsmarkt te bieden heeft.

Inclusieve Arbeidsmarkt

Er wordt gewerkt vanuit de uitvoeringsagenda, hierin zijn de hoofdlijnen:
1. In beeld brengen van het onbenut arbeidspotentieel
2. Aandacht voor jongeren, zij hebben een betekenisvolle bezigheid
3. Vergroten van digitale vaardigheden van inwoners
4. Bestrijden laaggeletterdheid

We maken met de middelen van het Gelrepact een doorontwikkeling met het jongerenproject de Rode Loper/ZEG Achterhoek en zorgen voor een toekomstbestendige borging van dit succesvolle initiatief. Daarnaast gaan we aan de slag met de ontwikkelingen vanuit uit Rijk rondom een toekomstbestendige arbeidsmarkt infrastructuur.

Grensoverschrijdende en bovenregionale samenwerking

We bouwen door op de ingestoken weg binnen het Gelrepact. Daarbij komen de contacten met Twente en Zwolle steeds beter van de grond. De aanpak in deze regio's past goed bij de Achterhoek en vice versa. De grensoverschrijdende samenwerking heeft de aandacht. Op projectniveau werken we hieraan vanuit de Euregionale Doorlopende Leerlijn, daarnaast bouwen we verder aan het uitbouwen en bestendigen van het netwerk met onze Duitse partners.

Projecten Onderwijs en Arbeidsmarkt

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
GROS: Grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren	Het wegnemen van belemmeringen bij het grensoverschrijdend zaken doen tussen Nederlandse en Duitse ondernemers/ondernemingen en het bevorderen van de grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling in de regio Achterhoek en het aangrenzende gebied in Duitsland, door middel van een matchmaking-, adviserings- en ondersteuningstraject en het aanbieden van een (modulair) opleidingsprogramma en netwerkmogelijkheden.
Grensland College	Realisatie euregionale AD School om meer mensen te behouden voor de regio én nieuwe werknemers voor de regio te werven. Het Grensland wil MBO 4 studenten behouden die door willen studeren en nu voor een aantal opleidingen in de regio kunnen blijven. Daarna wil men nieuwe werknemers uit het buitenland werven die door het aansprekende onderwijsconcept, samenwerking met het bedrijfsleven en passende opleidingen naar onze regio komen. Ook wil het Grensland College meer aanbod organiseren voor mensen uit de regio die zich verder willen ontwikkelen. https://www.grenslandcollege.nl/
Achterhoeks Fonds voor Talentontwikkeling	Dit project valt onder het speerpunt een leven lang ontwikkelen. In het fonds worden vouchers beschikbaar gesteld tot MBO niveau 1 t/m 4 en aansluiting op Associate Degree (AD) om mensen te laten scholen ten behoeve van het behoud van de arbeidsmarkt. De intersectorale mobiliteit wordt gestimuleerd. Vervolgstappen worden ingezet om na goedkeuring zo snel mogelijk van start te gaan.

SmartHub Young Talent	Het behouden en aantrekken van jong talent in de leeftijd 17-25 jaar. Door bedrijven te ondersteunen bij het optimaal inrichten van hun bedrijf voor jong talent en het jonge talent op zoveel mogelijk manieren kennis te laten maken met de mogelijkheden die de Achterhoek biedt bieden we vanuit SmartHub Young Talent jongeren een fijne start (zachte landing) van een lange carrière in de Achterhoek. Deze carrière kenmerkt zich, mede door de projecten en activiteiten binnen het nieuwe overkoepelende SmartHub, door een leven lang ontwikkelen. Concreet spelen we met het nieuwe SmartHub Young Talent meer in op de behoeftes van organisaties, jongeren en betrekken we daar waar mogelijk direct het onderwijs erbij. Dit project raakt ook de thematafel Smart Werken.
Techniekpact	Ondersteunende middelen ten behoeve van kiezen, leren en werken in de techniek. Verhogen van de generieke instroom in technische opleidingen en technisch werk. Verhogen van de betrokkenheid van het bedrijfsleven om het technisch onderwijs te verbeteren. Bevorderen van een leven lang ontwikkelen voor werknemers in het technisch werkveld. Het verminderen van het docententekort in het technisch werkveld en het door ontwikkelen van het voortbestaan van het onderliggend netwerk en uitvoeringsstructuur.
Routekaart onderwijs-arbeidsmarkt Achterhoek	Het project inventariseert de mogelijkheden, ervaringen en behoeften die lerenden hebben om zich te ontwikkelen, passend bij de vraag vanuit de arbeidsmarkt. De routekaart die voortkomt uit het project is daarmee de basis voor nieuw te starten projecten op het gebied van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, met oog voor inclusiviteit. Ook bouwt het project voort op de Achterhoek Monitor. Aanleiding voor het project is het in 2020 door Iselinge Hogeschool uitgevoerde onderzoek naar afstandsleren in de regio en aanknopingspunten die hieruit naar voren kwamen voor de vorm en inhoud van leven lang ontwikkelen, zowel op scholen als op de werkvloer.
SPT (servicepunttechniek)	Overbruggingsmiddelen voor het initiatief SPT om later gekoppeld te kunnen worden met het initiatief regionale loopbaansamenwerking.
Uitvoeringsplan Inclusief	Coördinatie en uitvoer richting projecten om het strategisch plan werkelijk gerealiseerd te krijgen.
Digivaardige Achterhoekers	Door een gezamenlijke aanpak vanuit de thematafels Onderwijs & Arbeidsmarkt en De Gezondste Regio hebben de inwoners de mogelijkheid om zowel via fysieke en online interventies hun digivaardigheid te vergroten.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Interreg project EDL	De EDL aanvraag in 2022 moet leiden tot een vervolgsubsidie t.b.v. het inrichten van een Europese doorlopende leerlijn (EDL) van primair onderwijs tot wetenschappelijk onderwijs die voorziet in een kenniscentrum en een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt aan beide zijden van de grens.
Opijver (vervolg)	Dit betreft een aanvulling op het project Achterhoeks Fonds voor Talentontwikkeling: • 300 extra scholingsvouchers voor de periode tot 1 mei 2024. • betere benutting van voorliggende voorzieningen. • ontwikkeling scholingsarrangementen kansrijke beroepen. • aanpak mismatch (i.s.m. werkgevers, O&O-fondsen, opleiders, WSP, Leerwerkloket en Gelders Vakmanschap). • verhoging kwalificatieniveau beroepsbevolking. • bijdragen aan totstandkoming gewenste leercultuur (actieplan LLO).
Kwartiermaker Loopbaanontwikkeling	Aanstellen van een kwartiermaker voor de ontschotte samenwerking op het vlak van loopbaanontwikkeling.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	11.138.846	4.408.358	1.461.530	17.008.734

2.3 Mobiliteit en Bereikbaarheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Een goede bereikbaarheid voor de Achterhoek, omdat dit een essentiële voorwaarde is om een aantrekkelijke (werk)regio te zijn voor werknemers, studenten, inwoners en toeristen. Maar ook om economisch te kunnen groeien en voor de leefbaarheid. Verder willen we goede (OV) verbindingen met Duitsland en duurzaam vervoer.

Hoe gaan we dat doen?

We werken vanuit de drie hoofdthema's in de Mobiliteitsvisie 2030:
Betrouwbaar vervoer; We zetten in op een goed doorstromend hoofdwegennet, het versnellen van OV-connecties en (inter)regionale fietsverbindingen. Belangrijk daarbij zijn de doorontwikkeling van de N18, maatregelen om een vlotte aansluiting van de A12 op de A18 te bevorderen, investeren in de ruggengraat van het openbaar vervoer in de Achterhoek en het opheffen van de belemmeringen voor reizigers tussen Nederland en Duitsland.
Duurzaam vervoer; We investeren in energieneutraal mobiliteitsgedrag, een dekkend netwerk van laadmogelijkheden voor duurzame energie, een veilig en fijnmazig fietsnetwerk en we stimuleren gedragsverandering naar thuis-/hybride werken in samenwerking met de 3O's en op interregionaal niveau.
Slim vervoer; Onze inzet is betaalbare en slimme vervoersvoorzieningen. We willen vooroplopen in slimme en sociale mobiliteit en onze rurale MaaS-aanpak verder ontwikkelen en uitrollen. Dit doen we door middel van een bottom-up aanpak en in 3O-verband. Het platform GAON/ADC is hierin de drijvende factor. Ook zetten we ons in voor slimme oplossingen die het goederenvervoer efficiënter en duurzamer maken. Zo werken we aan een sluitend netwerk voor Langere en Zwaardere Vrachtautocombinaties (LZV's), waarmee we de efficiëntie en de duurzaamheid van het goederenvervoer verhogen.

Te bereiken maatschappelijk effect

Een duurzaam, betrouwbaar en toegankelijk vervoer voor iedereen.

- Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)
- Industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9)
- Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

Doelen Mobiliteit en Bereikbaarheid

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
De CO2 uitstoot van het verkeer en vervoer is verminderd.	Een daling van 60% van de CO2-uitstoot (t.o.v. 1990) veroorzaakt door verkeer en vervoer in de Achterhoek. Een groei van het aantal laadpalen en toewerken naar een dekkend netwerk conform de prognoses van ElaadNL. Een groei van het aantal duurzame modaliteiten in de Achterhoek.
De infrastructuur is robuust en toegankelijk waardoor de bereikbaarheid van en in de Achterhoek is toegenomen.	Een verlaging van de gemiddelde filedruk / door-stroming van de A12, A18 en N18. Een hogere klanttevredenheid van het openbaar vervoer in de Achterhoek.

Door de inzet van digitalisering en deelcultuur zijn er slimme vervoersvoorzieningen.	Een groei van het aantal duurzame deelmodaliteiten en het toewerken naar een dekkend netwerk. Een groei van het aantal (actieve) gebruikers deelvervoer en gebruikers van de GAON-app.

Aanpak voor 2024

Betrouwbaar vervoer

We willen de N18 blijven doorontwikkelen tot een regionale doorstroomweg met een goede ontsluiting van en naar (economische) kerngebieden binnen en buiten de regio. De ambitie is een N18 met 2x2 rijstroken, 100 km/u en ongelijkvloerse kruisingen of een aanvaardbaar alternatief. Om dit te realiseren geven we met de betrokken partijen uitvoering aan een gezamenlijke integrale gebiedsaanpak N18, dat aan woningbouw, arbeidsmarkt en leefbaarheid wordt gekoppeld.

We blijven inzetten om de doorkoppeling van de treinverbinding Apeldoorn-Winterswijk te realiseren. Dit betreft een actieve lobby richting Rijk en provincie Gelderland om de realisatie van de ontbrekende schakels op de politieke agenda te houden en dichterbij te brengen. Het is de bedoeling een gezamenlijke lobby met de Regio Stedendriehoek te voeren.

In 2024 wordt het versnellen van de lijnvoering HOV-buslijnen Doetinchem-Enschede (74) en Winterswijk-Enschede (73) volgens het met Arriva uitgewerkte vervoerplan in de N18 HOV-corridor nader opgepakt. De daarvoor benodigde opgaven (o.a. realisatie busstation Groenlo, Hub Lichtenvoorde, bushalte Eibergen, etc.) worden hierin meegenomen en gekoppeld met de opgaven rondom slimme en duurzame Mobiliteit. Dit wordt in samenwerking met de gemeenten, provincie en regio gedaan.

Het regionale hoofdfietsnetwerk willen we completeren door de eerstvolgende potentieel kansrijke snelfietsroutes te verkennen en te onderzoeken. Vervolgens wordt gekeken of en wanneer een geschikte verbinding kan worden gerealiseerd. De bedoeling is om twee nieuwe verkenningen uit te voeren: Doetinchem - Groenlo (via Varsseveld en Lichtenvoorde) en Lichtenvoorde – Aalten – Bocholt. Ook wordt in 2024 met de betrokken partijen van de reeds verkende fietsverbindingen: Gendringen-Doetinchem-Doesburg-Dieren en Emmerich – Doetinchem – Zevenaar een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld om te komen tot een lobby voor realisatie/verbetering van deze verbindingen.

De eerste bushalte in Lichtenvoorde die wordt omgevormd tot een mobiliteitshub zal mogelijk in 2024 worden afgerond. Daarnaast gaan we meerdere potentiële hublocaties nader verkennen en we hopen enkele concrete hubs te realiseren. Er wordt focus gelegd op het nieuwe Slingeland Ziekenhuis, het station Doetinchem en busstation Groenlo. Daarnaast wordt de combinatiemogelijkheden tussen hubs, slim reizen en de werkgeversaanpak gemaakt.

In 2026/2027 wordt de RegioExpres als uurdienst gerealiseerd. Ons streven is om hier een halfuur dienst van te maken. Hiervoor zijn diverse maatregelen op het fysieke spoor tussen Doetinchem-Arnhem nodig. Wij willen deze maatregelen met de betrokken partners nader bespreken en een eventueel lobbyplan voor de realisatie van een halfuur dienst vormgeven.

Duurzaam vervoer

De uitrol van de laadinfrastructuur voor (vracht)auto’s en (deel)fietsen wordt gecontinueerd. De regionale laadvisie is de basis voor deze verdere uitrol. De focus wordt onder andere gelegd op de aansturing en monitoring van de publieke en semipublieke laadinfrastructuur en de samenwerking met diverse bedrijven(terreinen). Ook zal de logistieke laadinfrabehoefte worden geïnventariseerd en een plan van aanpak worden opgesteld.

Slim vervoer

We willen de opdracht aan de mobiliteitsmakelaars een vervolg geven. Zij zijn de aanjagers van het anders reizen (de gedragsaanpak) van werknemers bij vele (100+) bedrijven in de Achterhoek. Dit betreft een aanpak van de lange adem, waardoor hier blijvend op moet worden ingezet. Doel is om bewustwording te creëren

voor: thuiswerken en ritdelen, maar ook het stimuleren van het gebruik van alternatieven voor de eigen auto zoals de elektrische deelauto's, OV en het gebruik van de fiets. Dit met als doel om de CO2-uitstoot te verminderen en gedragsverandering teweeg te brengen naar een duurzame, gezondere verplaatsingskeuze en vervoerwijzekeuze. Daarnaast moet als 'outcome' uit de aanpak van de mobiliteitsmakelaars een dynamisch overzicht van de vervoerbewegingen komen, waar in de toekomst beleid op kan worden gevormd.

De Achterhoek Deelvervoer Coöperatie en ZOOV werken ook in 2024 samen aan het project Invulling Taken ADC door ZOOV. Binnen deze samenwerking worden diverse subprojecten uitgevoerd om de fijnmazige bereikbaarheid in de regio te verbeteren. Denk hierbij aan het uitrollen van deelvervoer (elektrische en gewone deelfietsen, deelscooters, deelauto's etc.), het onderzoeken van een zelfstandige Achterhoek Deelvervoer Coöperatie, het integreren van HaltetaxiRRReis en ZOOV en het creëren van een dataplatform.

De GAON-app is live. Inwoners en bezoekers van de Achterhoek kunnen met deze app gebruik maken van de deelmodaliteiten ((elektrische) deelfietsen, deelauto's) en het ritdelen in de gehele Achterhoek. Daarnaast kunnen zij hun rit van A naar B met de app plannen, boeken en betalen. In 2024 voeren we een communicatie- en marketingcampagne uit. Er zullen dus meerdere acties worden ondernomen om de GAON-app onder de aandacht te brengen en om gebruikers aan de app te binden.

Projecten Mobiliteit en Bereikbaarheid

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projecten	Korte omschrijving
Werkgeversaanpak Mobiliteitsmakelaar 2020 -2023	Het op peil houden en verbeteren van de bereikbaarheid van Achterhoekse bedrijven en maatschappelijke voorzieningen binnen en buiten de Achterhoek, verdient blijvende aandacht. Ambitie is bovendien om dit verkeer op een zo duurzaam mogelijke wijze plaats te laten vinden. Met behulp van een mobiliteitsmakelaar werkgevers en werknemers gericht informeren en actief stimuleren om duurzame mobiliteitskeuzes te maken. Het doel van de werkgeversaanpak is om de CO2-uitstoot van het woon-werkverkeer, alsook de bereikbaarheid op de belangrijkste corridors zoals de A18-N18 te verbeteren.
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Groenkracht Groenlo	De OV-verbindingen in de kleine kernen binnen de regio Achterhoek zijn vaak ontoereikend. Inwoners zijn afhankelijk van eigen vervoer. Als men het kan betalen hebben huishoudens vaak 1 of 2 niet-duurzame auto's ter beschikking. Deze auto's staan het merendeel van de tijd stil en nemen onnodig veel plaats in de publieke ruimte in. Daarbij is een eigen auto voor veel mensen een enorme kostenpost, terwijl men de auto maar sporadisch gebruikt. Er wordt ingezet op 3 actieve duurzame deelauto's in de kern van Groenlo.
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Zonnig Zieuwent	De OV-verbindingen in de kleine kernen binnen de regio Achterhoek zijn vaak ontoereikend. Inwoners zijn afhankelijk van eigen vervoer. Als men het kan betalen hebben huishoudens vaak 1 of 2 niet-duurzame auto's ter beschikking. Deze auto's staan het merendeel van de tijd stil en nemen onnodig veel plaats in de publieke ruimte in. Daarbij is een eigen auto voor veel mensen een enorme kostenpost, terwijl men de auto maar sporadisch gebruikt. Er wordt ingezet op 1 actieve duurzame deelauto in de kern van Zieuwent.

Rurale HUB Lichtenvoorde	Het opwaarderen van een bushalte naar een eerste (model) rurale mobiliteitshub in de Achterhoek. Waar diverse modaliteiten en faciliteiten elkaar treffen. Als voorbeeld dienend voor toekomstige (rurale) hubs.
Technische Partner ADC en de Doorontwikkeling Netmobiel	Op dit moment is er een Netmobiel app en platform gerealiseerd, met open source componenten en vanuit een open source licentie. De ontwikkelde functionaliteit in de app (/website) en het platform moet overgenomen worden door de technische partner, doorontwikkeld en daarmee ook behouden worden voor de Achterhoek op lange termijn (o.a. hosting, doorontwikkeling, klantenservice en onderhoud). Daarnaast moet de Netmobiel-app worden omgevormd naar de GAON-app met alle bijbehorende functionaliteiten. Daarnaast moet de app de GAON branding krijgen en is het noodzakelijk dat er een Achterhoek-brede marketingcampagne worden opgezet om de app aan de man te brengen. "
Invulling taken ADC door ZOOV 2022-2024	Het uitvoeren van taken voor de Achterhoek Deelvervoer Coöperatie (in oprichting) door ZOOV voor de periode tot en met 31 december 2024.
Regierol Duurzame Mobiliteit	Voorzitten van de projectgroep Duurzame Mobiliteit. Hierbij focus op bereiken van een dekkend laadnetwerk, naast personenvoer ook opstarten plan voor logistieke vervoerders. Sparren met de regisseur slimme mobiliteit op verdere uitwerking MaaS concept en ADC en samenwerken met de mobiliteitsmakelaars om kansen en koppelingen goed op te pakken.
Procesbegeleiding Achterhoekse MaaS Aanpak 2023-2025	De Achterhoekse Rurale MaaS-aanpak verder uitbreiden en nog beter laten landen in de gehele Achterhoek, o.a.: door het vormgeven van het ADC, verder uitbreiden van modaliteiten en community-building, uitbreiden met aangrenzende initiatieven en regios en koppelen met de provinciale en landelijke MaaS-initiatieven en mogelijkheden. Daarnaast zorgen voor inbedding van de opzet van MaaS in de Achterhoek in een gemeentelijke (of soortgelijke) organisatie. Uiteindelijk moeten de resultaten blijvend van aard zijn en de organisatie op zichzelf staan. De rol van de procesbegeleider moet uiteindelijk niet meer nodig van aard zijn.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Verkenning gebiedsgerichte aanpak N18	Een verkenning voor een gebiedsgerichte aanpak N18 laten uitvoeren in samenwerking met provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de regio.
Procesbegeleider mobiliteitshubs	Betreft het i*nventariseren en realiseren van mobiliteitshubs. De realisatie van de mobiliteitshubs loopt via separate projectaanvragen.*
Procesbegeleider Duurzame mobiliteit	Voortzetten rol procesbegeleider Duurzame Mobiliteit, met een (gedeeltelijke) wijziging in de rol van procesbegeleider Duurzame Mobiliteit. Meer focus op logistieke behoeften/bedrijventerreinen en de transitie die daar plaatsvindt.
Verkenning snelle fietsverbindingen	Verkenning van snelle fietsverbindingen in de Achterhoek.
Scholieren/Studenten Aanpak	Betreft een aanpak voor scholieren/studenten aansluitend op het programma Gaon. Voor het thema scholieren/studenten moet de invulling van Gaon verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Doel is het bereiken van een duurzame vorm van mobiliteit voor deze doelgroep.
Slimme en duurzame mobiliteit in de grensstreek	Uitvoeren van een pilotproject. Zowel vanuit Duitse als Nederlandse zijde is al enige tijd de wens om een grensoverschrijdende aanpak te realiseren op het gebied van slimme en duurzame mobiliteit. Hiervoor wordt onder meer gekeken naar Interreg gelden om dit project ook daadwerkelijk op te pakken en te komen tot concrete resultaten. Dit project voorziet in de ondersteuning van de voorbereiding voor dit Interreg project.

Delen van je tweede auto	Betreft een campagne (en werkbudget) voor het inzetten van bestaande (eigen) auto's als deelauto.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	1.507.654	28.800	267.600	1.804.054

Programma 3

Smart Living

In deze paragraaf worden de doelen en projecten van de thematafels weergegeven die vallen onder Smart Living. Dit zijn Wonen en Vastgoed, Circulaire economie en Energietransitie en de Gezondste Regio. Per Thematafel wordt weergegeven wat onze ambitie is voor 2030 en welke doelen en streefwaarden daar bij horen. Vervolgens wordt de aanpak voor het begrotingsjaar 2024 beschreven en wordt inzicht gegeven in de (lopende) projecten. Dit is niet uitputtend, gedurende 2023 zullen nieuwe projecten worden ontwikkeld en worden toegevoegd. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.

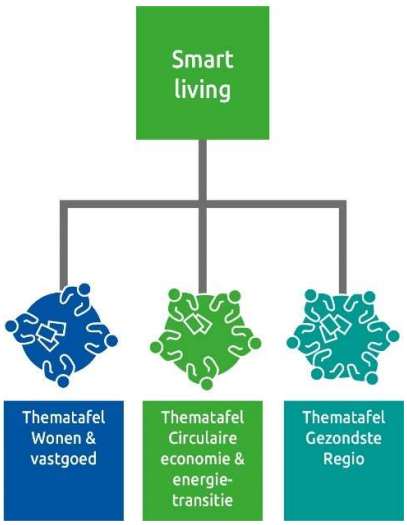

3.1 Wonen en Vastgoed

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

We willen een gezonde woningmarkt met een normale spanning: dus met voldoende toegankelijkheid voor alle doelgroepen en een gedifferentieerd aanbod, passend bij de vraag. Dat betekent dat er in voldoende mate betaalbare woningen zijn en voldoende woon-zorgvoorzieningen die nodig zijn voor de sterk groeiende groep senioren. Bij de ontwikkeling van woningen worden verschillende innovatie woonvormen en bouwaanpakken toegepast. Leegstand is alleen nog maar in de vorm van frictieleegstand aan de orde.
De woningvoorraad die bij een dergelijke markt past, is toekomstbestendig. Dit houdt in dat deze in aanzienlijke mate energiezuiniger is gemaakt. Daar waar mogelijk zijn woningen meer levensloopbestendig gemaakt.
Wonen staat niet op zich maar kent een interactie met de directe omgeving. Daarom is het van belang wonen te verbinden met voorzieningen, bijvoorbeeld op het gebied van werk, mobiliteit, landschap, maatschappelijke voorzieningen en recreatie. Bij de ontwikkeling en herstructurering van woonfuncties is aandacht voor

leefbaarheidsfactoren als veiligheid en sociale cohesie binnen wijken. Daarnaast zal de bebouwde omgeving meer klimaatadaptief en volgens de principes van circulariteit ingevuld moeten worden.

Hoe gaan we dat doen?

Met een brede, doelgroepgerichte programmatische benadering gaan we slagen maken op de energiezuinigheid van woningen, een transitie naar nieuwe energiebronnen en levensloopbestendigheid. Bij dit eerste worden circulaire (ver-)bouwtechnieken met gebruikmaking van biobased materialen toegepast. Bij dit laatste is het van belang een goede afstemming met de noodzaak tot doorstroming van ouderen te vinden en de daarbij behorende zorgvraag. Ook zullen slimme veranderingen binnen de bestaande voorraad, zoals woningsplitsing en flexibele woningen bijdragen aan meer balans tussen vraag en aanbod.
Voor een goede woningmarktbalans zijn ook aanvullingen op de bestaande voorraad nodig. Het gaat dan met name over het toevoegen van betaalbare en levensloopbestendige huur- en koopwoningen. Ook is het van belang huisvestingsvoorzieningen te creëren voor groepen als vluchtelingen, statushouders, mensen die doorstromen vanuit begeleid wonen en maatschappelijke opvang, dak- en thuislozen en arbeidsmigranten. Zeker de eerste jaren is een bouwversnelling nodig.

We gaan in ons woonbeleid de komende jaren een slag maken naar gebiedsgericht denken en werken. Op deze manier kunnen we krachten bundelen, opgaven en kansen koppelen en processen en investeringen verbinden. Op regionaal niveau willen we gedifferentieerde woonmilieus ontwikkelen, zodat er een meerkleurig ruimtelijk pallet ontstaat. Vanuit de regionale woonagenda gaan we daarvoor regionale woonstrategieën uitwerken. Woonstrategieën zijn op specifieke gebieden gerichte aanpakken waarbij een regionale visie en methodiek gekoppeld wordt aan gebiedseigen kenmerken en ambities.

Te bereiken maatschappelijk effect

De woningmarkt in kwalitatief en kwantitatief opzicht toekomstbestendig en in evenwicht.

- Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)
- Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)
- Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

Met de verduurzaming van onze woningen en het duurzaam/circulair bouwen dragen we bij aan deze 4 SDG's.

Doelen Wonen en Vastgoed

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
De bestaande woningvoorraad is in 2030 meer toekomstbestendig (op duurzame wijze energiezuiniger gemaakt, deels afgekoppeld van gas en meer levensloopbestendig).	Het energielabel-niveau van de Achterhoekse woningvoorraad is verbeterd. Het aandeel toekomstbestendige woningen in de woningvoorraad is toegenomen.
Er zijn voldoende nieuwe (betaalbare) woningen verantwoord en adaptief met zo veel mogelijk circulaire bouwmethoden toegevoegd.	Er worden meer circulaire en biobased materialen toegepast in zowel nieuwbouw als verbouw. Er zijn meer betaalbare woningen gerealiseerd (sociale huur, midden-huur en goedkope koop).
In de periode 2023 – 2026 is een versnelling in de woningbouwproductie ingezet.	De regionale bouwproductie is toegenomen. Het bereiken van een krapte-indicator die past bij een gezonde woonmarkt. De zoektijd in de huurmarkt is afgenomen.
(Leegstaand) vastgoed is daar waar mogelijk getransformeerd naar wonen.	
Er zijn innovatieve en duurzame manieren van wonen en bouwen ontwikkeld en gerealiseerd.	

Aanpak voor 2024

In 2023 is een hernieuwde Regionale Woonagenda vastgesteld. In 2024 zal de volgende stap gemaakt worden in de uitvoering van deze Regionale Woonagenda. Hierin zijn vier programmalijnen vastgesteld die aansluiten op de vijf bovengenoemde doelen en allen bestuurlijke trekkers hebben. De programmalijnen zijn:

1. Vergroten woningvoorraad en versnellen woningbouwproductie
2. Investeren in kwaliteit bestaande woningvoorraad
3. De Achterhoek, een plek voor iedereen
4. Wonen als integrale gebiedsopgave

In deze programmalijnen zijn in 2023 prioriteiten gesteld en is voorgesorteerd op concrete acties in 2024. Per programmalijn ziet de aanpak er als volgt uit.

Vergroten woningvoorraad en versnellen woningbouwproductie

Om te komen tot snellere woningbouw in de regio zullen de gemeentelijke processen in de regio tegen het licht worden gehouden. Door deze processen en kennis samen te brengen zijn we in staat om deze te versnellen. Het delen van best practices, samen aanvliegen van uitdagingen en het, waar mogelijk, uniformeren van deze processen zal leiden tot een snellere productie; woningbouwplannen zullen sneller tot realisatie komen. Gemeentelijk processen (voorafgaand aan wettelijk termijnen) en de aanleverkwaliteit van plannen door ondernemers staan hierbij centraal.
Om het begrip en de ontwikkeling van concrete projecten te versnellen wordt gekeken naar het opzetten van een regionaal aanjaagteam. Hierin zit expertise vanuit de verschillende aspecten/stakeholders van de woningmarkt. Zij begeven zich tussen de 3O's en schakelen tussen de verschillende belangen en processen. Hierdoor komen concrete projecten sneller tot wasdom.

Investeren in kwaliteit bestaande woningvoorraad

De One Stop Shop is opgeschaald naar meerdere wijken. Door een wijkgerichte aanpak toe te passen op particulier woningbezitters zullen meer woningeigenaren hun woning verduurzamen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het momentum rond de energielasten en subsidies die vanuit het Rijk en Europa worden verstrekt. De one stop shop zal tevens verkennen of Biobased materiaal een grotere rol kan spelen bij deze verduurzaming.
Gemeenten zijn aan de slag met de uitvoering van hun warmtetransitievisie. Dit zal ertoe leiden dat (in samenhang met andere trajecten in de regio) meer huishoudens op een andere wijze hun huis zullen verwarmen.

De Achterhoek, een plek voor iedereen

In 2023 wordt een regionaal beleid voor arbeidsmigranten vastgesteld. Door ondernemers en corporaties nauw te betrekken bij de totstandkoming van het beleid is deze werkbaar opgesteld. In 2024 zal deze moeten leiden tot concrete projectontwikkelingen. Dit zorgt voor een betere huisvesting van arbeidsmigranten.
In 2024 zal een regionale woonzorgvisie worden opgesteld, dit leidt tot een regionaal beeld van de grootte van de aandachtsgroepen en hoe hiermee om te gaan. Hierdoor wordt er beter aangesloten op de aandachtsgroepen wat nieuwbouw betreft, maar zeker ook wat de bestaande woningvoorraad betreft.
Betaalbaarheid van woningen staat onder druk. Om tot oplossingen te komen worden verschillende nieuwe concepten en wijzen van bouw onderzocht. Samen met belangrijke stakeholders worden deze regionaal uitgerold. Er wordt bekeken of er een betaalbare 'Achterhoekse woning' nodig is of dat een conceptcatalogus nodig en mogelijk is.
Transformatie van vrijkomende agrarische bebouwing is een kans voor de Achterhoek. In 2024 zal worden verkend hoe dit verzilverd kan worden zonder dat de identiteit van de regio en het platteland worden genegeerd.

Wonen als integrale gebiedsopgave

Wonen is sterk verbonden aan meerdere uitdagingen. Klimaatverandering, biodiversiteit, vestigingsklimaat ondernemingen, watermanagement en sociale cohesie zijn hier slechts enkele voorbeelden van. Er wordt daarom ook bewaakt dat er nauwe connectie blijft met andere initiatieven en processen. Wonen moet worden gezien als een onderdeel van een brede maatschappelijk uitdaging.

Projecten Wonen en Vastgoed

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Centrumvisie Dinxperlo	Aanjagen, versnellen en bewaken van de synergie van de projecten uit de Centrumvisie Dinxperlo om daarmee de geformuleerde doelen/ambities te realiseren. In de Centrumvisie Dinxperlo zijn heldere en onderbouwde keuzes gemaakt om te komen tot een compact, aantrekkelijk, vitaal centrum waar het fijn is om te wonen, te ondernemen, boodschappen te doen, te vertoeven en bovenal om elkaar te ontmoeten.
Pilot Transformatievisie Oudestraat Neede 2030	Repareren van de leegstand in winkelstraten op de gebruikelijke manier lukt vaak niet meer. Een transformatie, waarbij delen van de winkelstraat echt worden omgevormd, is nodig. Een winkelstraat die het erg moeilijk heeft is de Oudestraat in Neede. Het rapport Van reparatie naar transformatie uit 2017 heeft dit duidelijk bevestigd. Op dit moment staat ca. 33% van de winkels in de Oudestraat leeg, dit lijkt binnen enkele jaren op te lopen naar 50%. Structurele leegstand is het gevolg. Voor zowel de straat als het vastgoed moet een nieuwe functie worden gezocht.
Woon- en Vastgoedmonitor Achterhoek	Om goed en snel in te kunnen spelen op de transformatieopgave en de woonbehoefte, ontwikkelingen en opgaven is het van belang actueel inzicht te hebben in feiten, dynamiek op de woningmarkt en trends en ontwikkelingen. In de vastgoedmonitor worden afzonderlijke onderdelen als woningmarktmonitor en het Achterhoekse woon-leefbaarheidsonderzoek (AWLO) samengevoegd. Enkele hoofdindicatoren worden opgenomen in de Achterhoek Monitor die in voorbereiding is.
Dorpshart Wehl	Regionaal Versterken van het kernwinkelgebied van Wehl door onder andere te concentreren op speciaalzaken. Wehl ontwikkelen als regionaal recreatief knooppunt waarbij het Kerkplein wordt ontwikkeld naar aantrekkelijk groen verblijfsgebied.
Groenlo, een vitaal centrum voor onze inwoners	Het creëren van een aantrekkelijke binnenstad waar het fijn wonen, werken en recreëren is. Realiseren van fraaie verbindingen naar het hart van de vesting: De Markt, het verblijfgebied van de stad.
Uuthuuskes	Betaalbaar wonen voor jonge starters in de kleine kernen. Vooral starters zijn de dupe van de huidige krapte op de woningmarkt. Koopwoningen zijn te duur, bovendien moet je flink gespaard hebben om een woning te kunnen kopen, de bijkomende kosten kunnen al enkele jaren niet meer worden meegefinancierd. Het alternatief is

	huren, maar in de kleine kernen staan amper huurwoningen en deze komen ook nauwelijks vrij. Woningen in de kleine kernen en het buitengebied zijn groot met veel grond. Mooi en comfortabel wonen, maar voor een starter onbetaalbaar, zeker in de huidige woningmarkt. Reden voor de gemeente Aalten om te starten met het project Uuthuuskes. Betaalbare woningen voor starters uit de kleine kernen staat daarbij voorop.
Zorgeloos Samenwonen in de Kattenberg	Het woongebouw Kattenberg (28 woningen) in Aalten in de nabije toekomst inzetten als aanleun wooncomplex (bij een verpleeghuis) waarbij sprake is van zorgeloos samenwonen in een uniek woonconcept voor relaties waarbij één van de partners dementie heeft.
Heuvelstraat Silvolde	Wonion en medeaanvragers bouwen 28 nul-op-de-meter-woningen (NOM) circulair en in een optimaal verduurzaamde en klimaatadaptieve woonstraat. Hierbij is sprake van een gesloten waterkringloop en een duurzame lokale energievoorziening met opslagcapaciteit om zo veel mogelijk zelfvoorzienend te zijn. De regionale impact is o.a. het gevolg van opschaling van kennis door samenwerking met lokale organisaties op de verschillende innovatieve onderdelen. Opgebouwde kennis (d.m.v. monitoring en dataverzameling) wordt gekoppeld aan het onderwijsprogramma van Saxion.
One Stop Shop Achterhoek	De One Stop Shop voor woningverduurzaming is een ontzorgconcept gericht op particuliere woningeigenaren om ze te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Hier kan je terecht voor het gehele proces van verduurzaming van je totale woning. Via een persoonlijke inlog in een bewonersportaal doorloop je stap voor stap het gehele traject. Van het eerste aanbod, tot de opname van de woning, de financiering en de uitvoering. Alles, op een plek.
Gebied zoekt ondernemende bewoner	Toekomstige leefbaarheid en vitaliteit van het gebied versterken door een gezondere mix in bevolkingsopbouw te bevorderen. Dat wordt bereikt door vastgoed in het buitengebied naar behoefte te transformeren naar betaalbare woon-en bedrijfsruimte.
Flexwonen in de Achterhoek	Snelle beschikbaarheid van tijdelijke woonaccommodaties (flexwoningen) in met name dorpen, buurtschappen en kleine kernen voor sociale bindingen en versterking van de leefbaarheid met 2 doelgroepen: Jongeren en senioren. Met flexwonen onstaat schakelmogelijkheid en wordt toekomstbestendig circulair en duurzaam gebouwd.
Volkshuisvestingsfonds	De Achterhoek heeft een forse opgave op herstructurering van een deels verouderde woningvoorraad. Deze woningen kennen een relatief hoog gasverbruik en een verhoudingsgewijs groot aandeel ouderen in de bevolking geeft een aarzeling op renovatie en verduurzaming. Dit project geeft mede invulling aan deze opgave. Doelen daarbij zijn: vergroting van de kwaliteit van wonen, meer levensloop geschikt maken van woningen, reductie van energiegebruik (voorbereiding op energietransitie) en een meer aantrekkelijk woonomgeving met klimaatadaptatie en sociale cohesie. Het project kent drie deelplannen in de gemeenten Berkelland, Bronckhorst en Doetinchem en betreft de verbetering van particuliere woningen in de kwetsbare delen van deze gemeenten.

Heerlijk thuis in huis	Heerlijk in huis bestaat uit een digitaal regionaal informatiepunt, inspiratie en advies, een contactpunt voor vragen over oplossingen voor een toekomstbestendig thuis en doorverwijzing naar regionale en lokale organisaties voor advies/ondersteuning. In alle deelnemende gemeenten worden jaarlijks en 3 jaar lang ca. 2000 huishoudens aangeschreven. In de communicatie en uitvoering van de aanpak wordt de verbinding gezocht met lopende projecten die bijdragen aan de doelstelling.
Compactisering centrumgebied Hengelo	Het tot uitvoering brengen van het programma-onderdeel een compact en sfeervol centrum uit de Zomer 18 visie voor Hengelo, om daarmee te komen tot een compacter winkelgebied zonder leegstand. Door gerichte verplaatsingen van winkels en transformatie van (leegstaande) winkelpanden in de matig functionerende randen van het centrumgebied naar andere functies (zoals wonen), zal uiteindelijk een compacter centrum-gebied ontstaan waarmee de verblijfskwaliteit van het centrum voor inwoners en bezoekers verbeterd wordt.
Hart van Wenters	Na het opstellen van de centrumvisie is het nu tijd om te gaan werken aan de daadwerkelijke herinrichting van de Markt. Er komt een herinrichtingsplan voor de Markt Winterswijk. Na vaststelling van het herinrichtingsplan voor de markt van Winterswijk wordt overgegaan tot de daadwerkelijke realisatie en uitvoering van het plan.
Gebiedsontwikkeling Gendringen	Duurzame doorontwikkeling van het centrum van Gendringen door toe te werken naar realisatie van Het Centrumlint uit de Gebiedsvisie Gendringen. Hiervoor wordt leegstaande detailhandel gesloopt en vervangen door kleinere nieuwbouw ten behoeve van de al in Gendringen aanwezige Coop-supermarkt. Het Willem-Alexanderplein wordt gesaneerd en heringericht als parkeerplaats van de nieuwe supermarkt en standplaats van de jaarlijkse kermis. De bestaande supermarkt aan de Grotestraat wordt gesloopt en vervangen door woningen waarbij de historische gevelrij van de Grotestraat wordt doorgetrokken en in het achtergebied (Veldweg) een nieuwbouw appartementengebouw in CLT (Cross Laminated Timber) komt.

Daarnaast is het project Samenbiobased bouwen gestart. Dit project raakt twee thematafels en is opgenomen en nader toegelicht onder Circulaire economie & Energietransitie aangezien het vanuit die lijn wordt gefinancierd.

Projecten in ontwikkeling

Geen.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	23.969.718	2.332.272	992.900	27.294.890

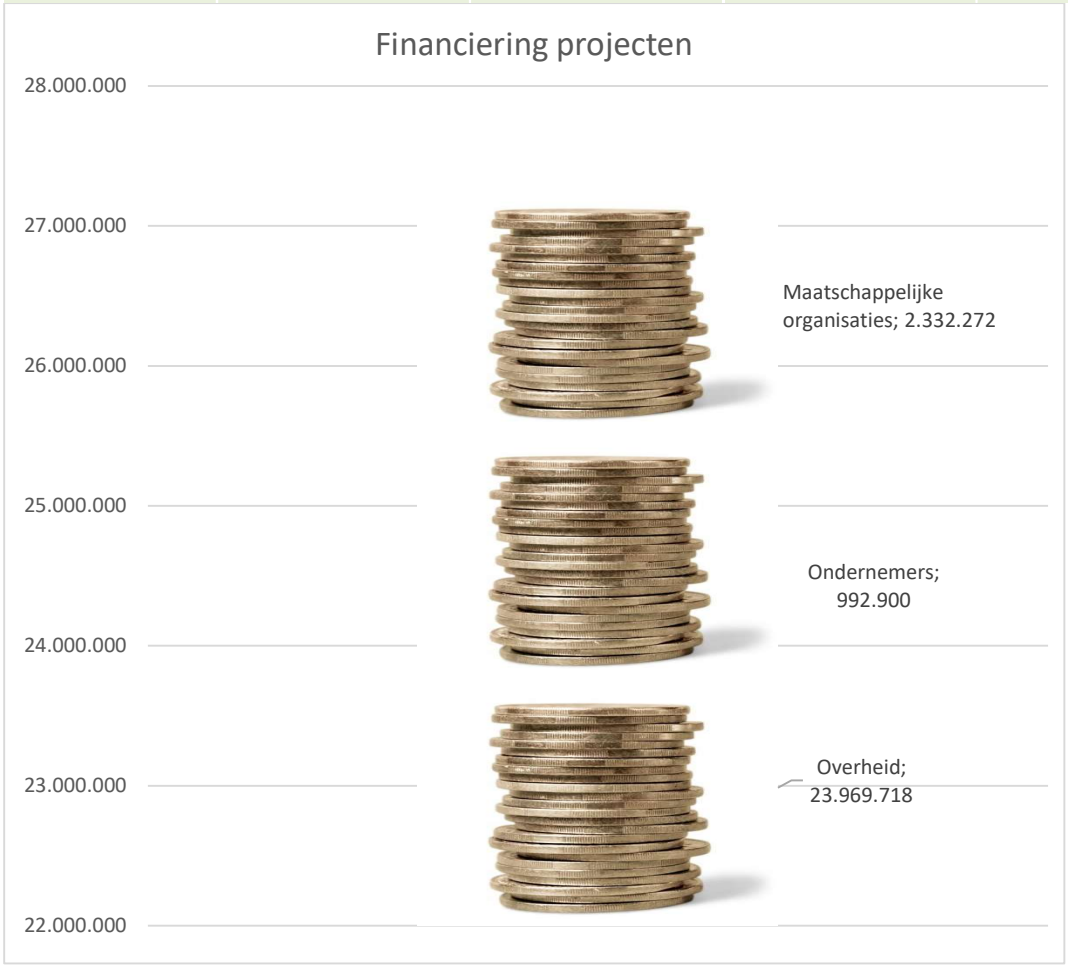

3.2 Circulaire economie & Energietransitie

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Circulariteit heeft een belangrijke plek gekregen in de Achterhoek. Essentieel is de transitie naar hernieuwbare grondstoffen, biomassa wordt in de kringlooplandbouw, in het voedselsysteem en voor bouw en infra optimaal benut. Uiterlijk in 2050 is de regio energieneutraal. We maken de Achterhoek klaar voor een duurzame toekomst en groeien uit tot de schoonste regio van het land. In de transitie naar een duurzaam schone regio worden hernieuwbare grondstoffen gebruikt, (bouw)materialen hergebruikt en door minder emissies kan de biodiversiteit herstellen. We willen in 2030 een reductie van 50% van de primaire grondstoffen realiseren t.o.v. 2010. We willen koploper blijven in het realiseren van een kringlooplandbouw, en werken aan de transitie in de hele keten om te komen tot een duurzaam voedselsysteem. Door hoogwaardig benutten van grondstoffen en recycling van reststromen zijn er minder emissies en creëren we ruimte voor meer biodiversiteit.

Hoe gaan we dat doen?

Voor een schone energievoorziening worden slimme oplossingen ontwikkeld want het stroomnet in onze regio zit 'vol'. Naast energiebesparing ligt de focus op maximaal benutten van duurzaam opgewerkt energie met flexibele consumptie, opslag van energie en gebruik van alternatieve energiebronnen. Naast private oplossingen door huishoudens en industrie worden coöperatieve oplossingen ontwikkeld.
In de bouw en infra, bij bedrijven en op bedrijvenparken is de inzet gericht op besparing van primaire grondstoffen. Daarvoor worden bedrijfsprocessen en producten getransformeerd. Met onze sterke agrosector, innovatieve maak- en bouwbedrijven werken we samen in de keten van productie, verwerking en toepassing van (lokaal geproduceerde) biobased materialen.
We versnellen de transitie naar kringlooplandbouw met een goed verdienmodel en praktische ontwikkeling van duurzame oplossingen. De regio is een innovatie-ecosysteem, een field lab met de proefboerderij en satellieten bij boeren die pilots doen. Er wordt doorlopend geëxperimenteerd en gewerkt aan opschaling van innovaties; van bedrijfsniveau naar regio brede toepassing.
Duurzame productie wordt verbonden aan duurzame consumptie voor een groene en schone economie. Om het voedselsysteem te verduurzamen, zetten we in op alle schakels in de keten. Burgers worden actief betrokken om een bewuste keuze te maken om duurzaam te consumeren.
Daarnaast zetten we in op het vergroten van de biodiversiteit door natuurinclusieve landbouw en het creëren van de juiste randvoorwaarden in ons landschap, maar ook binnen de bebouwde kom.

Te bereiken maatschappelijk effect

Door over te schakelen naar hernieuwbare energie en grondstoffen, worden minder primaire grondstoffen gebruikt, zijn emissies verminderd en is de biodiversiteit toegenomen.

- Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)
- Industrie, innovatie en infrastructuur (SDG 9)
- Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

SDG 7 en 12 zijn leidend voor een duurzame schone regio; met duurzame energie en een duurzaam voedselsysteem door kringlooplandbouw. Door technische en sociale innovatie bereiken we deze doelen. Door in te zetten op het vergroten van de biodiversiteit werken we daarnaast aan SDG 15, leven op het land.

Doelen Circulaire economie en Energietransitie

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
De Achterhoek ontwikkelt en implementeert oplossingen voor energiebesparing, duurzame opwekking en om zelfvoorzienend te worden.	Regionaal wordt 40% duurzame energie opgewekt, en uiterlijk in 2050 is de regio energieneutraal.
De agro foodsector is koploper in kringlooplandbouw door hoogwaardig benutten en gebruik van (bio)grondstoffen en biomassa en recycling van reststromen.	
Bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties transformeren hun (bedrijfs)processen en gaan efficiënter om met (primaire) grondstoffen.	Gebruik van primaire grondstoffen is t.o.v. 2010 met 50% verlaagd o.a. door toepassen van lokaal geproduceerde biogrondstoffen in bouw & infra.
In de gebouwde omgeving en infrastructuur zijn (hernieuwbare) grondstoffen efficiënter benut, worden hergebruikt en de levensduur verlengd.	
Broeikasgasemissies CO2 en stikstof zijn gereduceerd en dragen door innovaties bij aan toename van de biodiversiteit.	Broeikasgasemissies door CO2 zijn teruggebracht met 60% (t.o.v. 1990) en emissies van stikstof en ammoniak zijn door kringlooplandbouw substantieel gedaald. De biodiversiteit is toegenomen.

Aanpak voor 2024

Op weg naar een schone, duurzame regio

De verduurzaming van grondstoffen en onze energiehuishouding heeft meer aandacht gekregen door geopolitieke ontwikkelingen. Betaalbare energie en altijd beschikbaar is niet langer vanzelfsprekend en lokaal geproduceerde vezelgewassen bieden mogelijkheden voor maatschappelijke opgaven zoals natuur, landbouw en wonen. In 2024 werken we verder aan de transitie naar een schone, duurzame regio met leren door te experimenteren, actief kennis te delen en vraag en aanbod bij elkaar brengen. De crossovers met andere Thematafels zoals voor Achterhoek Verbindt Energie, Leven Lang Ontwikkelen en verduurzaming van de gebouwde omgeving blijven van belang om de transitie te versnellen.

Slim energiemanagement

Hernieuwbare energie is door de energiecrisis een nog belangrijker onderdeel van onze energiehuishouding geworden. Dit naast dat hernieuwbare energie zorgt voor de reductie van CO2-emissies. Met de groei van opwekking en gebruik van elektriciteit is zichtbaar geworden dat de regionale elektriciteitsinfrastructuur onder druk staat. Slim energiemanagement is van belang voor alle inwoners en gebruikers in de gebouwde omgeving, verkeer en vervoer, industrie en landbouw. De eerste stappen die onder andere met bedrijven zijn gezet, voortkomend uit Achterhoek Verbindt Energie, krijgen een vervolg in 2024 en worden breder toegepast. Daarbij wordt gebruik gemaakt van onder andere de concepten van Smart Energy Hubs, het balanceren van vraag en aanbod van energie en energiegemeenschappen met (coöperatief) zelfleveringsmodel.

Transitie in landbouw mét de boeren

De vernieuwde regionale agenda voor kringlooplandbouw en duurzame voedselsystemen wordt in 2024 uitgewerkt met (nieuwe) projecten samen met de versterkte samenwerking in het agro food-ecosysteem. Een onderdeel daarvan is de uitwerking van een aantal toekomstbestendige landbouwconcepten die inspelen op de uitdagingen op gebied van klimaat, water, stikstof en biodiversiteit, voor de specifieke context van de Achterhoek. Dat doen we samen met de boeren van ‘onderop’ en met ketenpartners en overheden. Daarbij gebruiken we een lerende aanpak, in de combinatie van proefboerderij De Marke, proeftuinen bij boeren en het lerende boerennetwerk. Innovaties die werken én toegepast mogen worden, worden uitgezet in regionale gebiedsprocessen. Zo draagt innovatie bij aan de transitie in het landelijk gebied.

Circulair en duurzaam bouwen versnellen

De beweging voor biobased grondstoffen die in 2022 in gang is gezet met het project Samen Biobased Bouwen heeft navolging gekregen in verschillende (bouw)projecten en andere regionale activiteiten. Dat wordt in 2024 vervolgd om de ontwikkeling van productie, verwerking en toepassing van hernieuwbare grondstoffen te stimuleren. De focus ligt naast koplopers op de bredere groep boeren en bedrijven die duurzame en circulaire oplossingen toepassen. Daarvoor zijn opdrachtgevers nodig die de vraag stimuleren en regionale boeren en verwerkingsbedrijven die de benodigde grondstoffen produceren. Onderdeel van de aanpak zijn onder andere vernieuwend opdrachtgeverschap, bewustwording met goede voorbeelden, voor zowel ondernemers als inwoners en brede kennisdeling, ook in samenwerking met andere regio's en het Rijk.

Biodiversiteit

Biodiversiteit is cruciaal voor ons bestaan op de aarde. Het terugdringen van emissies en de transitie naar kringlooplandbouw is van groot belang en daarnaast gaat de Thematafel zich richten op andere instrumenten. De verkenning in 2023 heeft tot een plan geleid, dat in 2024 wordt uitgewerkt. Hierbij staat kennisuitwisseling en onderlinge samenwerking tussen diverse organisaties centraal. Daarnaast worden concrete regionale initiatieven uitgewerkt, bijvoorbeeld het kweken van inheemse planten of inheems zaaigoed voor lokaal gebruik. Een ander onderdeel is het inzichtelijk maken van de basiskwaliteit voor biodiversiteit om de effecten van de regionale inzet te monitoren. Na de verkenningsfase in 2023 is de verwachting dat in 2024 meer partijen betrokken raken bij de uitwerking. Het belang en de urgentie van bescherming en uitbreiding van een biodiverse natuur en landschap wordt steeds meer ervaren en krijgt op deze manier regionaal aandacht.

Projecten Circulaire economie & Energietransitie

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Kunstmestvrije Achterhoek	Het verduurzamen van de mineralenkringloop en de landbouwsector in de Achterhoek. Dit doen we door de import van kunstmest te vervangen door lokaal geproduceerde meststoffen op basis van mineralen herwonnen uit varkensmest. Dit project is onderdeel van het 6e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, waardoor het de aandacht heeft van de landelijke overheid en Europa.
Vruchtbare kringloop Achterhoek	De Achterhoekse landbouwbedrijven ontwikkelen zich door middel van kwaliteits- en studiekringen tot nationale koploper in kringlooplandbouw, daardoor zijn ze klimaatvriendelijk en zorgen ze voor schoon grond- en oppervlaktewater. De agrarische ondernemers hebben een vereniging gevormd, bestaande uit nu ruim 300 leden. De VKA is onderdeel van het agro-ecosysteem, samen met de Marke, Kunstmestvrije Achterhoek en Groene kennisleerwerkplaats.
Innovatiecentrum de Marke	De Achterhoek ontwikkelt zich tot nationale koploper in innovatie en kennisontwikkeling op de terreinen kringlooplandbouw, natuurinclusieve landbouw en precisielandbouw. Die koploperpositie dankt de Achterhoek aan een effectief open innovatiesysteem waarin boeren, bedrijfsleven, kennisinstellingen, onderwijs, ketenpartijen en overheden samen grenzen verleggen. De Marke is spil, kenniscentrum en innovatiehub in dit innovatie-eco-agrosysteem.

Groene leerkenniswerkplaats (GLKWP)	De Achterhoek is aangewezen als agro-innovatieregio voor kringlooplandbouw. Het agro-onderwijs wil daar volledig op aansluiten door een sterke samenwerking met de innovatieve agrosector. Om ook praktijk-rijk te kunnen leren moet het onderwijs veel meer plaatsvinden buiten het schoolgebouw. De hybride leervormen en toekomstbestendig onderwijs worden vormgegeven in de samenwerking tussen de onderwijsinstelling en een groot aantal bedrijven. Waaronder de 300 boeren en loonwerkers verenigd in de VKA en de Marke, toeleveranciers waaronder ForFarmers en afnemers waaronder Friesland Campina. Hierbij is maximaal synergie gezocht met andere lopende projecten en samenwerkingsvormen.
Zuiverende kas	Het opzetten van een living lab bij Zone.college Doetinchem rondom een zuiverende kas, een decentraal alternatief op traditionele rioolwater zuiveren met volledig hergebruik van het afvalwater. Urine van studenten en de nabijgelegen woonwijk wordt opgevangen en gezuiverd en hergebruikt in de kas bij het Zonecollege. Hierbij wordt verbinding gelegd met het onderwijs, onder andere door studenten te inspireren met de mogelijkheden van circulaire economie en het opleiden van operators.
Werken aan toekomstgerichte erven in de Achterhoek	Het programma richt zich op het in gesprek komen met de bewoners van de erven in het buitengebied, samen met hen de aanzet te geven tot het realiseren van een toekomstgericht erf en daarmee een vitaal buitengebied.
Onderzoek Eco Accu Storage Packs als congestie oplosser	Het circulair maken van afgedankte lood-zuur accu's. Het ontwikkelen van een methodiek om op een duurzame wijze de congestie in het Achterhoekse stroomnet weg te nemen die nu een serieuze belemmering is voor de voortgang van de regionale energietransitie. De ontwikkeling van een manier voor het vergroten van de efficiëntie van autonome systemen voor de opwekking van hernieuwbare energie. Bijdragen aan het sneller vergroten van het aandeel hernieuwbare energie in de regio. De ontwikkeling van management- en andere methodieken die de verliezen aan hernieuwbare energie minimaliseren die onvermijdelijk optreden bij het gebruik van accu als balancering voor de benutting van op locatie opgewekte energie door verschillende soorten ondernemingen.
Ontwikkeling concept halvering stikstofemissie melkstal	Dit onderzoeks en ontwikkelingsproject richt zich op het ontwikkelen van een algemeen toepasbaar concept voor het halveren van de NH3-stikstofemissies uit Achterhoekse veestallen en de ontwikkeling van een betaalbaar systeem voor de monitoring van het niveau van NH3-stikstofemissies in de verschillende typen veestallen. Uiteindelijk leidt dit tot een overzicht van effectieve maatregelen die in veel voorkomende Achterhoekse melkveestaltypen de emissie van NH3-stikstof significant verminderen.
Biobased bouwen Achterhoek	De uitwerking van een ketenaanpak gericht op biobased bouwen, met landbouw, maak- en bouwindustrie in samenwerking met overheden en onderwijs. Dit project operationaliseert in een periode van 2 jaar een fieldlab waarbinnen vezels uit extensieve teeltgewassen, agrarische reststromen en beheer van de openbare ruimte vanaf 2025 ingezet kunnen worden in de duurzame renovatie van woningen in de Achterhoek. Dit gebeurt in samenwerking met thematafel wonen en vastgoed.
Stimuleren energietransitie agrarisch Achterhoek	Het project richt zich op het stimuleren van de energietransitie in de Achterhoekse agrarische sector door het inzetten van expertise en reeds ontwikkeld materiaal (door o.a. de WUR), het uitvoeren van een pilot en maatwerk adviestrajecten.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Achterhoek Verbindt Energie	Aanstellen van een kwartiermaker meten/monitoren bij bedrijven en/of verkenning van werklocaties.
Vernieuwend Opdrachtgeverschap	Betreft procesgeld voor een gezamenlijke workshop en het inzetten van adviseurs t.b.v. ondersteuning van individuele projecten, het inzetten van kwartiermaker/experts en het opzetten van een learning community.
Energietransitie	Het ontwikkelen van regionale scenario's voor het opzetten van energiegemeenschappen.
Kringlooplandbouw	Het actualiseren van de innovatie-agenda en het ontwikkelen van de hubfunctie en themasessies.
Biobased bouwen	Het uitvoeren van een ontwerpend onderzoek i.s.m. het ministerie van BZK.
Biodiversiteit	Het ontwikkelen van een regionale agenda.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	7.148.843	861.367	3.198.149	11.208.359

3.3 Gezondste Regio

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

We richten ons op vernieuwing en verbetering binnen de gezondheidszorg en welzijnsector, zodat de gezondheid van de Achterhoekse inwoners waar mogelijk kan toenemen. We streven ernaar dat mensen zo lang mogelijk zelf regie kunnen voeren over hun eigen gezondheid en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.
We hanteren twee pijlers: preventie en zorginnovatie. Door te investeren in preventie worden we in de Achterhoek gezonder en kunnen we de belasting op de zorg verminderen. Door een gezonde leefstijl zal op de lange termijn minder zorg nodig zijn. Daarnaast biedt zorginnovatie de mogelijkheid voor slimme oplossingen zodat alle inwoners van de Achterhoek goede, toegankelijke en betaalbare zorg kunnen blijven ontvangen, ook in 2030. We willen werken vanuit een nieuwe visie op anders oud(er) worden in relatie tot wonen en daarmee ook een andere kijk op de rol van het bestaande zorgaanbod in combinatie met wonen. Daarnaast werken we aan innovatie van het gezondheidssysteem, onder de noemer Achterhoek Gezond.
We zetten samen met onze partners in op de filosofie van 'positieve gezondheid', met andere woorden het vermogen van mensen zich aan te passen en zelf regie te voeren en om te voorkomen dat mensen ziek worden en zorg nodig hebben. Door op alle niveaus te investeren in leefstijl, preventie, gezondheid en gedrag kan een deel van de ziekte- en behandelkosten vermeden worden. Door het stimuleren van een gezonde leefstijl hopen we het ziekteverzuim terug te dringen en daarmee de arbeidsparticipatie te verhogen.

Hoe gaan we dat doen?

We werken aan verbindingen tussen het zorgen voor de gevolgen van een aandoening (care), het genezen van een aandoening (cure) en het voorkomen van een aandoening (preventie), zodat een integrale aanpak ontstaat. Hierbij investeren we in de samenwerking tussen partijen en aanbieders die op verschillende plaatsen in de keten werken. Op deze wijze is het mogelijk kennis en middelen richting preventie te verschuiven. Vanuit de ontwikkelplekken van Achterhoek Gezond gaan we samen aan de slag en leren we om het echt anders te doen; meer gericht op gezondheid en samen met inwoners. Op regionaal niveau gaan we vanuit Achterhoek Gezond de randvoorwaarden gezamenlijk invullen: anders organiseren, financieren en monitoren. Door deze aanpak zijn we in staat om groots te denken en met kleine, concrete stappen ons doel te bereiken. En tevens om samen te leren en steeds verder te komen in de beweging naar meer gezondheid voor alle inwoners van de Achterhoek.

Te bereiken maatschappelijk effect

Achterhoekers zijn in 2030 samen langer gelukkig en gezond.

- Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)
- Eerlijk werk en economische kansen (SDG 8)
- Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)
- Partnerschap om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

De meest kenmerkende SDG voor een leven lang gezonde regio is uiteraard SDG 3: gezondheidszorg voor iedereen; waarbij we met elkaar er voor zorgen dat we alle inwoners betaalbare en tijdige zorg en ondersteuning op maat kunnen bieden. Daarvoor moeten we ook werken aan het tegengaan van sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Daarvoor zijn de SDG's 8 en 11 belangrijke voorwaarden: een gezonde economische regio en een gezonde leefomgeving.

Doelen Gezondste Regio

Doelen 2030	Streefwaarden (t.o.v. 2020)
Er is een betaalbaar en toegankelijk netwerk van zorg-, gezondheids- en ondersteuningsdiensten van hoge kwaliteit waar professionals met plezier werken.	De ervaren kwaliteit van zorg is verbeterd. De totale kosten van zorg-, gezondheids- en ondersteuningsdiensten stijgen minder hard dan de huidige verwachting.
De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie, dit in samenhang met wonen, werken, leren en meedoen.	De ervaren gezondheid van de Achterhoekers is toegenomen. Achterhoekers scoren beter op de verschillende dimensies van positieve gezondheid. Het ziekteverzuim ligt in de Achterhoek lager dan bij soortgelijke bedrijven of organisaties elders.
Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.	De veerkracht en weerbaarheid van Achterhoekers zijn toegenomen.

Aanpak voor 2024

Voor de realisatie van de Achterhoek Visie 2030 en de gezamenlijke visie op zorg en gezondheid ‘Samen langer gelukkig en gezond leven in de Achterhoek’ werken we binnen de regionale samenwerking in het kader van landelijke ontwikkelingen zoals het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Hierbij zetten we specifiek in op het versterken van de verbindingen tussen zorgorganisaties en gemeenten, om te werken aan de verschuiving van behandelen naar voorkomen. De genoemde landelijke ontwikkelingen bieden ons de kans om met onze visie op zorg en gezondheid aan de slag te gaan. Dit vraagt het aanjagen van samenwerkingen, het koppelen van initiatieven en regionaal sturen op prioriteiten.

Achterhoek Gezond

Achterhoek Gezond geeft verder handen en voeten aan de gezamenlijke visie op zorg en gezondheid. ‘Achterhoek Gezond’ zet in op het duurzaam verbeteren van de gezondheid van inwoners in de Achterhoek. Daarbij wordt de organisatie, financiering en monitoring van de zorg anders ingericht. Namelijk op meer maatwerk en behoud van gezondheid. Passend bij het credo: ‘Voorkomen is beter dan genezen’. Hoe we de zorg anders in moeten richten leren we onder andere in de uitwerking van onze ontwikkelplekken binnen Achterhoek Gezond. De verwachting is dat de ontwikkelplekken in 2024 kunnen worden opgeschaald of worden uitgebreid in nog te onderzoeken vorm.

Stimuleren van digitalisering van Achterhoeker

We zetten verder in op de digitalisering van de Achterhoek. Dit doen we onder andere binnen het project Digivaardige Achterhoekers. Het doel van het project is het versterken van de digitale vaardigheden van de Achterhoekse beroepsbevolking en het verbeteren van de digitale vaardigheden van ouderen. Hiermee zorgen we ervoor dat innovaties in het bedrijfsleven, gezondheidszorg en andere sectoren verder tot bloei kunnen komen, omdat de Achterhoeker hierin mee kan groeien. Daarnaast zorgt dit er voor dat Achterhoekers langer regie kunnen voeren op hun eigen gezondheid.

Projecten Gezondste Regio

Onderstaande projecten zijn de nu bekende projecten die in voorbereiding zijn of in 2023-2024 worden uitgevoerd om de doelen van de Thematafel te bereiken. De projectuitvoering zal plaatsvinden in wisselende samenstelling door verschillende uitvoerders. Monitoring van alle projecten vindt plaats via de Thematafel en Achterhoek Board. De projecten zijn breder dan hetgeen Regio Achterhoek zelf uitvoert. Dit programma is dan ook informerend en niet ter vaststelling.
Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023 van projecten die (door)lopen of starten in de tweede helft van 2023 en/of verder.

Lopende projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Achterhoek Monitor thema Gezondste Regio	Data en informatie verzamelen en analyseren vanuit het sociaal domein, cure en care zodat er inzicht komt in de gezondheid en zorg van de hele populatie van de Achterhoek en dat er programmasturing kan plaats vinden. Enkele hoofdindicatoren worden opgenomen in de Achterhoek Monitor.
Fit veur altied	Dit project richt zich op gezondheid en fitheid van de beroepsbevolking binnen de regio Achterhoek. Dit wordt gerealiseerd door het vormen van een regionaal, op beweging en preventie gericht ondersteuningssysteem voor werkgevers én hun werknemers. Dit systeem bestaat nog niet, maar de ingrediënten zijn er al wel.
Preventie Akkoord Achterhoek	Een Achterhoeks Preventie akkoord waar resultaatafspraken in staan waarop de ondertekenaars aanspreekbaar zijn. Als leidraad is het Nationaal Preventie Akkoord gebruikt met aanvullend de Achterhoekse thema's schulden aanpak, meedoen en weerbaarheid. Het Achterhoekse Preventie Akkoord sluit nauw aan bij het vernieuwde Achterhoekse Beweeg- en Sport Akkoord.
Ondersteuning van ontwikkelplekken van Achterhoek Gezond	Onder auspiciën van Achterhoek Gezond vindt er in de Achterhoek een transformatie plaats van zorg naar gezondheid. Het is belangrijk om in beeld te brengen wat deze transformatie vraagt van uitvoeringspartners die gewend zijn te werken vanuit één van beide perspectieven. Waar lopen zij tegenaan op het moment dat zij binnen hun project of interventie anders willen monitoren, organiseren en financieren om zo gezondheid voorop te stellen? De ontwikkelplekken gaan hier een antwoord op geven. De ontwikkelplekken delen hun ervaringen via Achterhoek Gezond. Zo kunnen ook andere partners in en buiten de Achterhoek ervan leren. De resultaten worden verwerkt in de middellange termijnvisie van Achterhoek Gezond.

Daarnaast is het project Digivaardige achterhoekers gestart. Dit project raakt twee Thematafels en is opgenomen en toegelicht onder Onderwijs en Arbeidsmarkt aangezien het vanuit die lijn wordt gefinancierd.

Projecten in ontwikkeling

Projectnaam	Korte omschrijving
Netwerkcoördinatie regionale vertaling Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	Coördinatie van de regionale doorvertaling van het IZA/GALA. Betreft uitwerking in regionale prioriteiten, programmalijnen, benodigde structuren en aanjagen en organiseren uitvoeringskracht.
Achterhoek Gezond	Brede programma beweging om duurzaam te komen naar meer gezondheid voor inwoners.

Financiering lopende projecten

	Overheid	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	612.830	654.360	10.000	1.277.190

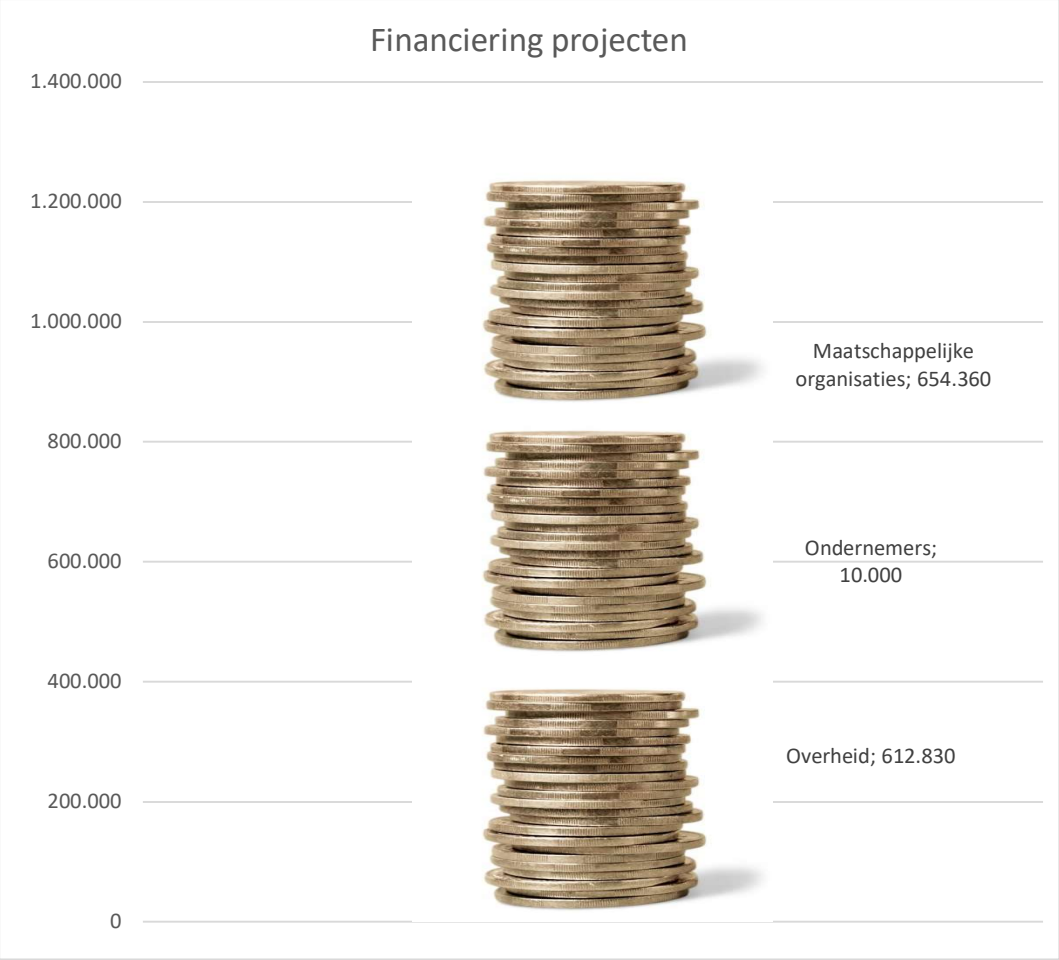

Programma 4

Bedrijfsvoering en rente

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Te bereiken effect

Wij willen begrotingsevenwicht binnen de bij andere programma's nagestreefde doelstellingen en met een minimale bijdrage van de gemeenten een maximaal resultaat behalen. De kosten en opbrengsten moeten elkaar, gezien de beperkte financiële armslag, zoveel mogelijk in evenwicht houden.

Prestatie-/resultaatafspraken per activiteit Regio Achterhoek

Voor de activiteiten die Regio Achterhoek uitvoert gelden de volgende afspraken voor 2024:

Activiteit	Prestatie-/resultaatafspraak
Incidentele financiering	Realiseren van begrotingsevenwicht
Algemeen financieel beleid	• Voldoen aan wettelijke kaders (rechtmatigheid) • Continu verbeteren van de beleidscyclus • Adequate bedrijfsvoering • Uitvoeren van interne controles • Verantwoording van de uitgaven
Treasury	Beheren van de financiële middelen

Wat mag het kosten?

Begroting Regio Achterhoek (deel 2) Programma 4: Bedrijfsvoering en rente	R 2022	B 2023	B 2024
Lasten (A)	431.000	422.000	414.000
Baten derden (B)	463.000	376.000	369.000
Subtotaal (B-A)	32.000	-46.000	-45.000
Bijdragen gemeenten en Provincie (C)	-73.000	0	0
Saldo van baten en lasten (B-A+C)	-41.000	-46.000	-45.000
Onttrekkingen reserves	41.000	46.000	45.000
Toevoegingen reserves	-	-	-
Resultaat	0	0	0

Toelichting

De mutatie reserve (€ 45.000) betreft een onttrekking aan de reserve doorontwikkeling vanwege loonkosten voor maatwerkoplossingen € 40.000 (AB besluit december 2019) vermeerdert met een onttrekking van € 5.000 aan reserve onderhoud huisvesting voor onvoorziene incidentele huisvestingskosten.

De kosten voor bedrijfsvoering betreffen de kosten voor leiding en ondersteuning en huisvesting. Van deze kosten is een bedrag van € 321.000 overhead. Voor een nadere toelichting wordt u verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering en het taakveldenoverzicht in de bijlagen.

Deel 2

Beleidsbegroting

Paragrafen

1 Paragraaf weerstands-vermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen om (incidentele) financiële tegenvallers te kunnen opvangen om taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om niet begrote kosten te dekken) en de risico's (waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten). Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van Regio Achterhoek.

1.1 Beleid

In de nota "reserves en voorzieningen" van december 2019 zijn kaders gegeven hoe met het vermogen van Regio Achterhoek kan en mag worden omgegaan. Door het algemeen bestuur is besloten (AB 17 december 2021) dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt berekend op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit, ofwel op basis van de huidige begroting 2024 € 368.000. Een surplus wordt uitbetaald als de weerstandsratio boven de 1,4 uitkomt. Dit wordt jaarlijks bepaald bij het vaststellen van de begroting en wordt bepaald op basis van het laatste jaar van het meerjarenbeeld rekening houdend met de effecten van inmiddels genomen bestuursbesluiten met financiële gevolgen voor volgende jaren.

1.2 Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij besteedbaar deel van de algemene reserve vermeerderd met stille reserves en met onvoorziene posten.

	2023	2024	2025	2026	2027
Per 31 december					
Vrij besteedbaar deel alg. reserve	255.000	255.000	255.000	255.000	255.000
Stille reserves	memorie	memorie	memorie	memorie	memorie
Onvoorzien	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Weerstandscapaciteit	263.000	263.000	263.000	263.000	263.000

1.3 Risico's

Door middel van sessies met de medewerkers zijn de risico's bij Regio Achterhoek in kaart gebracht. Er is een inschatting gemaakt van de kans dat de gebeurtenis daadwerkelijk plaatsvindt en de (financiële) impact daarvan. De 5 meest belangrijke risico's staan hierna genoemd.

Risico	Kans	Impact (€) per jaar	Beheersmaatregelen
Inzetten van incidenteel beschikbare middelen voor projecten (bijv. middelen bevolkingsdaling); risico's zijn geen politieke keuzes durven maken, tegenstrijdige belangen en het vinden van cofinanciering.	Hoog	Reputatieschade. Geen impact in € voor Regio Achterhoek.	Structuur met Achterhoek Raad, Board en Thematafels met 3O samenwerking voor besluitvorming over projecten.
Als gevolg van een slechtere financiële situatie bij gemeenten bestaat de kans dat Regio Achterhoek een bezuinigings-taakstelling opgelegd krijgt.	Laag	Financiële impact bij een taakstelling van 10% is € 240.000 per jaar.	Bij een bezuinigings-taakstelling zullen structureel maatregelen in gang gezet moeten worden met kans op gevolgen voor wachtgelden.
De gevolgen van de CAO onderhandelingen en premiestijgingen leiden tot hogere personeels-kosten.	Laag	Financiële impact bij 1% afwijking in de uitgangspunten is € 20.000 per jaar (*gebaseerd op primaire begroting*).	In 2021 hebben de gemeenten ingestemd met een gewijzigde systematiek van loon- en prijsstijgingen.
Bij eigen projecten; projecten zijn niet op tijd af of gemaakte kosten voldoen niet aan subsidievoorwaarden door bijvoorbeeld inkoopeisen of verantwoordingseisen.	Laag	Reputatieschade en evt. financiële schade. Bij afkeuring 2% van de projectkosten is het € 21.000.	Subsidievoorwaarden vooraf duidelijk in beeld hebben. Strenge interne controle op van de stukken conform eisen subsidievoorwaarden.
Risico's rondom personeel; langdurige ziekte of ontslag werknemer.	Middel	Eén zieke of boventallige medewerker kost gemiddeld € 105.000 per jaar	Continue aandacht hiervoor vanuit personeelsbeleid.

Het maximale risicobedrag inclusief structurele effecten bedraagt € 922.000. De genoemde risico's zullen niet tegelijk en ook niet in hun maximale omvang optreden. Om te bepalen welke weerstandscapaciteit benodigd is worden kans, frequentie en risicobedrag tegen elkaar afgezet. Hieruit komt een benodigde weerstandscapaciteit (€ 263.000). Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is wordt een relatie gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's (benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit (begroting 2024 € 263.000). De relatie wordt uitgedrukt in een ratio, waarbij normaliter gestreefd zou moeten worden naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0 (voldoende). De ratio weerstandsvermogen bij Regio Achterhoek is € 263.000 / € 263.000 = 1,0 (voldoende).

Beoordelingstabel:

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Overige risico's

Schadeclaim Moram

De zaak Moram betreft een brand bij Moram in 's-Heerenberg in maart 2001. In 2004 heeft het dagelijks bestuur besloten dat dit aspect buiten de opschaling van de brandweertaak blijft en voor rekening van de Regio Achterhoek is. In 2006 is een hoofdprocedure John Deere-Moram gestart met een vrijwaringsprocedure richting de Regio. Deze procedure is in 2016 afgerond en hiermee krijgt de vrijwaringsprocedure tussen Regio en Moram geen vervolg. In 2008 is een tweede claim in de hoofdprocedure Bosman-Moram neergelegd bij de Regio Achterhoek. De vrijwaringsprocedure van Moram richting Regio krijgt geen vervolg (schikking in hoofdprocedure). Er loopt formeel echter nog wel steeds een procedure bij het Gerechtshof in deze zaak, waardoor de zaak op enig moment weer zou kunnen gaan leven. De verwachting dat dit gebeurt, is klein.

In januari 2021 heeft de Regio een stuitingsbrief ontvangen van de verzekeraar van John Deere. Hiermee wordt de verjaring van de (eventuele) vorderingen van John Deere en haar verzekeraars op de Regio gestuit.

1.4 Financiële kengetallen

In de BBV is voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen moet worden voorzien van een toelichting.

Kengetallen 2022-2024:	Rekening 2022	Begroting 2023 primair	Begroting 2023 bijgesteld	Begroting 2024
netto schuldquote (zie I)	-128%	-186%	-173%	-154%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-154%	-204%	-201%	-181%
Solvabiliteitsratio (zie II)	32%	25%	30%	28%
structurele exploitatieruimte (zie III)	1,14%	0%	0%	0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt	nvt

Kengetallen meerjarenbegroting:	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
netto schuldquote (zie I)	-154%	-142%	-145%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-171%	-159%	-155%
Solvabiliteitsratio (zie II)	28%	28%	27%
structurele exploitatieruimte (zie III)	0%	0%	0%
grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

I De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende geleden weergegeven. Een negatieve schuldquote geeft aan dat er sprake is van een overschot aan middelen, dit is bij Regio Achterhoek het geval.

II De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Regio Achterhoek in staat is aan haar financiële verplichting te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe gezonder het bedrijf. Dit percentage blijft redelijk constant.

III De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Dit kengetal geeft aan dat er binnen de begroting van Regio Achterhoek geen structurele vrije ruimte aanwezig is.

1.5 Conclusie weerstandsvermogen

Het geformuleerde plafond voor het weerstandsvermogen is vastgesteld op € 368.000. Het begrote vrij besteedbare deel van de algemene reserve per 31 december 2027 bedraagt € 255.000. De begrote beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2027 bedraagt € 263.000. Er is geen sprake van een surplus van de algemene reserve. De ratio weerstandsvermogen is voldoende. De Regio heeft geen risicodossiers die niet onder de normale bedrijfsrisico's vallen waarvoor de weerstandscapaciteit aanwezig is.

2 Paragraaf financiering

In deze paragraaf geven we inzicht in het financieringsbeleid van Regio Achterhoek. In de financierings-paragraaf (ook wel treasuryparagraaf) komen achtereenvolgens aan de orde treasurybeheer en financiering.

De beleidskaders voor de uitvoering van de treasuryfunctie voor Regio Achterhoek zijn vastgelegd in:

- Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Regio Achterhoek (2023)
- Treasurystatuut Regio Achterhoek (2011)
- Nota reserves en voorzieningen Regio Achterhoek (2019)

2.1 Treasurybeheer

Het treasurybeheer is (beleids)uitvoering van de treasuryfunctie, binnen de kaders van het huidige financieringsstatuut. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, financiële geldstromen, de financiële posities en hieraan verbonden risico's. Tot treasuryrisico's behoren renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties binnen de treasuryfunctie. De wet fido en het hierop gebaseerde treasurystatuut geven de speelruimte waarbinnen de treasury-activiteiten moeten plaatsvinden. Leningen of garanties mogen alleen uit hoofde van de publieke taak worden verstrekt. Met de komst van het Schatkistbankieren is het uitzetten van overtollige middelen bij financiële instellingen niet meer mogelijk.

2.1.1 Renterisico

Het renterisicobeheer heeft als doelstelling het beperken van de invloed van mogelijke rentewijzigingen op de financiële positie van de organisatie. De wet Fido geeft twee concrete richtlijnen (de renterisiconorm en de kasgeldlimiet) voor het beheersen van renterisico's.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een instrument voor de beheersing van het renterisico bij herfinanciering. Om dit risico te beperken, mag de jaarlijkse verplichte aflossing en renteherziening niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen (rente-risiconorm). Regio Achterhoek heeft geen geldleningen lopen in 2024. Derhalve is er geen renterisico.

Kasgeldlimiet

Om de rentegevoeligheid te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt een maximum aan de omvang van de netto vlottende schuld (kort geld). De netto vlottende schuld mag maximaal 8,2% bedragen van het begrotingstotaal. Daarboven moet lang geld worden aangetrokken. De kasgeldlimiet voor Regio Achterhoek bedraagt voor 2024 € 310.000 (8,2% * € 3.776.000). Regio Achterhoek heeft gemiddeld een overschot aan middelen (vlottende middelen > vlottende schuld) en blijft daarmee binnen de limiet.

Renteschema

		Begroting 2024
Externe rentelasten over korte en lange financiering*		15.000
Externe rentebaten		-15.000
Saldo rentelasten en rentebaten		0
Rentelasten projecten (-/-)	0	
Rentebaten projecten (+)	0	
		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
Renteresultaat op taakveld Treasury		0

**Mogelijk moet Regio Achterhoek in 2024 een externe lening aantrekken voor maximaal € 6 ton. Zie nadere toelichting onder 2.2. De rentebaten van de hypotheken dekken dan deze rentelasten.*

2.1.2 Krediet- en liquiditeitenrisico's

Vanaf 10 december 2013 is het Schatkistbankieren ingevoerd en worden alle overtollige middelen aangehouden in de schatkist. Gelden tegen gunstige rentetarieven uitzetten op spaarrekeningen of deposito's bij andere instellingen is met de invoering van Schatkistbankieren niet meertoegestaan.

Onderstaande tabel geeft de liquiditeitsplanning weer:

Stand 1/1 (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Liquide middelen begin	19.991	19.580	19.179	18.772	18.357
Ontvangsten	2.995	3.049	3.087	3.125	3.163
Uitgaven	3.406	3.450	3.494	3.540	3.585
Liquide middelen eind	19.580	19.179	18.772	18.357	17.935

Bij het verloop van de liquiditeitsplanning is nog geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de inzet van het investeringsfonds als cofinanciering voor projecten. Daarnaast is er ook geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de inzet van de resterende provinciale gebiedsopgave middelen voor projecten. Het begrote saldo van het investeringsfonds is per 31 december 2024 een kleine € 6 miljoen. Eind 2022 is er nog € 12 miljoen voorschot Regio Deal en provinciale Gebiedsopgave middelen aanwezig op de balans.

2.2 Financiering

De aanwezig activa worden eerst met eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves) en vervolgens met vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende schulden) gefinancierd. Regio Achterhoek heeft momenteel geen geldleningen aangetrokken.

In navolgende tabel wordt het jaarlijkse financieringstekort c.q. -overschot op de bestaande vaste activa en passiva geschetst.

Stand 31/12 (x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Investeringen (bestaand)	0	0	0	0	0
Ambtenarenhypotheken	600	595	589	583	577
Lening project LEADER Achterhoek	313	313	-	-	-
Vervangingsinvesteringen (MJR)	-	-	-	-	-
Nieuw beleid	-	-	-	-	-
Te financieren activa (A)	913	908	589	583	577
Reserves	6.485	6.048	5.786	5.546	5.325
Voorzieningen	-	-	-	-	-
Geldleningen	-	-	-	-	-
Financieringsmiddelen (B)	6.485	6.048	5.786	5.546	5.325
Financieringstekort (A-B)					
Financieringsoverschot (B-A)	5.572	5.140	5.197	4.963	4.748

Uit de tabel blijkt voor de komende jaren dat de activa grotendeels uit ambtenarenhypotheken bestaat. Vanaf januari 2009 zijn geen nieuwe ambtenarenhypotheken meer mogelijk, bestaande hypotheken lopen wel door tot het einde van de contractduur. De substantiële middelen in de reserves omvatten voornamelijk het investeringsfonds. Deze middelen zullen met name worden gebruikt als cofinanciering voor projecten.

De maximale omvang van de aan te trekken geldleningen is bepaald op het totaal van uitstaande hypotheken tegen een rentepercentage van maximaal 4% (bestuursbesluit van 11 november 2002). De aantrekking van geldleningen is gerelateerd aan de uitstaande personeelshypotheken, omdat de personeelshypotheken niet direct contant kunnen worden gemaakt. De financiering geschiedt namelijk nu nog door middel van interne financiering. Als zicht is op de inzet van de eigen reserves (m.n. investeringsfonds) ontstaat een maximale financieringsbehoefte van € 6 ton (stand hypotheken per 31-12-2022 € 605.000).

2.3 Conclusie

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat Regio Achterhoek bij ongewijzigde voortzetting van het (financierings-) beleid geen risico loopt. Door de vele aflossingen op hypotheken de afgelopen jaren, wordt het eventueel te financieren bedrag steeds lager (per 31-21-2022 maximaal € 6 ton).

3 Paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Hierbij staat het belang van een rechtmatig, doelmatig en doeltreffend beleid en beheer voorop. De organisatie is voortdurend in verandering door de dynamiek in het openbaar bestuur en de ontwikkelingen in de samenleving. Dat vraagt een organisatie die daarmee om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. Het algemeen bestuur heeft een hierbij een kaderstellende en controlerende taak.

Onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid

In de verordening “onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Regio Achterhoek 2023” is opgenomen dat het dagelijks bestuur aan de hand van door hem onderzochte risico’s in de bedrijfsvoering in de begroting jaarlijks óf en ten aanzien van welke organisatie-onderdelen, taken of projecten onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur zal worden gedaan. Op dit moment zijn er geen risico’s in beeld die aanleiding geven voor een onderzoek.

3.1 Wat doen we daarvoor?

Planning & control en administratie

De financiële werkzaamheden bestaan uit het opstellen en bewaken van de begroting, de jaarrekening, (bestuurs-)rapportages, interne controle, verordeningen, externe contacten, inbreng van financiële expertise bij projecten en het voeren van de financiële administratie.

Personeelszaken en automatisering

Voor de salarisadministratie en personeelsbeleid is een contract afgesloten met gemeente Doetinchem. Voor de automatisering is eveneens een contract afgesloten met gemeente Doetinchem voor het gebruik van netwerkfaciliteiten, ondersteuning en voor de basis hardware (computer inclusief toebehoren). De kosten voor speciale software (financieel pakket, etc.) komen voor rekening van Regio Achterhoek.

Secretariaat

Het secretariaat verzorgt de correspondentie en agendabeheer voor het bestuur, de secretaris en de programmaonderdelen.

Archief

De archiefwerkzaamheden bestaan uit het duurzaam bewaren, ontsluiten en beschikbaar stellen van archiefstukken. Sinds eind 2016 werkt Regio Achterhoek met een digitaal archief in OneGov. De aangewezen medewerkers zijn daarbij verantwoordelijke voor een juiste en volledige archivering. Technische ondersteuning wordt vanuit de gemeente Doetinchem gegeven.

Het opstellen van diverse beleidsstukken (o.a. Calamiteitenplan, Kwaliteitssysteem Informatiebeheer en Informatiebeveiligingsbeleid) is een belangrijk aandachtspunt voor 2024.

3.2 Wat mag het kosten?

Volgens de richtlijnen in de financiële verordening worden onderstaande kosten in de paragraaf opgenomen.

	Begroting 2023	Begroting 2024
Personeelskosten (excl. wachtgelden)	1.899.000	1.998.000
Personeel in fte (excl. projecten)	19,75	19,75
Inhuur derden	28.000	28.000
Huisvestingskosten	48.785	49.000
Automatiseringskosten (incl. printer)	58.500	65.000
Budgetten voor bestuur (incl. bijeenkomsten colleges en raden)	14.500	19.000
Accountantskosten	13.000	13.000

Voor een nadere onderbouwing van de omvang, opbouw en ontwikkeling van het personeelsbestand en de loonkosten wordt verwezen naar het formatieplan in de bijlagen.

4 Paragraaf subsidies

Subsidiemogelijkheden voor projecten

Vanuit 8RHK verlenen wij subsidies aan projecten die bijdragen aan het realiseren van de Visie2030.

In deze paragraaf wordt ter informatie aangegeven welke mogelijkheden er zoal worden gebruikt voor subsidies. Afhankelijk van de soort subsidie die er wordt aangevraagd voor een project zal er een bijpassende route worden doorlopen voor toekenning van de subsidie. Projectideeën kunnen via de Thematafels worden aangedragen.

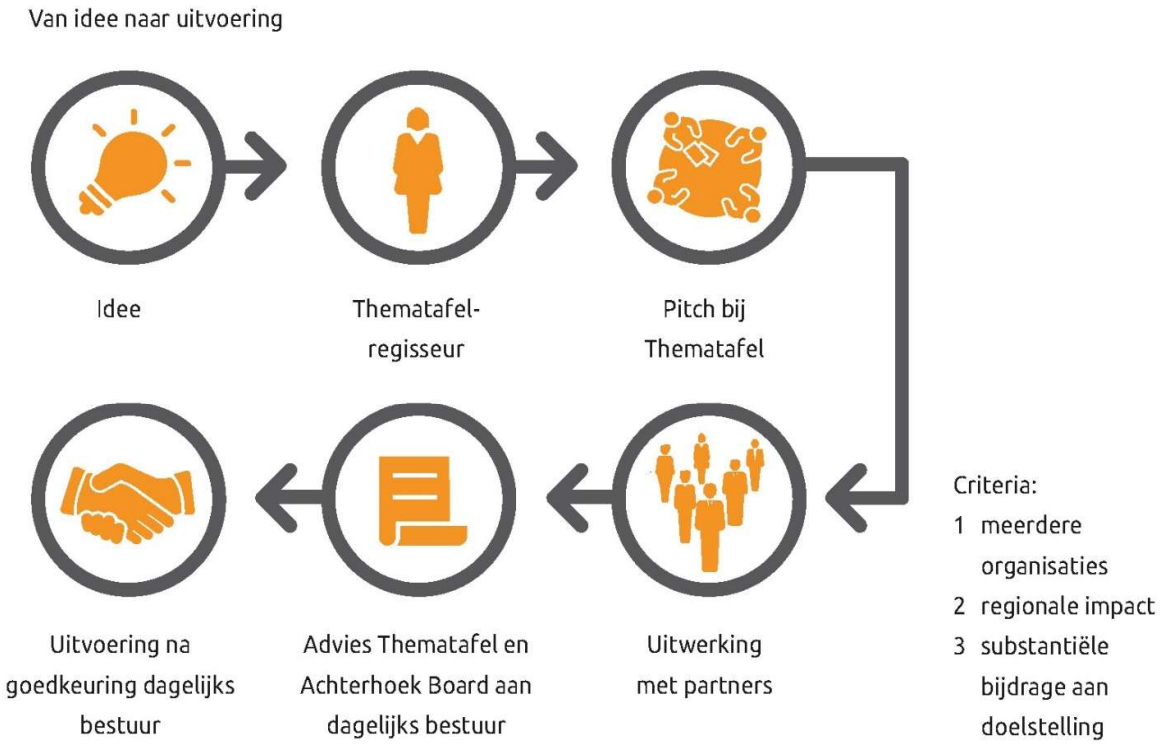

Verloop projectvoorstel

Op het moment dat een projectidee ontstaat wordt dat via een Thematafel begeleid tot een volwaardig projectvoorstel met ook een financieringsvoorstel. Hierin is opgenomen welke bijdragen de partners (3 O's) voor hun rekening nemen en voor welk deel een subsidiebijdrage wordt gevraagd. De Thematafel leidt bij positief advies het projectvoorstel door naar de Achterhoek Board. Hierin wordt ook aangegeven op welke subsidiemogelijkheden een beroep wordt gedaan. Is de Achterhoek Board positief, dat wordt het voorstel voorgelegd aan het algemeen/dagelijks bestuur. Indien er middelen gevraagd worden uit het investeringsfonds dan is het aan het algemeen bestuur om hier een besluit over te nemen.

Voor de cofinanciering van de overheid zijn er verschillende fondsen/subsidies. Projecten worden uitgevoerd in wisselende samenstelling met wisselende projecttrekkers. De uitvoerende partner zorgt zelf voor aanvullende financiering. Verantwoording vindt door de uitvoerende partner plaats op basis van de afgegeven subsidiebeschikking. Projecten worden gemonitord op hun bijdrage aan de gewenste doelen en op de bijdragen door de 3 O's. Niet alle uitgaven lopen via de begroting/jaarrekening van Regio Achterhoek.

In deze paragraaf worden de verschillende subsidiestromen nader toegelicht. De projecten zelf worden per thema benoemd in de programma's Smart Economy en Smart Living.

4.1 Gebiedsopgave Provincie Gelderland

De provincie heeft middelen beschikbaar gesteld voor vijf gebiedsopgaven, waaronder de Achterhoek. In 2021 heeft de provincie 7.2 miljoen aan de Achterhoek beschikt. Deze middelen worden de komende jaren toegekend aan projecten. De middelen moeten uiterlijk 31 december 2024 zijn ingezet.

De middelen vanuit de Gebiedsopgave worden ingezet als cofinanciering voor projecten. Projecten komen vanuit het veld. De projecten worden inhoudelijk en financieel kortgesloten met de Thematafel en de provincie en voorgelegd aan de Achterhoek Board. Het dagelijks bestuur neemt uiteindelijk een besluit op basis van het advies van de Achterhoek Board. Regio Achterhoek beschikt de projecten door aan de aanvrager.

4.2 Investeringsfonds

Het investeringsfonds is hoofdzakelijk gevoed met beschikbare incidentele middelen. Ook droeg de provincie sinds 2018 vanuit de gebiedsopgave middelen aan het investeringsfonds van 8RHK ambassadeurs. Deze afspraken liepen tot en met 2023. Vanaf 2024 draagt de Provincie niet meer bij aan het investeringsfonds. Tot slot wordt het fonds – zoals afgesproken in de Achterhoek Werkt Door 2.0 en vastgelegd in de verordening financieel beleid, beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023– zo mogelijk gevoed uit een voordelig jaarsaldo van Regio Achterhoek. Dit is maximaal 0,50 per inwoner per jaar (circa € 130.000).

Van het investeringsfonds wordt jaarlijks € 250.000 ingezet als werkbudget voor de Board en de thematafels. Daarnaast is € 100.000 beschikbaar als jaarlijks budget voor kleinere initiatieven. De overige middelen worden ingezet als (co-) financiering voor projecten. Inzet van het investeringsfonds loopt via de begroting van Regio Achterhoek. Het algemeen bestuur besluit over de inzet van het investeringsfonds.

Investeringsfonds

Verwachte ontwikkeling investeringsfonds:	2024	2025	2026	2027
Stand 1 januari	6.127.362	5.735.362	5.504.362	5.287.362
bij: toevoeging € 0,50 p.i.	133.000	133.000	133.000	133.000
af: kosten Board (jaarlijks vast te stellen werkbudget)	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
af: kosten thematafels (jaarlijks vast te stellen werkbudgetten)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
af: kosten initiatieven (jaarlijks vast te stellen werkbudget)	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
af: projecten (waarover besluitvorming is geweest)	-175.000	-14.000	0	0
Stand 31 december	5.735.362	5.504.362	5.287.362	5.070.362

De regio zet zich in om nieuwe Rijks en provinciale middelen binnen te halen. Het hebben van voldoende cofinanciering is daarbij noodzakelijk, Het investeringsfonds is daar belangrijk voor (gebleken). Het investeringsfonds is echter uitputtend en wordt nauwelijks gevoed, ook omdat de provincie niet meer bijdraagt hieraan. We verwachten dat in 2023 -zeker omdat er geen Regio Deal middelen beschikbaar zijn- er een groter beroep gedaan wordt op dit fonds. Dit betekent dat in de toekomst meer cofinanciering nodig is van de partners c.q. het investeringsfonds aangevuld moet worden.

4.3 Regio Deal

De Regio Deal is een Rijksbijdrage. In de Periode 2019-2022 is vanuit het rijk 20 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van projecten die passen binnen de Regio Deal. De middelen uit deze Regio Deal zijn allemaal toegekend aan projecten. Projecten hebben voor de uitvoering de tijd tot eind 2025. Op basis van de herziene Visie 2030 is een financiële doorvertaling gemaakt van de ambities. Met deze financiële vertaling kunnen we in gesprek met Rijk en provincie, met Brussel en met investeerders zoals Oost NL. We gaan zo op zoek naar nieuwe financiële middelen om de doelen in onze Visie te realiseren. Helaas mochten we in 2023 geen nieuwe Regio Deal sluiten met het Rijk. Dit maakt dat er minder projecten kunnen worden gestart in 2024. We hebben

er echter vertrouwen in dat het in 2024 wel lukt om een nieuwe Regio Deal te sluiten. Dit zou betekenen dat er in de tweede helft van 2024 weer ruimte is voor nieuwe Regio Deal projecten.

4.4 Interreg

Met INTERREG worden samenwerkingsprojecten langs de Europese grenzen financieel ondersteund.
Voor de Nederlands-Duitse grensregio staat in de periode 2021-2027 een bedrag van ca. 465 miljoen euro ter beschikking. De doelstellingen die met deze middelen moeten worden bereikt staan beschreven in het samenwerkingsprogramma “INTERREG Deutschland-Nederland”.

Aanvragen kunnen bij Interreg worden ingediend door publieke of private rechtspersonen (organisaties of bedrijven). Uitsluitend projecten waarbij Nederlandse en Duitse partners met elkaar samenwerken worden gesubsidieerd. De financiering van projecten bestaat altijd uit een eigen bijdrage van de partners, EU-subsidiemiddelen en vaak ook uit nationale en regionale subsidiemiddelen (bijvoorbeeld van ministeries of provincies). De aanvragen worden beoordeeld door Interreg en bij een positief besluit wordt een beschikking afgegeven door Interreg.
De zeven gemeentelijke Duitslandcoördinatoren hebben hierin een belangrijke rol. Zij acteren tussen de Euregio en de Thematafels om zo te komen tot nieuwe projecten die we in willen dienen.
Op dit moment is één aanvraag ingediend (EDL zie thematafel onderwijs en arbeidsmarkt). Daarnaast is Regio Achterhoek Leadpartner voor het Verkeerskundig onderzoek grensoverschrijdende Snelle fietsverbinding Zevenaar-Doetinchem-Emmerich. Overige projecten zijn nog niet concreet.

4.5 LEADER (pop-gelden)

LEADER Achterhoek stelt subsidie beschikbaar voor lokale initiatieven en goede ideeën die de leefbaarheid op het platteland verbeteren. LEADER Achterhoek is bestemd voor de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, buitengebied Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. De Achterhoek heeft voor de jaren 2015-2022 de LEADER-status gekregen. Regio Achterhoek is eindverantwoordelijk voor de besteding van de LEADER-gelden. Hiervoor is een LEADER-coördinator aangesteld. Totaal is er een budget beschikbaar van € 6 miljoen voor projecten. De middelen (inclusief POP3plus gelden) zijn begin 2023 volledig weggezet. De projecten kunnen worden uitgevoerd tot uiterlijk 2024 (uitfaseringsjaren 2023-2024).

De Achterhoekse gemeenten hebben de ambitie om opnieuw tot Leader gebied te worden aangewezen om zo in aanmerking te komen voor een nieuwe Leaderperiode (NSP). De gemeente Lochem heeft aangegeven aan te willen sluiten, hierop is door het bestuur positief gereageerd. In de zomer van 2022 hebben we onze proposol bij de provincie ingediend. Naar aanleiding daarvan stellen we op dit moment onze Lokale OntwikkelingsStrategie (LOS) op. Deze moet rond juli 2023 ingediend worden bij de provincie. Rond september 2023 verwachten we een besluit van de provincie.

Om voor subsidie in aanmerking te komen is een eigen bijdrage van 50% nodig.De aanvragen worden beoordeeld door de LAG en de provincie. Bij een positief besluit wordt een beschikking afgegeven door de provincie.

De projecten voor LEADER zijn niet rechtstreeks aan één Thematafel te koppelen en daarom wordt in deze paragraaf een overzicht weergegeven van de lopende projecten. Dit betreft de stand van zaken per eind maart 2023.

Lopende Projecten

Projectnaam	Korte omschrijving
Achterhoek ark voor hoogstamfruit	Het behouden van bestaande collectieboomgaarden, het stimuleren van de aanleg van nieuwe boomgaarden en kennis hierover verspreiden.
Verbouw de Loods	De Loods in Barlo (gemeente Aalten) wordt verbouwd en gaat dienen als een ontmoetingsplek, voornamelijk gericht op jongeren.
Kerkenpaden fase 8	Project kerkenpaden omvat de grondaankoop en aanleg van een fiets- en wandelpad met een groenstructuur langs de Keizersbeek, en ook de aanleg

	van een ontbrekende schakel in Harreveld.
Stadsboerin	Stadsboerin Doetinchem is een initiatief dat heeft geleid tot de opzet van een stichting die wordt ondersteund door vrijwilligers. De missie van de (non-profit) stichting is om meer verbinding met natuur, de herkomst van eten en tussen mensen tot stand te brengen.
Miva Las Vegas	Miva Las Vegas is een project van NRPU, wat staat voor No Restrictions Party Unlimited. Het team van NRPU zet zich in voor onbeperkte toegankelijkheid van evenementen voor mindervaliden. Om evenementen zoals festivals onbeperkt mee kunnen maken, dienen voor mindervaliden op de camping of op het festival zelf alle voorzieningen en verzorging aanwezig te zijn die een aangenaam verblijf mogelijk maken.
VVV inspiratiepunt Winterswijk	Dit project behelst de realisatie van een eigentijds VVV Inspiratiepunt in Winterswijk dat op een interactieve en inspiratievolle manier het verhaal vertelt van de streek en de Achterhoek. De VVV is gesitueerd in het voormalige raadhuis van Winterswijk.
De klompenmakers	In Keijenborg wordt het huidige aanbod op het gebied van klompen op creatieve wijze verbonden zodat het toerisme in de Achterhoek een kwaliteitsimpuls krijgt.
Trots op regionaal vakmanschap	Jaarlijks vinden de Horeca Talentendagen plaats in het DRU Industriepark in Ulft. Het is een tweedaags evenement van de Stichting Horecatalent Achterhoek en een begrip in horeca en horecaonderwijs in de Achterhoek. In nauwe samenwerking met het onderwijs wordt via wedstrijden, demonstraties en presentaties gewerkt aan vakmanschap bij de jonge generaties koks en bediening.
Luiken Project boerderijstichting	Het luikenproject van de Boerderijenstichting Achterhoek omvat het herstel van beeldbepalende luiken van 42 historische boerderijen (bouwjaar voor 1960) in de Achterhoek. Met dit project worden de streekeigen, landschappelijke én historistische waarden van het agrarische Achterhoekse erfgoed weer in ere hersteld en gepromoot binnen de Achterhoek.
Boeren 2.0	Met het project ‘Boeren 2.0: Het nieuwe Achterhoekse landbouwsysteem’ worden een nieuw Achterhoeks teelsysteem, nieuwe streekproducten o.b.v. nieuwe, lokaal geproduceerde, plantaardige streekproducten ontwikkelt en wordt deze kennis verspreid.
Overkapping kerkgebouw Varsselder	Het dorp heeft het beeldbepalende, cultuurhistorische kerkgebouw, dat ook een grote emotionele waarde heeft, teruggekocht. Door samenwerking te zoeken met ’t Dorpshuus willen de initiatiefnemers het stenen gebouw weer tot leven brengen. Een gebouw voor en door het dorp gerealiseerd krijgt hiermee een nieuwe toekomst en bestaansrecht.
Kaasmakerij Ruimzicht	Er wordt een nieuwe, unieke kaasmakerij met educatiecentrum gerealiseerd. Om dit project te realiseren worden in de voorbereidingsfase ontwerp- en bouwkundige tekeningen gemaakt. Dit project is een voorbeeld voor boeren die graag een omslag willen maken naar natuurinclusieve landbouw.
Mulitfunctioneel ecologisch onderkomen	In Groenlo wordt een multifunctioneel onderkomen voor Scouting Groenlo en verscheidene maatschappelijke partners uit de Achterhoek gerealiseerd. Het onderkomen komt in een nieuw aan te leggen multifunctionele vestingwal. De nieuwe wal vormt een onderdeel van de oude bestaande historische vestingwallen van Groenlo.
Achterhoekse Angus Experience	Het project Achterhoekse Angus Experience geeft een concrete invulling aan kringlooplandbouw en resulteert in bewustwording bij de consument over de consumptie van vlees. Het gaat om kalveren die geboren zijn, opgroeien en leven in de Achterhoek, in het zicht van de consument en de toerist. De kalveren begrazen percelen van boeren en particulieren en lopen ook in natuurgebieden. The Angus Experience levert een smaakvol en duurzaam geproduceerd stukje vlees op uit de eigen streek.

Ambachtelijk vleesbedrijf De Hoeve	Het project omvat de realisatie van een zichtbare, duurzame productie- en vleesverwerkingsruimte. Het laat het verwerkingsproces van de dieren zien, waarbij het welzijn en het comfort van de dieren in het oog worden gehouden en huisslachtingen van regionale innovatieve kleinschalige veehouders ondersteund worden. Daarbij wordt ingezet op educatie en e-learning in samenwerking met onderwijsinstellingen. Nieuwe mogelijkheden worden benut om kennis en expertise over de duurzame Achterhoekse voedselprocessen/producten te ontwikkelen, over te dragen en te delen.
Nieuwe toekomst voor Kerk op kip	In Rekken wordt het voormalig RK-kerkgebouw herbestemd en opnieuw in gebruik genomen zodat er nieuwe kansen en mogelijkheden komen op het gebied van leefbaarheid en recreatie/toerisme. Deze nieuwe kansen voor het gebouw ontstaan door het in te richten als een multifunctionele ontmoetingsruimte voor alle Rekkenaren en door de mogelijkheid te bieden om te overnachten in de voormalige kerk. Ook worden voor verenigingen nieuwe gebruiksmogelijkheden gerealiseerd in de Kerk op het Kip.
Realisatie bezoekscentrum Slangenburg	Exploitatie is nodig om het kasteel in stand te houden: behoud door gebruik. In het koetshuis zijn een horecagelegenheid en een landgoedwinkel van 40 kleine lokale ondernemers gevestigd. Door het koetshuis te verbouwen tot één bezoekerscentrum verbetert de toegankelijkheid voor het publiek, kan het gebouw wél het hele jaar door open en vormt het voorplein van het kasteel één geheel.
Achterhoeks openluchtmuseum	Het herinrichten van het entreepaviljoen met sterke experience-elementen, waaronder een object theater, een expo over de stichters en een expo over Achterhoek-thematiek.In de belangrijkste museum gebouwen het realiseren van audiotours en storytelling.
Museum 1627	Het project wil een exploitabele experience over de Tachtigjarige Oorlog in Groenlo en de Achterhoek leveren. Ook wil het een bijdrage leveren aan de regionale vrijetijdseconomie met een publiekstrekker van tenminste 15.000 betalende bezoekers per jaar. Tenslotte wil het een gevarieerd activiteitenprogramma bieden in de Oude Calixtus op het gebied van geschiedenis, cultuur en maatschappij, door 5 evenementen en/of tentoonstellingen per jaar rondom diverse actuele thema's.
Kansen voor Haarlo	Met een uniek playcourt en de oprichting van een lokale omni-vereniging wil Sportclub Haarlo voorzieningen creëren om jonge, oude, meer en minder vitale inwoners dicht bij huis te laten bewegen en sporten. Daarnaast brengt het playcourt inwoners op vernieuwde wijze met elkaar in contact. Met deze versterking van het lokale voorzieningenniveau wil de sportclub bijdragen aan een toekomstbestendig en leefbaarder Haarlo.
Vrijheidsbos Geesteren	Het inrichten van 1,9 ha nieuw met daarin tussen de 200 – 225 bomen, voorzien van struwelen en bloemmengsels ten behoeve van flora en fauna. Het bos zal gebruikt worden voor functies van herdenken, educatie, recreatie en natuur.
Pluck	De subsidie is bestemd voor investeringen in bloemen-, kruiden- en groentetuin op 1,5 hectare en een culinaire productenmakerij. Tevens voor marketing en promotie, een lespakket en ontwikkeling en uitvoering van workshops.
Belevenisboerderij Kotten	Herinrichting van het terrein en aanpassing/renovatie van de boerderij om de vestiging van de kudde en de exploitatie van nieuwe activiteiten mogelijk te maken. Concreet gaat het om de verbouwing van de deel tot ontvangstruimte waar eveneens workshops gehouden kunnen worden en de verbouwing van de schuur tot schaapskooi.
Vrije pumptrackbaan Groenlo	Aanleg van de Vrije Pumptrackbaan inclusief opening en communicatie-activiteiten.

Stadstuin Winterswijk	Op een schitterende locatie aan de rand van Winterswijk biedt de Stadstuin een ontwikkelingsplek voor mensen die om welke reden dan ook even aan de zijlijn staan of gewoon hun talenten willen ontdekken en ontwikkelen.
Zuivelexperience Suzies farm	De realisatie van een belevingsruimte voor workshops en lessen op locatie het Schepersveld. De realisatie van een boter-productieproces op de locatie 't Westerhof. Op een spelende manier mensen onbewust leren over het voedselsysteem. Organisatie kinderactiviteiten en gastlessen voor horeca-opleiding Graafschap College en Zone College en workshops/rondleidingen voor consumenten, recreanten en toeristen.
Klein Broekhuizen	Het oude deel verbouwen tot een ontmoetingsplek met workshopruimte, kookstudio voor lessen, verwerkingskeuken en winkel en verhuurruimte. Een landschappelijke nieuwe inrichting van erf en aanplant, gericht op educatie, beleving en productie. Podium bieden aan het lokaal biologische product.
Opdat wij niet vergeten	Het project "Opdat Wij Niet Vergeten' refereert aan de geschiedenis van WO-II in de Achterhoek. De subsidie is bestemd voor de realisatie van een fysiek "interactief" herdenkingsmonument en de onthulling van het monument met meerdere activiteiten.
VVV inspiratiepunt Doetinchem	De subsidie is bestemd voor het ontwerp, de inrichting en realisatie van het VVV Inspiratiepunt inclusief opening en publiciteit.
Buitenplaats	Een deel van Park Ruimzicht herontwikkelen voor de uitvoering van stadslandbouw, waarmee een fysieke verbinding tussen stad en platteland gecreëerd wordt. De Buitenplaats moet een plek worden waar lokaal, gezond en lekker eten toegankelijk wordt voor iedereen en de mensen kunnen leren om duurzaam met voedsel om te gaan.
Laveiloods	De realisatie van een belevingsruimte in combinatie met de ontwikkeling van nieuwe belevingsarrangementen, educatie en ketensamenwerking. 'Het Achterhoekse natuurinclusieve edelhert' optimaal verwaarden. Versterking van de korte voedselketen, toerisme en leefbaarheid van de regio Achterhoek.
Stoomhoutzagerij Nahuis	De Stichting wil de stoomhoutzagerij toekomstbestendig maken door de wijze van presentative aan te laten sluiten op de behoeften van de verschillende doelgroepen.
Heerlijkheid Bredevoort	Ontsluiting van het historisch Vestingpark St-Bernardus vanuit het historische stadscentrum van Bredevoort, zodat het groene rijksmonument en het terras van de horecaondernemer toegankelijk worden voor recreanten en toeristen.
Groen Speelplein	de realisatie van een groen, educatief (school)plein bij basisschool Sint Joris in Lichtenvoorde, in combinatie met het organiseren en faciliteren van nieuwe activiteiten voor verschillende doelgroepen. Het plein dient een integrale buurtfunctie te verkrijgen om de sociale cohesie te versterken en daarmee bij te dragen aan de versterking van de leefbaarheid van de kern.

Financiering lopende projecten LEADER

	Overheid	Maatschappelijke Organisaties /ondernemers	Totaal
Totaalfinanciering	3.070.148	5.211.732	8.281.880

Deel 3

Financiële begroting

1. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Programma		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Smart Governance		3.795.000	3.349.000	3.362.000
Bedrijfsvoering en rente		431.000	422.000	414.000
TOTAAL LASTEN	A	4.226.000	3.771.000	3.776.000
Smart Governance		1.946.000	544.000	549.000
Bedrijfsvoering en rente		463.000	376.000	369.000
TOTAAL BATEN (exclusief bijdrage gemeenten)	B	2.409.000	920.000	918.000
Smart Governance		2.190.000	2.310.000	2.421.000
Bedrijfsvoering en rente		-73.000	0	0
TOTAAL BIJDRAGE GEMEENTEN EN PROVINCIE	C	2.117.000	2.310.000	2.421.000
SALDO BATEN EN LASTEN	C+B-A	300.000	-541.000	-437.000
Smart Governance		-341.000	495.000	392.000
Bedrijfsvoering en rente		41.000	46.000	45.000
TOTAAL MUTATIES RESERVES *(- = toevoeging)*		-300.000	541.000	437.000
GEREALISEERD RESULTAAT		0	0	0

2. MEERJARENRAMING 2024-2027

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Smart Governance	3.362.000	3.152.000	2.956.000	3.047.000
Bedrijfsvoering en rente	414.000	400.000	392.000	373.000
Meerjarige aanpassingen autonome kosten				
Salarissen en sociale lasten		82.000	81.000	84.000
Prijsindex		12.000	10.000	10.000
TOTAAL LASTEN	3.776.000	3.646.000	3.439.000	3.514.000
Smart Governance	549.000	500.000	224.000	224.000
Bedrijfsvoering en rente	369.000	369.000	369.000	369.000
TOTAAL BATEN (exclusief bijdrage gemeenten)	918.000	869.000	593.000	593.000
Smart Governance	2.421.000	1.971.000	2.065.000	2.156.000
Bedrijfsvoering en rente	0	0	0	0
Meerjarige aanpassingen autonome kosten				
Gemeentelijke bijdrage		94.000	91.000	94.000
TOTAAL BIJDRAGE GEMEENTEN	1.971.000	2.065.000	2.156.000	2.250.000
TOTAAL BIJDRAGE PROVINCIE	450.000	-	-	-
SALDO BATEN EN LASTEN	-437.000	-712.000	-690.000	-671.000
Taakstelling (wegvallen bijdrage Provincie)	-	450.000	450.000	450.000
SALDO BATEN EN LASTEN *incl. taakstelling*	-437.000	-262.000	-240.000	-221.000
Smart Governance	392.000	231.000	217.000	217.000
Bedrijfsvoering en rente	45.000	31.000	23.000	4.000
TOTAAL MUTATIES RESERVES *(- = toevoeging)*	437.000	324.000	240.000	221.000
GEREALISEERD RESULTAAT	0	0	0	0

3 Toelichting op baten en lasten

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de exploitatiebegroting 2024 van Regio Achterhoek.

3.1 Algemene financiële beschouwing

3.1.1 Uitgangspunten programmabegroting 2024

Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2021 ingestemd met de volgende berekenings-methodiek voor absolute stijging van de inwonerbijdrage (excl. eventueel nieuw beleid):

Loonindex:	loonsom T-1 *(2023)* * loonvoet sector overheid jaar T (*2024)* uit septembercirculaire T-2 *(2022)*
+/-	
Nacalculatie loonindex:	loonsom T-1 (*2023*) * loonindex jaar T-1 (*2023*) uit september circulaire jaar T-2 (*2022*) minus loonindex jaar T-1 *(2023)* uit september circulaire jaar T-3 (*2021*)
+	
Opleidingsbudget:	1,5% van de stijging van de loonsom
+	
Prijsindex:	overige exploitatiekosten T-1 (*2023*) * prijs overheid consumptie netto materiaal jaar T (*2024)* uit septembercirculaire jaar T-2 *(2022)*

= absolute stijging van de inwonerbijdrage
/ aantal inwoners jaar T-1 (*2023*)
= stijging per inwonerbijdrage jaar T (*2024*)

Onderstaand de bijbehorende indexcijfers uit de septembercirculaires:

	Prijsindex overheids-consumptie netto materieel	Loonvoet sector overheid	
	2024	2023	2024
Septembercirculaire 2021	-	2,3%	-
Septembercirculaire 2022	2,4%	3,3%	4,2%
Nacalculatie 2023			1,0%
Begrotingsjaar 2024	2,4%		5,2%

Op basis van bovenstaande uitgangspunten bedraagt de absolute stijging van de inwonerbijdrage voor 2024 € 111.797. Hiervan komt € 17.559 voor rekening van Provincie en € 94.239 voor rekening van de gemeenten.

De rentevergoeding over het eigen vermogen is maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op de externe rentelasten over het totaal van lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen. Regio Achterhoek heeft geen aangetrokken financieringsmiddelen. Het rentepercentage voor toevoeging aan de algemene reserve wordt dan ook voor 2024 voorlopig op 0% vastgesteld.

3.1.2 Bijdrage per inwoner begroting 2024

De Regio begroting bevat de programma's Smart Governance, Smart Economy, Smart Living en Bedrijfsvoering en rente. Alleen voor het programma Smart Governance wordt een bijdrage van de gemeenten gevraagd in de organisatiekosten. Daarnaast voegen gemeenten een eventueel overschot van het jaarresultaat toe aan het investeringsfonds tot maximaal € 0,50 per inwoner (in 2024 max € 132.749).
De provincie draagt eveneens bij in de organisatiekosten. Vanaf 2024 doet de provincie geen bijdrage meer in het investeringsfonds.

Bijdrage gemeenten	Totaal	Per inw
Bijdrage van de gemeenten 2023	1.877.188	7,12
Absolute stijging van de autonome kosten (*)	94.239	0,31
Bijdrage van gemeenten 2024 bestaand beleid	1.971.427	7,43

Bijdrage provincie	2023		2024	
Bijdrage van Provincie in organisatiekosten	432.442	1,64	450.000	1,69
Bijdrage van Provincie in investeringsfonds (**)	144.147	0,55		
Totaal bijdrage van Provincie (***)	576.589	2,19	450.000	1,69

(*) \'Netto' stijging inclusief effect stijgend aantal inwoners
(**) Zie voor uitleg de alinea onder Meerjarenraming en risico's
(***) De bijdrage van de Provincie wordt jaarlijks geïndexeerd

3.1.3 Projectbijdrage

De besluitvorming over financiële bijdragen aan projecten loopt via de Thematafels, Achterhoek Board en het algemeen/dagelijks bestuur. Besluitvorming over de inzet van het investeringsfonds is voorbehouden aan het algemeen bestuur. Wanneer er additionele middelen vanuit de gemeenten gevraagd worden loopt de besluitvorming hierover via het algemeen bestuur naar de gemeenteraden. Projecten worden ingediend en uitgevoerd door verschillende partners binnen de samenwerking. De uitvoerende partner zorgt zelf voor aanvullende financiering (bijvoorbeeld van bedrijven, organisaties of gemeenten). Verantwoording wordt, op basis van de afgegeven subsidiebeschikking, afgelegd door de uitvoerende partner.

3.1.4 Meerjarenbeeld en risico's

In de meerjarenraming (pagina 66) zijn de meerjarige structurele gevolgen op het gebied van salarissen en prijsindex doorgerekend op basis van de indexcijfers uit de septembercirculaire. Over de meerjarenperiode 2024 – 2027 geeft de inwonerbijdrage voor de gemeenten de volgende ontwikkeling te zien:

	2024	2025	2026	2027
Autonome kostenstijging	€ 0,41	€ 0,35	€ 0,34	€ 0,35
Af: stijging aantal inwoners	€ 0,05	pm	pm	pm
Af: bijdrage provincie	€ 0,05	pm	pm	pm
Totaal per inwoner gemeenten	€ 0,31	€ 0,35	€ 0,34	€ 0,35

Provincie Gelderland heeft in het kader van haar herijkingsoperatie aangekondigd de (inwoner)bijdrage aan de governance van 8RHK ambassadeurs per 2025 stop te zetten. Voor 2024 is een overgangsjaar afgesproken waarin de provincie nog wel de bijdrage aan de organisatiekosten doorzet (€ 450.000), maar de bijdrage aan het investeringsfonds al stopzet (€ 0,55 per inwoner). Voor de begroting van 2025 en verder zullen we hiervoor met het nieuwe college van GS opnieuw het gesprek aangaan.

De taakstelling vanwege het wegvallen van de bijdrage aan de Governance bedraagt:

	2025	2026	2027
Taakstelling	€ 1,69	€ 1,69	€ 1,69

Een tweede ontwikkeling is het voornemen van de gemeente Montferland om toe te treden tot Regio Achterhoek/ 8RHK ambassadeurs. Mocht dit het geval zijn, dan betekent dit een positief effect op de organisatiemiddelen. De toetreding van Montferland zou een verhoging van de totale inwonerbijdragen van gemeenten aan de Regio Achterhoek van rond de € 270.000 betekenen. De ondersteuning van de governance door 8RHK ambassadeurs staat goed. Wel verwachten we dat met de toetreding van Montferland extra inzet op lobby en extra uren van de programmaregisseurs nodig zullen zijn.

Een laatste risico dat we willen benoemen geldt voor alle gemeenten en openbare lichamen en behelst de cao-ontwikkelingen. Het gesloten akkoord betekent een forse stijging van de loonkosten dit heeft een incidenteel effect op de begroting, structureel is het geborgd met de loonindexering door middel van nacalculatie. Voor 2024 verwachten we dit risico te kunnen opvangen.

Uitbreidingswensen
Op het gebied van lobby zouden we de inzet van 8RHK en daarmee het formatieplaatje graag uitbreiden. Zowel de lobbyinzet in Den Haag als in Brussel kan effectiever met meer ureninzet. In mindere mate geldt dit ook op andere plekken binnen het functiehuis van 8RHK. Het formatieplaatje dat we in 2018 hebben opgesteld voldoet grotendeels maar vraagt hier en daar aanscherping en uitbreiding. Dit heeft onder andere te maken met de grote hoeveelheid projecten die begeleid moeten worden en het beroep dat de provincie op de regio doet voor het opstellen en uitwerken van het ruimtelijke regio arrangementen het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland.

Wat betekent dit voor de meerjarenraming
Van genoemde ontwikkelingen zal het komende jaar duidelijk worden hoe deze uitpakken. In de meerjarenraming van de begroting van 2024 is voor de jaren 2025-2027 een taakstelling opgenomen voor de € 450.000 die vanaf 2025 vanuit de provincie wegvalt voor het dekken van de organisatiekosten. In de Kaderbrief 2025 zullen we met een definitieve oplossing komen voor de jaren na 2025. Geheel of gedeeltelijk zou dit opgevangen moeten worden door een nieuwe bijdrage van de provincie, de toetreding van Montferland of een verhoging van de inwonerbijdrage. Voor de uitbreidingswensen zoeken we de ruimte in eerste instantie in een taakstelling voor het binnenhalen van uitvoeringskosten rondom subsidies (denk daarbij aan een nieuwe Regio Deal, maar bijv. ook aan de middelen die gekoppeld zijn aan het NLPG) en in tweede instantie aan een verzoek voor een verhoging van de inwonerbijdrage.

3.1.5 Begroot bedrag onvoorzien

Het budget voor onvoorziene uitgaven is in de begroting 2024 € 8.000. Dit is opgenomen in het programma Smart Governance.

3.2 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen

De toevoegingen (T) en onttrekkingen (O) aan reserves en voorzieningen zijn als volgt:

Reserve	Progr.	Kosten/opbrengsten	Mut.	Bedrag
Investeringsfonds	1	Werkbudget board/thematafels	O	- 350.000
	1	Kosten projecten	O	-175.000
	1	Investeringsfonds incl. bijdrage provincie	T	133.000
Reserve onderhoud	4	Onderhoudskosten	O	- 5.000
Reserve doorontwikkeling	4	Maatwerkkosten doorontwikkeling	O	- 40.000
	totaal mutatie reserves		O	- 437.000

Er zijn in 2024 geen onttrekkingen aan voorzieningen geraamd.

Investeringen

Voor 2024 zijn er geen vervangingsinvesteringen geraamd.

3.3 Incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Hieronder vallen ook de mutaties reserves. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

	2024	2025	2026	2027
Bijdrage gemeenten in investeringsfonds	133.000	133.000	133.000	133.000
Projectopbrengsten	390.000	341.000	-	-
Incidentele baten totaal	523.000	474.000	133.000	133.000
Thematafels en Board uit investeringsfonds	-350.000	-350.000	-350.000	-350.000
Projectkosten	-565.000	-355.000	-	-
Kosten doorontwikkeling	-40.000	-26.000	-18.000	-
Kosten uit reserve huisvesting	-5.000	-5.000	-5.000	-4.000
Incidentele lasten totaal	-960.000	-736.000	-373.000	-354.000
Totaal per saldo	-437.000	-262.000	-240.000	-221.000

3.4 Geprognosticeerde balans

Volgens de BBV is het verplicht een geprognosticeerde balans op te nemen.

Activa per 31 december	Werkelijk 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa	1.231	913	908	589	583	577
Totaal vaste activa	1.231	913	908	589	583	577
Uiteenzettingen < 1jr	20.711	20.180	19.769	19.368	18.961	18.546
Liquide middelen	199	199	199	199	199	199
Overlopende activa	438	438	438	438	438	438
Totaal vlottende activa	21.348	20.817	20.406	20.005	19.598	19.183
Totaal activa	22.579	21.730	21.314	20.594	20.181	19.760

Passiva per 31 december	Werkelijk 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Eigen vermogen	7.150	6.485	6.048	5.786	5.546	5.325
Voorzieningen	21	-	-	-	-	-
Totaal vaste passiva	7.171	6.485	6.048	5.786	5.546	5.325
Vlottende schuld <1jr	151	151	151	151	151	151
Overlopende passiva	15.257	15.094	15.115	14.657	14.484	14.284
Totaal vlottende passiva	15.408	15.245	15.266	14.808	14.635	14.435
Totaal passiva	22.579	21.730	21.314	20.594	20.181	19.760

Bijlagen

Formatieplan

Onderdeel	Functienaam	fte formatie 2023	fte formatie 2024
Kerntaken	secretaris/directeur	1,00	1,00
	adviseur bestuur/Achterhoek Board	1,00	1,00
	adviseur bestuur/Griffie	0,50	0,50
	adviseur bestuur/Duitsland	0,50	0,50
	programmaregisseur I	2,50	2,50
	programmaregisseur II	2,50	2,50
	programma-/projectmedewerker	3,50	3,50
	subsidiespecialist	1,00	1,00
	adviseur public affairs	1,00	1,00
	Medewerker public affairs	0,50	0,50
	medewerker communicatie/profilering I	1,00	1,00
	medewerker communicatie/profilering II	1,00	1,00
Totaal kerntaken		16,00	16,00
Ondersteuning	adviseur financiën	0,75	0,75
	junior adviseur financiën	0,69	0,69
	medewerker financiën	0,78	0,78
	medewerker financiële administratie	0,53	0,53
	secretaresse	1,00	1,00
Totaal ondersteuning		3,75	3,75
Totaal excl. projecten		19,75	19,75
Projecten	projectcoördinator	-	1,67
Totaal incl. projecten		-	21,42

Toelichting op het formatieplan

In bovenstaand overzicht is per onderdeel aangegeven wat de toegestane formatie per 1 juli 2023 is. De gegevens zijn uitgedrukt in fulltime eenheden. De gegevens, zoals opgenomen in dit overzicht, zijn gebruikt ten behoeve van het opstellen van de raming salarissen en sociale lasten voor de begroting 2024. De detachering/inhuur vanuit derden is niet meegeteld in de toegestane formatie. Daarvoor worden zo nodig afzonderlijke budgetten in de begroting opgenomen.
De totale formatie van Regio Achterhoek bedraagt 21,42 fte. Dit is inclusief 1,67 fte projectformatie. Deze kosten voor projectformatie zijn in de begroting opgenomen in het projectbudget en komen niet ten laste van de gemeenten/inwonerbijdrage.

<u>Formatie Duitsland</u>
Er is 0,5 fte formatie opgenomen voor adviseur bestuur Duitsland. In een bestuursopdracht “Grensoverschrijdende samenwerking in de Achterhoek” (GROS) werd in 2019 besloten dit budget te gebruiken als werkbudget grensoverschrijdende activiteiten. In het algemeen bestuur van 11 februari 2022 is een midterm review met aanbevelingen behandeld op basis waarvan een nieuwe bestuursopdracht wordt opgesteld. Vooralsnog blijft de formatie staan in het formatieplan, maar worden de middelen ingezet als werkbudget.

Wachtgelders

Regio Achterhoek kent voor 2024 geen wachtgelders. De laatste uitkeringsperiode loopt t/m 31 december 2023.

Detachering

Er is voor 2024 één medewerker die (gedeeltelijk) wordt gedetacheerd naar een externe organisatie.

Bepaling loonsom

In de raming van salarissen en sociale lasten wordt uitgegaan van de werkelijke structurele loonkosten per 1 februari 2023, gecorrigeerd voor een autonome loonstijging (indexering inclusief nacalculatie). De salarisindex voor 2024 bedraagt 5,2% inclusief nacalculatie. Voor alle functies wordt de max van de schaal gehanteerd. De totale loonsom voor 2024 bedraagt € 1.998.000.

Netto-uren

De productieve uren ofwel netto-uren bedragen 1.350 uren per formatieplaats, in overeenstemming met algemeen gehanteerde normen.

Omschrijving per fulltime fte		Uren
Formele arbeidsduur volgens CAO	Rekening houdend met 8 feestdagen	1.829
Normaal en bovenwettelijk verlof	4 weken en 7 dagen	194
Ziekteverzuim	5%	82
Aanwezige uren		1.553
Algemeen overleg		50
Opleiding en bijhouden literatuur		40
Frictie-uren (verplaatsing, verzorging, ed.)		113
Totaal indirecte uren		203
Netto werkuren (aanwezige – indirecte uren)		1.350

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Naam reserve	Saldo begin 2023	Vermeer-dering wegens rente 0,00%	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Saldo begin 2024	Vermeer-dering wegens rente 0,00%	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Saldo per 31-12-2024
Algemene reserve	254.537	0	0	0	254.537	0	0	0	254.537
ALGEMENE RESERVE	254.537	0	0	0	254.537	0	0	0	254.537
Investeringsfonds	6.622.362	0	276.000	771.000	6.127.362	0	133.000	525.000	5.735.362
Reserve doorontwikkeling	125.168	0	0	41.000	84.168	0	0	40.000	44.168
Reserve huisvesting	23.689	0	0	5.000	18.689	0	0	5.000	13.689
BESTEMMINGSRESERVES	6.771.219	0	276.000	817.000	6.230.219	0	133.000	570.000	5.793.219
TOTAAL RESERVES	7.025.756	0	276.000	817.000	6.484.756	0	133.000	570.000	6.047.756
Risico wachtgelden	20.890	0	0	20.890	0	0	0	0	0
VOORZIENINGEN	20.890	0	0	20.890	0	0	0	0	0
TOTAAL VOORZIENINGEN	20.890	0	0	20.890	0	0	0	0	0
TOTAAL-GENERAAL	7.046.646	0	276.000	837.890	6.484.756	0	133.000	570.000	6.047.756

TOELICHTING BIJ STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt onderscheid tussen reserves en voorzieningen.

Reserves

Tot de algemene reserve worden gerekend alle reserves, waaraan geen bestemming is gegeven (vrij besteedbaar). Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het algemeen bestuur een bepaalde bestemming (doel) is gegeven. Deze bestemming kan te allen tijde worden opgeheven; er zitten geen verplichtingen naar derden achter.
Het rechtstreeks aan reserves toevoegen of onttrekken van middelen is niet toegestaan. Dit moet plaats vinden via de exploitatie.

Voorzieningen

Voorzieningen geven een schatting van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden min of meer onzeker zijn. De voorziene lasten moeten hun oorsprong in het verleden hebben (voor balansdatum). De voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's.

Rentetoevoeging

De rentevergoeding over het eigen vermogen is volgens de BBV maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op de externe lasten over het totaal van lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen. De Regio heeft geen financieringsmiddelen aangetrokken. Het rentepercentage voor toevoeging aan de algemene reserve is voor 2024 dan ook 0%.

1. Algemene reserve

De algemene reserve dient vooral voor het opvangen van de tegenvallers in het jaarresultaat.
Door het algemeen bestuur is bepaald dat het maximaal te reserveren bedrag voor weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van een weerstandsratio van 1,4 * de benodigde weerstandscapaciteit (AB 17 december 2021), ofwel op basis van de huidige begroting 2024 € 368.000.

Op 31 december 2024 bedraagt het begrote saldo € 254.537. In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt nader ingegaan op de omvang van de algemene reserve.

2. Bestemmingsreserves

Investeringsfonds

Bij de besluitvorming over de doorontwikkeling is een investeringsfonds gevormd. Jaarlijks wordt een klein deel ingezet als werkbudget voor de Board en de Thematafels (€ 25.000 per Thematafel per jaar) en er is jaarlijks € 100.000 beschikbaar voor kleine initiatieven. Het investeringsfonds wordt onder meer gebruikt als cofinanciering voor de projecten. De inzet van de middelen loopt via besluitvorming door het algemeen bestuur. De inzet moet voldoen aan vastgestelde criteria. Bij het verloop van het saldo is nog geen rekening gehouden met nog te nemen besluiten over de inzet van de middelen in 2024.

De regio zet zich in om nieuwe Rijks en provinciale middelen binnen te halen. Het hebben van voldoende cofinanciering is daarbij noodzakelijk, Het investeringsfonds is daar belangrijk voor (gebleken). Het investeringsfonds is echter uitputtend en wordt nauwelijks gevoed, ook omdat de provincie niet meer bijdraagt hieraan. We verwachten dat in 2023 -zeker omdat er geen Regio Deal middelen beschikbaar zijn- er een groter beroep gedaan wordt op dit fonds. Dit betekent dat in de toekomst meer cofinanciering nodig is van de partners c.q. het investeringsfonds aangevuld moet worden.

Op 31 december 2024 bedraagt het begrote saldo € 5.735.362.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling

Deze reserve is gevormd voor het opvangen van incidentele financiële gevolgen voor organisatiekosten door de doorontwikkeling. In december 2019 heeft het algemeen bestuur besloten dat een bedrag van € 400.000 wordt ingezet voor maatwerkoplossingen voor personele gevolgen naar aanleiding van de doorontwikkeling voor de komende jaren.

Op 31 december 2024 bedraagt het begrote saldo € 44.168.

Bestemmingsreserve onderhoud huisvesting

Begin 2019 is de Regio verhuist naar de Steck aan de Raadhuisstraat in Doetinchem. Het pand werd voor een periode van 3 jaren gehuurd. Het contract wordt jaarlijks verlengd. In juli 2019 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het reserveren van een bedrag van € 25.000 voor onvoorziene incidentele huisvestingskosten.

Op 31 december 2024 bedraagt het begrote saldo € 13.689.

3. Voorzieningen

Voorziening risico wachtgelden

De voorziening omvat bestaande wachtgeldverplichtingen, mogelijke aanspraken voor structurele detachering en mogelijke aanspraak bij afloop van projecten. De voorziening is op grond van het BBV niet verplicht. Omdat de Regio als organisatie vrij klein is, is de mogelijkheid om wachtgelders te kunnen herplaatsen ter voorkoming van wachtgelden praktisch nihil. De omvang van de voorziening dient zodanig te zijn dat de bestaande en de te verwachten aanspraken op wachtgeld kunnen worden gedekt. In 2023 loopt de laatste wachtgeldverplichting af.

Op 31 december 2024 bedraagt het begrote saldo € 0.

TAAKVELDEN 2024

	Volgnummer en omschrijving Lasten	0.1 Bestuur (incl regionale samenwerking)	0.4 Ondersteuning organisatie (overhead)	0.5 Treasury	0.8 overige baten en lasten	sub-totaal	0.10 mutatie reserves	Totaal
	Smart Governance	3.032.877	320.550	0	8.000	3.361.427	133.000	3.494.427
	Kapitaallasten	0	0	15.000	0	15.000	0	15.000
	Totaal exploitatie *(exclusief kostenplaats*	3.032.877	320.550	15.000	8.000	3.376.427	133.000	3.509.427
	Bedrijfsvoering					399.195	0	399.195
	Totaal lasten Regio achterhoek					**3.775.622**	133.000	3.908.622

	Volgnummer en omschrijving Baten	0.1 Bestuur (incl regionale samenwerking)	0.4 Ondersteuning organisatie	0.5 Treasury	0.8 overige baten en lasten	sub-totaal	0.10 mutatie reserves	Totaal
	Smart Governance	2.421.427	0	0	548.000	2.969.427	525.000	3.494.427
	Kapitaallasten	0	0	15.000	0	15.000	0	15.000
	Totaal exploitatie *(exclusief kostenplaats bedrijfsvoering)*	2.421.427	0	15.000	548.000	2.984.427	525.000	3.509.427
	Bedrijfsvoering					354.195	45.000	399.195
	Totaal baten Regio achterhoek					**3.338.623**	570.000	3.908.622

VERZAMELSTAAT BIJDRAGEN GEMEENTEN EN PROVINCIE 2024

Naam gemeente	Aantal inwoners per 1/1/22	*Smart Governance (excl onvoorzien)*	2024 *Onvoorzien*	ongewijzigd beleid totaal	Per inwoner 2024	2023 Totaal 2023	Totaal per inwoner 2023
Aalten	27.250	201.521	821	202.342	7,43	192.911	7,12
Berkelland	44.048	325.746	1.327	327.074	7,43	311.917	7,12
Bronckhorst	36.280	268.300	1.093	269.393	7,43	256.639	7,12
Doetinchem	59.215	437.910	1.784	439.695	7,43	416.800	7,12
Oost Gelre	29.848	220.734	899	221.633	7,43	210.756	7,12
Oude IJsselstreek	39.608	292.912	1.193	294.105	7,43	280.406	7,12
Winterswijk	29.249	216.304	881	217.185	7,43	207.759	7,12
Totaal gemeenten		1.963.427	8.000	1.971.427		1.877.188	
Provincie Gelderland in organisatiekosten (*)		450.000		450.000	1,69	432.442	1,64
Totaal gemeenten en Provincie	265.498	2.413.427	8.000	**2.421.427**	**7,43**	2.309.630	7,12

Totaal bijdrage Provincie gelderland	*2024*		*2023*	
Bijdrage in organisatiekosten	450.000	*1,69*	432.442	*1,64*
Bijdrage in investeringsfonds	0	*0,00*	144.147	*0,55*
	450.000		576.589	

DOELENMATRIX

Doelenmatrix thematafels Regio Achterhoek

1a - De Achterhoek is hét open innovatiesysteem
1b - De inventieve vakman/vakvrouw van de toekomst
1c - Ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst
1d - De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland
2a - Talenten arbeidsmarkt benut (vervangings- en uitbreidingsvraag)
2b - Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt
2c - De grensoverschrijdende samenwerking is toegenomen

3a - In de Achterhoek is vervoer energieneutraal in 2030
3b - De hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is op orde
3c - Er zijn slimme vervoersvoorzieningen (telefoon + internet)
4a - De woningvoorraad beweegt mee
4b - Duurzame en levensloopbestendige woningvoorraad
4c - Leegstaand vastgoed is getransformeerd of gesloopt
4d - Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen
4e - De leefbaarheid blijft op peil

5a - De Achterhoek is energieneutraal
5b - De Achterhoek is koploper geleven in kringlooplandbouw
5c - Bedrijventerreinen zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend
5d - In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur
6a - De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie
6b - Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid
6c - Er is een netwerk van gezondheids- en ondersteunende diensten beschikbaar

		Smart Economy										Smart Living												
		Smart werken en Innovatie				Onderwijs en Arbeidsmarkt			Mobiliteit en Bereikbaarheid			Wonen en Vastgoed					Circulaire Economie en Energietransitie				De gezondste regio		
Project	Status	1A	1B	1C	1D	2A	2B	2C	3A	3B	3C	4A	4B	4C	4D	4E	5A	5B	5C	5D	6A	6B	6C
Circulair en toekomstbestendig ondernemerschap	In uitvoering			•	•												•		•	•			
Kunstmestvrije Achterhoek	In uitvoering																	•					
Vruchtbare Kringloop (VKA)	In uitvoering																	•					
Innovatiecentrum de Marke	In uitvoering	•	•	•	•	•												•					
Groene leerkenniswerkplaats (GLKWP)	In uitvoering	•			•	•												•					
Cirkelregio Achterhoek	In uitvoering	•		•										•					•	•			
Zuiverende kas	In uitvoering	•															•		•	•			
Zonvarken	In uitvoering																	•					
Ondermijning in zicht	In uitvoering													•		•		•					
Biogas en waterstof in Bronckhorst	Gereed												•				•	•		•			
Werken aan toekomstgerichte erven in de Achterhoek	In uitvoering													•			•	•		•			
Duurzame Eiwitproductie Achterhoek	In uitvoering	•		•												•		•					
Biobased Kennisontwikkelcentrum Innovatieregio Achterhoek	Gereed	•																•					
Duurzame Onkruidbestrijding Ruwvoer (DOR)	Gereed	•	•	•													•						
Verkenning landelijk gebied	Gereed															•	•	•					
Onderzoek naar Eco Accus Storage Packs als congestie oplosser	In uitvoering			•													•			•			
Energie Expertise Centrum Achterhoek (haalbaarheidsonderzoek)	In uitvoering								•								•		•				
Ontwikkeling concept halvering stikstofemissie melkstal	In uitvoering	•		•														•					
Samen biobased bouwen	In uitvoering												•		•			•		•			
Stimuleren energietransitie agrarisch Achterhoek	In uitvoering																•						
Sturen in het landelijk gebied	In uitvoering																						
Achterhoek Monitor	In uitvoering																						
Kosten organisatie en uitvoering Regio Deal 2019 - 2025	In uitvoering																						
GROS: Grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren	In uitvoering				•			•															
Governance 2021 t/m 2023	In uitvoering																						
Onverwachte Hoek	In uitvoering		•		•	•	•	•				•		•	•								
De zachte landing	In uitvoering				•	•						•			•	•							
Achterhoek Rookvrij	In uitvoering																				•	•	
Achterhoek Gezond Gemeenten	In uitvoering																				•	•	•
Ondersteuning van ontwikkelplekken van Achterhoek Gezond	In uitvoering																				•	•	•
Ruraal MAAS Concept (procesbegeleider)	In uitvoering								•		•						•			•			
Onderzoek tweede fase N18 - 2019	Gereed									•										•			
Doorontwikkeling ZOOV op maat	Gereed								•		•					•							
Opschaling Netmobiel 2020	In uitvoering										•						•			•			
Businessplan Achterhoek Deelvervoer Coöperatie	Gereed								•	•	•												
Digitaliseringsopgave mobiliteitsdata Achterhoek 2020-2021	Gereed										•												
Werkgeversaanpak Achterhoek mobiliteitsmakelaar 2020-2021	In uitvoering								•		•												
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Groenkracht Groenlo	In uitvoering								•	•	•												
Elektrische Deelvoertuigen Coöperatie Zonnig Zieuwent	In uitvoering								•	•	•												
Projectbegeleiding Duurzame Mobiliteit	Gereed								•	•	•												
Rurale HUB busstation Lichtenvoorde	In uitvoering								•	•	•												
Opschaling Netmobiel 2021	In uitvoering										•												
Onderzoek Mobiliteitshubs Achterhoek	In uitvoering								•	•	•					•	•						
Digitaliseringsopgave Mobiliteitsdata Achterhoek 2021-2022 Fase 2	In uitvoering									•	•												
Technische Partner ADC en de Doorontwikkeling Netmobiel	In uitvoering	•			•	•			•	•	•					•	•						
Onderzoek ZOOV & ADC	In uitvoering								•	•	•												
Invulling taken ADC door ZOOV 2022-2024	In uitvoering								•	•	•												
Werkgeversaanpak : Mobiliteitsmakelaar 2022 - 2023	In uitvoering				•				•		•						•				•		
Digitaliseringsopgave Mobiliteitsdata Achterhoek 2022-2023 – Fase	In uitvoering									•	•												
Regierol Duurzame Mobiliteit 2022-2024	In uitvoering								•	•	•												
Procesbegeleiding Achterhoekse MaaS-aanpak 2023-2025	In uitvoering					•			•	•	•												
Grensland College	In uitvoering		•		•	•		•															
Leven Lang Ontwikkelen	Gereed		•	•	•	•	•																
Achterhoeks Fonds voor Talentontwikkeling	In uitvoering		•			•	•																
KLasse! in de Achterhoek	In uitvoering						•																
Toolbox Statushouders	In uitvoering						•																
Pilot zelfredzaamheids route (Z-route)	In uitvoering					•	•																
Move2Social Achterhoek	Gereed					•	•																

Doelenmatrix thematafels Regio Achterhoek

1a - De Achterhoek is hét open innovatiesysteem
1b - De inventieve vakman/vakvrouw van de toekomst
1c - Ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst
1d - De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland
2a - Talenten arbeidsmarkt benut (vervangings- en uitbreidingsvraag)
2b - Er functioneert een inclusieve arbeidsmarkt
2c - De grensoverschrijdende samenwerking is toegenomen

3a - In de Achterhoek is vervoer energieneutraal in 2030
3b - De hoofd-, regionale en lokale infrastructuur is op orde
3c - Er zijn slimme vervoersvoorzieningen (telefoon + internet)
4a - De woningvoorraad beweegt mee
4b - Duurzame en levensloopbestendige woningvoorraad
4c - Leegstaand vastgoed is getransformeerd of gesloopt
4d - Er zijn nieuwe en bijzondere manieren van wonen
4e - De leefbaarheid blijft op peil

5a - De Achterhoek is energieneutraal
5b - De Achterhoek is koploper gebleven in kringlooplandbouw
5c - Bedrijventerreinen zijn efficiënt werkende ecosystemen en zijn zelfvoorzienend
5d - In de Achterhoek wordt circulair omgegaan met vastgoed en infrastructuur
6a - De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie
6b - Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid
6c - Er is een netwerk van gezondheids- en ondersteunende diensten beschikbaar

		Smart Economy										Smart Living									
		Smart werken en Innovatie				Onderwijs en Arbeidsmarkt			Mobiliteit en Bereikbaarheid			Wonen en Vastgoed					Circulaire Economie en Energietransitie				De gezondste regio		
Project	Status	1A	1B	1C	1D	2A	2B	2C	3A	3B	3C	4A	4B	4C	4D	4E	5A	5B	5C	5D	6A	6B	6C
SmartHub Young Talent	In uitvoering		•	•	•																		
Fit voor altied	In uitvoering					•																•	•
Routekaart onderwijs-arbeidsmarkt Achterhoek	In uitvoering					•	•																
Service Punt Techniek Achterhoek/Liemers (SPT)	In uitvoering					•	•																
Digivaardige Achterhoeker	In uitvoering																				•	•	
Uitvoeringsplan Inclusieve arbeidsmarkt 2022-2023	In uitvoering						•																
Euregionale Doorlopende Leerlijn (EDL) - Scholenmakelaar	In ontwikkeling						•	•															
Projecten Steengoed Benutten	In uitvoering													•									
Incubator De Steck	In uitvoering	•	•	•	•																		
Uitbouw en open innovatiesysteem - crossovers	Gereed	•																					
SmartHub Development	In uitvoering	•	•	•		•		•															
Smart Business Center +	In uitvoering	•	•	•	•	•																	
MKB-deal	In uitvoering	•	•	•	•																		
SmartHub Industry Incubator (SHII)	In uitvoering	•	•	•																			
Naoberkrediet 2.0	Gereed	•	•	•	•																		
Fieldlab Digital Twin	In uitvoering	•	•	•																			
Uitbouw en ecosysteem Achterhoek 2022-2024	In uitvoering	•	•	•																			
leergang Toekomstgericht Retailmanagement en Leiderschap (2e t	In uitvoering		•	•	•																		
Additive Manufacturing Regio Achterhoek	In uitvoering		•	•		•	•	•															
StartUp in Residence Achterhoek	In uitvoering	•																					
Smart Business Centre inclusief innovatievouchers	In uitvoering	•	•	•	•																		
Achterhoek Onderneemt Duurzaam (MKB-aanpak)	In uitvoering				•																		
Ontwikkelen portefeuillestrategie 1e tranche	Gereed											•	•	•	•	•							
Zon op erf - demonstratiefase	In uitvoering													•			•						
Sleutel tot een energieneutrale woning	Gereed												•				•						
Leefsamen Achterhoek	Gereed												•			•							
Leergang toekomstgericht retailmanagement	Gereed													•		•							
Transformatie kantoorruimte Keppelseweg Doetinchem	Gereed													•	•								
Makelaar als woningmarktregisseur	Ingetrokken												•										
Woon- en Vastgoedmonitor Achterhoek	In uitvoering											•											
Pilot betaalbaar tijdelijk wonen in kleine kernen	Gereed													•	•	•							
Zorgeloos Samenwonen in de Kattenberg	In uitvoering														•								
Leefsamen Achterhoekse woningcorporaties	In uitvoering			•	•							•	•		•	•					•	•	
LeefSamen - Wonion	In uitvoering			•	•							•	•		•	•					•	•	
Leefsamen - de Woonplaats	In uitvoering			•	•							•	•		•	•					•	•	
Leefsamen - ProWonen	In uitvoering			•	•							•	•		•	•					•	•	
Leefsamen - Sité	In uitvoering			•	•							•	•		•	•					•	•	
PilotTransformatievisie Oudestraat Neede 2030	In uitvoering													•		•							
Heuvelstraat Silvolde - deelproject Wonion	In uitvoering												•				•						
Heuvelstraat Silvolde - deelproject Oude IJsselstreek	In uitvoering												•				•						
Uuthuuskes	In uitvoering															•							
Centrumvisie Dinxperlo	In uitvoering													•		•							
Dorpshart Wehl	In uitvoering													•		•							
Compactisering centrumgebied Hengelo	In uitvoering													•		•						•	
Groenlo, een vitaal centrum voor onze inwoners	In uitvoering													•		•							
Heerlijk thuis in huis (Aalten)	In uitvoering	•					•					•	•		•	•					•	•	•
Heerlijk thuis in huis (Berkelland)	In uitvoering	•					•					•	•		•	•					•	•	•
Heerlijk thuis in huis (Oude Ijsselstreek)	In uitvoering	•					•					•	•		•	•					•	•	•
One Stop Shop Achterhoek	In uitvoering	•	•										•				•						
Flexwonen in de Achterhoek	In uitvoering											•		•	•	•				•			
Gebied zoekt ondernemende bewoners	In uitvoering		•									•	•	•	•					•		•	
Hart van Wenters	In uitvoering															•							
Gebiedsontwikkeling Gendringen	In uitvoering											•	•	•	•	•							
Preventie Akkoord Achterhoek	In uitvoering																				•		
Techniekpact	In uitvoering					•	•																
Volkshuisvestingsfonds	In uitvoering												•			•							

** In de doelenmatrix worden uitsluitend de projecten vermeld waarvan al een subsidie-aanvraagformulier is ontvangen per maart 2023.*